

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09814

TSEYKHNS UN TSIRUFIM

Ezra Korman

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

עֹזָרָא קַארְמָאֶן

צִירִיבָנָס אָוָן צִירְוּפִים

לִידְעָר אַין פָּאוּמָעָס

פָּאָרְלָאָג
ילְפָאָז
בִּיבְּלִיאָנְטָנָק
תֵּלְ-אֶבֶּב, יִשְׂרָאֵל

1959

צ"יון און צירופים / לידע
אותות וצירופים / שירים
פראטאג. ג. פרץ-ביבליאטעך
תש"ט / 1959

Tzaykhns un Tzayrufim / Sings & Symbols / Poems
by Ezra Korman
18252 Steel Avenue Detroit 35, Mich, U.S.A.

©

נדפס במדינת ישראל
Printed in Israel

I

אין טָאַל
צִיכְנָס אָוֹן צִירּוֹפִים
רַבִּי מַשָּׁה קָאָרְדָּאָוּוִירָע
דָּעָר אַרְבָּי
רַבִּי שֶׁלְמָה אַלְקָאָבָעָץ
יִשְׂרָאֵל נַגְ'אָרָא
רַבִּי אַלְיָהוּ דָּעַ-וּוִידָּאָש
שֶׁלְמָה מַולְכָּו
רַבִּי יוֹסֵף קָאָרְוָו אָוֹן שֶׁלְמָה מַולְכָּו
רַבִּי יוֹסֵף קָאָרְוָו אָוֹן דָּעָר „מַגִּיד“
אלְיָהוּ הַנְּבִיא

אין טאָל

א

איך בין געשטאנגען אין דעם טאָל,
אין גראינעם פעלד אין פולן בליען.
עם אויז געהאנגען, ווי קריישטאל,
דעָר העלער חבלת פון רקיען.

עם האט די זונ מאין אויג געלגענדט
און זיך געשפֿוילט מיט שטילע שאטנען.
איך בין אמאָל שעוין דא געווען,
עם האט מאין פום שוין דא געטראָטן.

אוון, ווי אמאָל, צוּוִי אויך איצט,
בין פון דער שטילקייט דא געהאנגען.
עם אויז מאין אויער אַנְגַּעַשְׁפִּיצְט
צּוּ יַעֲדֵן מִינְדְּסְטָן רַיר אָוָן קְלָאָנְגָּעָן.

איך בין אמאָל שעוין דא געווען,
איך קלְּיבּ די צַיְכְּנָם אָוָן צִירֶופִּים.
איך ווֹיָס נִישְׁטָמָט ווי עַמְּ אַיְזָעָן,
כְּפָאָרְנוּם אַ שְׂטִים, אַ שְׂטִילְּן רַופּּן.

איך ווים נישט ווי עם איז געשען,
איך אן נישט ווי עם איז אנטשטאַגען.
כ'בין איז דעם טאל דא שווין געוען,
נאר וווען — איך קאָן זיך נישט דערמאַגען.

עם האָט אָסנה אַמְּלָג עַבְרָעֵנט
פֿון פֿיעָרֶן אַרְמוֹגָעָנוּמָעָן.
און איך, מיט פְּלָאָם אויף מִינְגָּעָה הענט,
בֵּין אויפֿגָעַשְׁטָאַגעַן אָוֹן גַּעֲקוּמָעָן.

איך האָט דערוֹאָכְטָט פֿון אָש אָוֹן שְׂטוּבָּב,
דָּוֹרֶךְ דָּוֹרִידָוֹרוֹת דָּוֹרְכָּגָעָנָגָעָן.
און זאָל די שְׂטִילְקִיָּת זִין גַּעַלְיוּבָּט,
וּאָסָם האָט מִיך אַיז דעם טָאָל גַּעַפָּאָגָעָן.

כ'בין ווַיַּדְעֶר דָּא, בְּהִיָּיב ווַיַּדְעֶר אָן,
איך הער די ווּרְטָעֶר פֿון אָתְפִּילָה.
פֿון אַרְצִיכְתָּט, אַרְשְׁטָאָם, קָוָם איך אָן
און ווּרְבָּאָוָרְט אָוֹן ווּרְדָּעָרְפִּילְוָגָן.

איך צייל די צייכנэм און צירופים,
די קאָרבּן אויפּן בוים פֿון ציניט.
בְּלֹעַב אֲוִיפּ צוֹרֵיק אֵין יעדער תְּקוֹפָה,
איך קומ אַרוֹים פֿון ווַיְמַעַר ווַיְמַט.

איך גַּיִ פֿון אַיִין דָּוָר צַו דָּעַם צְוִוִּיטָן
און דְּרִינְג אַרְיִין אֵין יעדער ווֹאָר.
און אָונְטַעַר הִימְלָעָן אַוִיסְגַּעַשְׁפְּרִיטָע
עם לִיגְטַּ דָּעַר טָלַל, דָּעַר גְּרִינְעָר, קְלָאָר.

איך חָעָר זִיךְ צַו מִיטְ גְּרוֹיסָעַר שְׁפָאנְנוֹג
און נִיעַז וּוֹנְג אַיךְ דָּעַרְזָע.
עם וּוְאַקְסָטַ דִּי אַנְנוֹגַג, די דָּעַרְמָאַנְנוֹגַג,
אוֹ נִישְׁתַּ פְּאַרְכְּבָרְעַנְטַ עַם וּוּרְטַ דָּעַרְ סָנָה.

עם רִיבְּסָן אֵין דָּעַר הַיְּיךְ זִיךְ פְּלָאַמְעָן
און צְוִוִּינְגַּן שְׁטְרָעָקָן זִיךְ אַוְן שְׁנִין.
פֿון טְוִוִּיט — גְּבוּרָט, פֿון זְוִימָעָן — שְׁטָאַמְעָן.
אַיךְ בֵּין גְּעוּוֹג, אַיךְ בֵּין, כְּזֹועַל זְיַין.

צ'יכנס און צ'ירופים

אותיות

אותיות צו אותיות געקליבן,
און "אלף", א "או" און א "תו".
בראשית — דאס ווארט, — ווי די ליבע
איו תוק פון דער פאר : "ל"ו".

עם שועבען אויף פלייגלען די אותיות
אין קפיצית הדרך פון גייסט,
די שותפים פון מעשה-בראשית,
וואם תהוו זבחו צעריעסט.

עם זגען די ווערטער אויך טאגטן,
דערגרייכן פון עקייזעלט בייז עק.
نعم, ציל זוי צונזעפֿ בגימטריא,
ווערט סוד פון יצירה אנטפלעקט.

באהעפט זיך צום גיטסט פון דעם זורה,
דעך שפראך פון ארי"י און וויטאל,
דורך יארן און דורות די נייער,
אין זונשיין אלץ העלער צעשטראט.

פארטיפ זיך אין מיין פון די ווערטער,
אין זיין פון ציעדרן אוט,
צו גרייכן דעם קע דעם באגערטן,
בייז וואנגען פאַרפלט ווערט די מאָם.

און וויסן אויף וויסן געפפלט,
צענליידער דאס ווארט און פאַרמער,
בייז גובר-זען טאט וועט דעם צוּוַיְפֵל
און ברענגען די נאולֶה באַשערט.

ס'אייז טייפער פון ים די קבלַה,
נאך טייפער — דער ספר פון זזהר.
די זונ שיננט אויף בערג און אויף טאלַן
און עפנט פון הימל דעם טויער.

פארמאכט אייז דער סוד פון יצורה,
די ספירה די העכטעה אייז פתר.
די וועלט שטויות מיט אפענע טירן,
געגען און דערקען זי וואס בעסער.

ס'אייז חב מה די אנדערע ספירה,
די דרייטע אין לייטער אייז בינה.
ニישט לאז זיך אין ספיקות פארליין
און גלייב, צו דעם וועג וועסט געפינען.

דאס לעבן, פול חמַד און גבורת,
צו נצח זיך ציט און תפארת.
טו פורעמען עם אין דין פורעם
און הער זיך צומ ווארט צו, דערהער עט.

און הוֹד און יסוד פון די ספירות,
ווײַ מלכיות — די לעצטן מדרגות.
די וועלט אייז אומענדליך, דערשפיר עט,
ווײַ טיפ די קבלה און איגן.

פָּאַרְזָאַמֵּל אִינְגִּינְעָם זַיְ אַלְעַ,
די צִיכְנָם, צִירְופִּים צָעוֹיִיטָעַ.
עַם וּוְאַרְטָן צַו וּוְעָרָן נַתְגָּה
גִּילְגָּוְלִים אִין וּוְעַלְטָן צָעַשְׁפְּרִיאִיטָעַ.

פָּאַרְזָאַנְדָּל די וּוְעַרְטָעַר אִין צַאלַזֶּ
דוֹרֶךְ חִיבּוֹר, גִּימְטְּרִיאָס, גּוֹטְרִיקָּן.
די סּוֹדּוֹת אַנְטְּפָלְעָקָט די קְבָּלה,
פָּאַרְזָאַרְפָּט צֻוּם אִין-סּוֹף אַירָעַ בְּרוּקָן.

אִין אַנְהִיבּ גַּעֲוָעַן אִין נַאֲר תּוֹהָן
בְּלוֹיזָו וּוִיסְטָעָנִישָׁ, פּוֹסְטָ אָונַ פָּאַרְלָאַרְן.
בְּיוֹסְ'אַיְוֹ אִין גַּעֲרָאָנְגָּל אָונַ וּוַיְיָעַן
דָּעַר צִי מְצֻוּם גַּעֲבָוִידָן גַּעֲוָאָרָן.

אוּמְעַנְדָּלְעַכְּקִוִּיטָה הַאֲטָמָזֶיךְ בְּאַגְּרָעָנְעָצָטֶה,
אַצְּילָוֹת דָּעָרְגָּרִיכְטָה הַאֲטָמָזֶיךְ בְּרִיאָתָה.
פּוֹן וּוֹעֵזָאָן אִין צִיעַטָּ אָונַ בִּיְוּזְאַיְוֹ
יִצְּרָה פָּאַרְזָאַנְדָּט אִין עַשְׂיָה.

פָּאַרְזָאַמֵּל אִינְגִּינְעָם זַיְ אַלְעַ,
די צִיכְנָם, צִירְופִּים צָעוֹיִיטָעַ.
עַם וּוְאַרְטָן צַו וּוְעָרָן נַתְגָּה
גִּילְגָּוְלִים אִין וּוְעַלְטָן צָעַשְׁפְּרִיאִיטָעַ.

רבי משה קאָרדאָוירע

צפת, די שטאט מיט גאסן שמאלע,
וואָס אַין ברײַטער וועלט זוי פירן.
דאָרט געלערנט האָט קבלה
רבי משה קאָרדאָוירע.

ער, וואָס אַיּו געוווען אַין ניגלה
בקי אָון אַ גרויסער ידען,
איּו אַין זוהר הוֵיך געשטיינ
און געווארצלט אַין זיין באָדֶן.

פֿון דער וועלט דערגײַן די צילען
האָט געווואָלט ער אָון דעם זונען,
די אָומענדעלעכְּקייט דערפֿילען
און אַיר צימצום אוַיסגעפֿינען.

טיף דער גראונט אַיּו פֿון דעם זוהר
און זיין קוֹאָל פֿרִישׂ, זוי דער טוי אַיּו.
טונקל זונען צפְּתָעָר מְוִיעָרָן,
אַבעָר גִּילִּיחִימָל בְּלוּי אַיּו.

צפְּתָעָר גָּאסָן זונען שטילען,
זון אוֹיפּ שטויב אָון שטײַנְעָר ווֹאנְדָלְטָן.
איּו די בערג פֿון גִּילִּיקִיל אַיּו,
איּו די טָאָלָן בְּלִיעָן מָאנְדָלָעָן.

רבי משה קאָרדאָוירען
הוּיו אַיּו צוֹוישָׁן הַיּוּזָר קְלִינְעָן,
שמאלע גַּעֲמַלְעַךְ צו אַים פֿירַן,
גרוּזִים – זיין „פֿרְדָּס הַרְיָמוֹנוּם“.

טיפֿ דער סוד איז פון יצירה,
איין קבליה זיך דעם רמז.
טוויט איז משה קאָרדאָזווירע,
משה ותורתו אמת.

דער אַרְךָי

די ערשות דרשה

עם קלייבן זיך שאטנס אין דעם ביזה-השיטות
פון של אשפנוזער אַרום יצחק לוריא.
ער האלט פון דער הייך פון דער בימה אַ דרשה,
קלידית אַן די קבלה אין אַיגענעם פורעם.

עם קומען פון שטאטס מוקובלים אַים הערין,
באַיאָרטען למדנים, באַבערדטע בנײַ-תורה.
ס'אַיז יוֹנֶג יצחק לוריא, ס'גִּינִיט אוֹיפָע עֲרֵשֶׁת זִין שְׂטוּרָן,
און ס'מוֹרְמָלָעָן די קעגנער מיט חד אַן מיט מורה :

— ווי טוט ער עם ווֹצָגָן פֿאָר זַיִ, פֿאָר די צְפָתָעָר,
צַו לְעָרְנָעָן קְבָּלה פֿוֹן קָאָפָּ, אַוְיָנוֹוַיְינִיק?
צַי חָאָט עַר אַ סְפָּר אַלְיָוָן שְׂוִין פֿאָרְפָּאָסָט דַעַן?
און אַיז פֿוֹן דַעַן זַוְהָר די טִיפְּקִיָּת אַים וּוַיְינִיק?

נאָר, פֿלוֹזָעָם, אַנטְשָׁוִינָן עַמְּ וּוּרְטָט די הַתְּנָגָדוֹת.
עם קומט קָאָרְדָּאָוּוִירָע זִין תְּלִימִיד באַערן.
מען האָרכָט שְׂוִין מִיט יְירָאָה זַיִ אַין,
ער יְוָנָגָנָר מַקוּבָּל, ווי נִי ס'אַיז זִין לְעָרְנָעָן.

אייצט שְׁטוֹפָן זַיִ אַלְעָ צָום שְׁוָלָחָן צַו גַּעַנְטָעָר,
נאָך זַיִ קומט אוֹיך צַו מִיט אַן עָרְנָסָט נַגְּנָאָרָא.
ער טִילְט נִישְׁטָמָעָר אַוִּים קִין שְׁמַעַק-טַאָכָעָק פֿוֹן שְׁטָעַנְדָּעָר,
און ס'דְּרָעַמְלָט אַין וּוַיְנָקָל בְּלוֹיזָו רַי יְוָסָף קָאָרוֹ.

א

אֶזוֹוַי הַאֲטַ גַּעֲלָעָנְטַ רַיְזַחְקַ לְוַרְיאָ
זַיְינַ תַּלְמִיד גַּעֲלִיבְטַן, רַבְיַ חִים וַיְתַאֲלֵ:
דָּאַסְמַעְבַּן פָּונְ קְדוּשָׁה פַּאֲרָמָאנְטַ מִיעָפַע שְׁפָוָרַן,
וּוְאַסְמַפְרַן צָוָם שְׁוֹרֶשֶׁן, צָוָם אַנְהַיְבַּ פָּונְ קְוּוֹאַלְ.

נַאֲרַ מְעַנְטַשְׁ אַיְזַ פַּאֲרָזְוָנְקַעַן אַיְזַ עַרְדִּישַׂעַר טַוְמָאַה
אוֹן הַעֲרַטְנַ נִישְׁטַ פָּונְ אַמְתַן וּוְאַרְטַ דָּאַסְמַעְבַּן גַּעַשְׁאַל.
אַ פָּונְקַ צִינְדַט זִיךְ אַגְן, פְּלִיטַ אַרְוָם אוֹן אַרְוָם עַר,
אוֹן וּוְעַרְטַ אַיְזַ אַ רְגַע פַּאֲרָלָאַשְׁן, צַעְפָּאַלְטַ.

אַ טַּיְיל אַיְזַ עַר אַכְבָּר פָּונְ גַּעַטְלַעַכְבָּר קְדוּשָׁה,
אוֹן וּוְעַן מְעַן דַּעֲרַהִיְבַּט אַיְם, גִּימְטַ זִיךְ אַ צַּעַשְׁטַרְאַל
דָּאַסְמַפְרַעְלַ פָּונְ נִיצְיַן, וּוְיַוְכְּטִיקַע קוּשְׁזַן,
אוֹן סְנִידְעַרְטַ דַּי טַוְמָאַה אַרְאָפַפְ בְּפִיחַקְלַעְן.

דַּעֲרַיְבָּר, צַוְ קְלִיבְן דַּי פָּונְקַעַן צַעְוִוִּיטַע —
די הַיְוִילְיקַע עַוְבָּדָא אַוְפַּ יַעֲדַן אַיְזַ חַל.
דָּוְרַךְ תְּפִילּוֹת בָּאַחֲאַרְצַטְעַ אַיְזַ שְׁטַעַנְדִּיקַע גְּרִיאַת וַיְיַיְן
בָּאַקְוּמַטְ דַּי נְשָׁמַה אַ תִּיקְוָן, וַיְתַאֲלֵל.

ב

דורך תפילות, תעניתים, סיגופים,
עם וווערט דוי נשמה דערהויבן.
ニישט מיד זיין צו וועקן און רופן
דארכ יעדער, זואם האט אין זיך גלייבן.

מייט רישעות די וועלט איז א פולע,
פאר טרען און בלוט — פולו חייב.
ס'וועט ברענגן משיח די גאולה
און יידן פון גלות באפריען.

ער זיצט דארט, בינדט איבער די ווונדז
אין רויים, ביי דעם אורהאלטען טויער.
עם ווועט נאך געשען דאס ווונדען,
און פרײַד ווועט פאָרבַֿיְּטַן דעם טרויער.

התבוזדות – דאס איז דער עיקר,
מייט זיך זיין אליאן דאראפ מען פְּרוֹוֹן.
צערעיסן תענוגים אויפֿ שטיקער,
און גיינ אויַף די וועגן פֿוֹן תשובה.

דער "טיו" איז אין תשובה טויטש תענית,
דער "שין" און דער "וואו" – שְׁקָה וְאָפָּרָה.
דער "בית" וויננט אין בכיה, דערמאן עם,
און "ה" איז דער האספֿד אויַף בּוֹפָּה.

זיין דוחק דעם קין זאלסט באגערן,
וּוִי שׂוּעָר זֶל נִישְׁתֵּן זַיִן דאס, דערווארט עם.
און טו די צירופִים פָּאַרְמָעָרָן,
וּוִי סְלֻעָרָנט די חֲכָמָת הַפְּרָדָם.

זוי גייען פון צפת דורך די פעלדער
און זוכן פון גאולה דעם וועג.
עם רויישן אין גלייל די וועלדער,
עם וינגען פון גלייל די טאג.

און ס'זאנט דער אַרְדִּי צו וויטאלן:
— מײַן תלמיד, משיח קומט באָלד.
צי הערסטו פון בײַמער דאס שאלן?
צי הערסטו דאס רויישן פון וואָלד?

צי וויסטטו ווער ס'אייז דער בנ-יומק?
נאָך אים קומט בּזְדוֹד צו גײַן,
אֶזְוֵי וועט געשעען, פֿפתחוּב,
נאָך אַיך וועל די גאֶולה נישט זען.

בִּינִים קָבֵר פָּוֹן שְׁמֻעִיה֙ וְאֶבְטְּלִיּוֹן
זוי זענען געשטאנען אַין פֿעלַד.
און ס'זאנט דער אַרְדִּי — זען, ווי ס'פֿאַלְעַן
זיך גְּרָאָן אַין ווינטַן צְעהַלְתַּן.

ס'וועט קומען משיח בן דוד
און ברענגןען די גאֶולה באַשערט.
נאָך אַיך, ווען ס'וועט דָּוָפָן דָּעַר נְבִיא,
וועל מעָר שׂוֹן נִשְׁתַּת זִין אוֹיפַּדְעַר.

פארטיפט און דעם ספר יצירה,
עם זיצן אַרְיִ און וויטאל.
אַ שמוועם אַ שטילן זוי פירן,
עם לַיְיכָתָן די אוינַן צעשוראַלט.

און ס'זאגט דער אַרְיִ צוּ וויטאלן:
— מײַן תלמיד, געדענַק אַט די רײַד —
עם ווערַן פֿאָרטְרִיקְנַט די קֹוֹאַלַּן
אין מְדֻבָּר, פָּוֹן זָאַמְדַּן פֿאָרוּוּיט.

און, פְּדֵי ס'זאל נישט ווערַן פֿאָרְלָאָרְן,
וּאֲסֶם מִיר האָבוֹן בַּיּוֹדָע גַּעֲעָדָט,
פֿאָרְלָאָזֶן זַיְךְ נִשְׁתַּחַווֹף דִּין זְפּוֹן,
פֿאָרְצִיכְוָן, בַּיּוֹן ס'אַיז נַאֲךְ נִשְׁתַּחַט שְׁפָעַט.

פֿאָרְשְׁרִיבְּ, אַז דַּעַר מַעֲנְטָשָׁ אַז דַּעַר עַיְקָר,
עַר אַז דַּעַר יִסּוֹד פָּוֹן דַּעַר וּוּלְטָט.
עַר בְּרַעֲנַגְטָ מִיטָּ זַיְךְ שְׁלִימָוֹת אַזְּן תִּקְוָן
אין בְּוּעָן מִיטָּ מַיְ וַיְינַ גַּעֲצִיעַלְט.

דַּעַר מַעֲנְטָשָׁ אַזְּזָ דַּי הַעֲכַסְטוּ יִצְּרָה,
אַזְּ אַים בְּלִיעַבְטָ אַזְּן חֹרְבָּוֹתָ דַּי עַדְדָ.
עַר אַזְּן פָּוֹן באַשְׁאָפְוָגָ דַּי צִירָנוֹגָ
די וּוּלְטָט הַאַטָּ אַזְּ אַים נִשְׁתַּחַט קִיּוֹן וּוּרְטָט.

דַּעְרִיבָּעָר, דַּי לַיְבָעָ צָום מַעֲנְטָשָׁן
בְּאַדְרָפָן מִיר הַיְתָן, וּוּיטָאָל.
און זַאְל זַיְינַ נִשְׁמָה גַּעֲבַעַנְטָשָׁת זַיְינַ,
וּוְיַיְלָ אַזְּ אַים צַעְפָּאַלְטָ דַּעַר וּוּלְטָאָל.

פֿאַרְשָׁטוּי מִינְעַד רֵיד גּוֹט, וּוּמְתָּאַל.
טְרָאַכְטָ טִיף זַיְד אַרְבִּין אַיְן זַיְד, חַיִּים.
פֿאַרְשָׁרְרִיבּ זַיְד אַוִּיפּ תְּמִיד דַּעַם פֶּלֶל:
מיַטּ מְעֻשִׂים דָּאַם וּוּאַרְטָ זַיְד מְקִיּוּם.

עַם הַאֲטָט גַּאֲרָ קִיְּן בְּרוּגּ נִישְׁטָט, קִיְּן סְוִיפּ
דָּאַם וּוּאַרְטָ, וּזְאַם מְעַן דְּאַרְפּ הַאַלְטָן הַיְּילִיקּ.
אוֹיְפּ בִּיאַת מִשְׁיחָ פֿאַרְהָאָפּ
אוֹן הִיתְטַאַפּ פּוֹן גְּלוּיכּוֹן דִּין חַלְקָ.

אוֹן גְּרִיטָט זַיְד אַיְן וּוּגּ אַרְבִּין גִּיְּנָ.
מְעַן טָאַר אַוִּיפּ אַרְגָּעַ נִישְׁטָט רְוּעָן.
פֿאַרְגְּלִיוּוּעַרְטָ עַם אַיְזָ נַאֲר אַ שְׁטִינוֹן,
אוֹן מְעַנְטִישָׁ דְּאַרְפּ זַיְן וּוּאַךְ צַו נְבוֹאתָ.

אוֹן דְּאַרְפּ אַוִּיפּ אַ זְוִיכָעָרְן וּוּגּ
דְּעָרוֹנוּטְעָרְן זַיְד פּוֹן דָעָרְ טּוּמָאָה –
בִּיזְעָרְ וּוּעָטְ צָוְם סְוִיפּ פּוֹן דִי טְעָגָן.
אַנְטְּקָעָגָן מִשְׁיחָן קוּמָעָן.

א

זוי הערן זיך צו מיט התלהבות
וואַסְטַּעַת זֶה זוי שטיל דער אַרְבָּי:
ווַיְתַּאֲלֵל, דַּעַ-וּוִידָּאֵש אָוֹן אַלְקָאָכְבָּעֵץ
איַן לוֹיְטַעַרְן צְפָת, איַן דער פָּרִי.

קיין אוֹיג נִישְׁטָט פָּאַרְמָאָכְט בֵּין דֵי האַנְגָּעָן
בְּאַגְּנִינְגָּן זיך האַבָּן גַּעֲוָעָקְט,
פָּאַרְזּוֹנוֹנְקָעָן מִיט טִיפָּעָר פּוֹנָה
איַן סּוֹדוֹת הַתּוֹרָה אַנְטְּפָלָעָקְט.

עם טְרוֹיְמַט דַּעַר אַרְבָּי פָּוּן דַּעַם פְּרָדָם
די שְׂטָאָט וּוּעָרְטָט דַּעְרוֹוָאָכְט אַוְיָפְּז בְּאַרגְּן.
מעַן רַעַדְתָּ אַשְׁכְּנוֹיֵש אָוֹן סְפָרְדִּיש
איַן גָּאָסָן, וּוְאָסָ פִּירָן צָום מַאָרָק.

אוֹן פְּלוֹצָעָם, זיך גְּלִיכְט דַּעַר אַרְבָּי אָוִים
אוֹן וּוּנְדַּט צוֹ תַּלְמִידִים זִיְגָע בְּלִיק.
עם וּוַיְקָלְעָן זיך לְאַגְּגָע יְרִיעָות,
עם וּוְאָקְסָט אָוִים איַן לוֹפְּטָן אַ בְּרִיך.

ער רַעַדְתָּ פָּוּן דַּעַם דַּרְךְ האַמְתָּה,
וּוְאָסָ פִּירָט איַן דַּעַם פְּרָדָם אַרְבִּין.
פָּוּן זָהָר, דַּעַם גַּאֲרָטָן פָּוּן רַמְזָן,
פָּוּן שְׁכִינָה, דַּעַר גַּעַטְלָעְכָּר שְׁבִינָן.

עם הערן זיך צו מיט התלהבות,
וואו ס'רעדט צו זוי שטיל דער אַרְזִי:
ווײַטָּאַל, דע-וַוִּידָּאַש אָוֹן אַלְקָאַבָּעַץ
איין לוַוְתָּעָרֵן צְפָת איין דער פֿרִי.

עם שטייט דער אַרְזִי אַיז זַיִן טויעֶר,
ווארט אָפּ זַיְנֵעַ גַּסְמַט פֹּוֹן דַּעַר גַּסְמַט.
פֹּוֹן צַפְתָּעָר פֿאַרְטָנוֹנְקַלְטָעָר מַזְיָּעָר
קוֹמֶט אָן אַלְיהָוּ דַּעַזְוִידָאַשׁ.

נאָך אִים נַיְתָּה ר' שַׁלְמָה אַלְקָאַכְבָּעָץ
וּוַיְתָאַל אַיְן אָ קִיטָּל גַּעֲלָיוֹידָט.
מַקוּבָּלִים עַמְּ קַוְמָעַן אַוְיָף שַׁבָּת,
אַן עַדָּה אָ גַּאנְצָע זַיְן שְׁפָרִיּוֹת.

איַנְאַיְינָעַם שְׁפָאַצְּרָט מַעַן פַּאַמְעָלָעַד
אַרְזָוִים פֹּוֹן דַּעַר שְׁטָקָט אַיְן מִיטַּ-פְּעָלָהָד.
אוֹן צְ'רוֹפֶּט דַּעַר אַרְזִי זַיְן אָן פְּרִילָעָד:
— לאָמִיר זַיְנָעַן, פֿאַרְזָוִינָגָעַן די וּוּלָט.

אַנְטָקָעַנְן דַּעַר מַלְפָּה פֹּוֹן שַׁבָּת
לאָמִיר נַיְן אַיְן אָ מַחְנָה מִיטַּ-פְּרִיד,
צַו בְּאַגְּנָעָנָעָן זַיְטַה תַּלְהָבּוֹת
וּועָר קִיְּן אַרְצַן צַו נַיְן אַיְזָט גְּרִיאָוֹת?

זַאֲגַט אַיְינָעָר: סְ'אַיז וּוַיְטָם יְרוּשָׁלָם,
דַּעַר צְוּוִיְטָעָר: — דַּעַר וּועָג אַיז צַו לְאַגְּנָג
זַיְ קַאֲגָעָן פָּאָר שַׁבָּת מִיר אַלְעָ
דַּעַרְגְּרִיוֹיכָן מִיט אָונְדוֹעָרָן גַּאנְג?

פֿאַרְטְּרוֹיוּרָט אַרְזִי אַיז גַּעוֹזָרָן
אוֹן זַיְן צַו דַּעַר עַדָּה גַּעֲקָעָרָט:
— וּוְאַלְטָסְפָּק נִישְׁטָה וּוְעָרָן גַּעֲבָאָרָן,
קוֹמֶט גּוֹאָל די רַגְעָ אַוְיָף עַרְד.

אין אַ קרייז פון תלמידים, אָן ענגן,
האלט אַ דרשה פֿאָרנָאכְטַ דער אַרְזִי.
ס'איו זיין פְּנִים אַ בליכעַר אָן שטראָעָנְגָעָר,
אין די אויגַן — פון פֿיעַר דער גָּלִי.

אלע נײַגעַרְיך טוועַן אִים העֲרוֹן,
מעָרְ פון אלע ווַיטָּאֵל אַיז גַּעַשְׁפָּאנְטַ.
ס'איו גַּעַרְונְצָלְט אַין פֿאָלְדַּן זיין שְׁטָעָרְן
און ער שויבערט דִּי האָר מִיט דָּעַר האָנטַ.

דער אַרְזִי דְּרַשְׁנַט שְׁטִילַ, מָוט אַ נִּגְוָן,
היַיסְט בָּאַהֲבָה אַוְף זִיךְרָן גַּעַמְעָן שְׁטָרָאָט.
איַן גַּאֲוָלה פֿאָרְבָּעָנְקָט, מָוט זִיךְרָן ווַיְגָן,
איַן מְגַלָּה עַמּוֹקוֹת פון סּוֹת.

סְּשַׁלְיָנְגָט ווַיְטָאֵל יְעָדָן קְלָאָנְגַּ פון זִיין רְבִין,
וְוי אַ דְּאָרְשְׁטִיקָעַר טְרִינְקָט ער פון קוֹוָאָל.
איַן בָּאָגָעָר אַיז בַּיְזָן, אַין שְׁטָרָעָבָן —
בְּיַים אַרְזִי אָן זִיין חַסִּיד, ווַיְטָאֵל.

א

דרדי טעג שווין פסדר עם פאמט דער אַרְיַי,
נאר ס'ווערט אים פון תענית נישט גראנגער.
די אויגן – צעפלאטען, דער שטערן – אין גלי,
אין אויערן – שטענדיקער קלינגען.

נאר טורךנעם ברויט אין דעם אוננט ער עצט,
מייט וואסער בנגעטן בלויו זיין גומען.
עס ווארט אַינגעשפֿאָרט דער אַרְיַי אויפֿן נס
און גרייט זיך משיח זאל קומען.

ער איז אויפֿגערודערט און שטאָרט אַנגעשטראָנגט
פון תפילות, השבעות, סיינופֿים.
ער ליגט אַינגעקנוילט אויפֿ דער ער און פֿאָרכֿענקט
ער האָפט, אֶז דער שופֿר זאל רופֿן.

ס'או שטייל אין די שטיכער פון באָרגניךער צפת,
די נאָכט איז צעשפֿרייט אויפֿ די וועגן.
עס פֿלייט אֶז אַ ווינטֿל און אַיבֿער דער גָּס
געשטאָלטֿן צו חזות זיך באָזוען.

עס זיצט דער מקובל שווין ווידער פֿאָרטיפֿט
איין אָפֿענעָם ספר פון זוהר.
אויפֿ מעשנעָם לְיִיכְתָּעֵר דער חַלְבָּ שטייל טרייפֿט,
און ס'שפֿיצֿט דער אַרְיַי אֶז זיין אויער.

עם איז דער אַרְדִּי אֵין יָסּוּרִים,
פֿאַרְאֹוּמֶעֶרֶט, פֿאַרְאֹאָרגֶט, אוַיְסְגַּעֲצָעֶרט.

עם דְּרִיכָּן אִים שְׁוּעָרָעָה הַרְחָוִירִים
וּוְאַם סְקֻומֶט נִשְׁתַּת דָּעָר גּוֹאֵל בָּאַשְׁעָרָת.

און קומט ער נישט, דאָרָף מען אִים ברענגען, —
זו זיך אַומְגַעְדוֹלְדִיך ער רעדט.
אין חדַר אין זִינְגָעָם, אין עַנְגָּן
ער לִיגְט אַויְסְגַּעְשְׁטְרָעָקט אַוְיף דָּעָם בעט.

ער וווענט אין גַּעַדְאָנָק: וּוְאַם אַיז ווַיְכְטִיק —
דאָס ווַיְסַן, צִי שְׁטָאָרְקָעָר פֿאַרְלָאָנָג?
עם מָזָו אַוְיף ער ווּלְטַט ווּרְעָן לִיכְטִיךְ,
עם גַּעַמְטַט שְׂוִין זִין קְוָמָעָן צַו לְאָנָג.

אין מעשים פֿאַרְוּאָנְדָלָעָן די תְּפִילּוֹת
און הַעֲלָפָן באָדָרָף מען דָּעָם גַּאֲסָט
זוֹ קְוָמָעָן אַלְיוֹן אָן דָּעָרְפִּילָן,
וּוְיַשְׁוֹעָר סְאַיזְוַן צַו לְאָסָט.

ニישטאַ שְׂוִין קְיַין פּוֹחַ צַו ווּאָרְטָן,
די חַעַנְטַה חַיְבָטַה ער אַוְיף אֵין גַּעַבְעַט.
זָאַל קְוָמָעָן דָּעָר גּוֹאֵל גַּעַגְאָרְטָעָר,
זַוְּיַיל — פְּלוֹ פְּלוֹ הַקִּיצְיָין — סְאַיזְוַן שְׁפָעַט!

עם זיצט דער אַרְזֵי ווי אָזֶן אַבְלֵל,
זִינֵּן קָאָפֶן אַיּוֹ בְּאַשְׁאָטֵן מֵיטֵ אַשׁ,
דָּעֵר גּוֹפֵן אַנְגָּעָשְׁפָּאָרְטֵן אַיּוֹ דִּי טָאָוּלָעֵן
פָּוֹן וּוּעַנְתָּ אַיּוֹ דָּעֵר שְׂטִינְגָּעָרְנָעָר צְפָת.

עם הַעֲלֵפֶת נִישְׁתַּחֲוֵד מַתְקָנוֹ זִינֵּן פְּגָמוֹם,
זִיךְרָנִים נִזְמָנִים טָאָג אַיּוֹן, טָאָג אָוִוִּים.
צָו בְּרוּעָנָגְנוֹן דָּעֵם אַחֲרִית הַיְמִים,
עַר טְרָאָכְטֵט, דָּאָרָף מַעַן זִינֵּן אָמָת גְּרוּוּם.

אוֹן וּוְעָר אַיּוֹ עַר דָּעֵן, יִצְחָק לְוַרְיאָא,
וּוְאָסָלְעָ אִים רַופֵּן — אַרְזֵי?
אַ וּוְאָרָעָם לְאָזֶט טִיפְעָרָע שְׁפָוָרָן,
אַ פְּלִיגְ קָאָן זִיךְרָנִים צָוָם פְּלוּי.

עַר לְעַבְתָּ אַפְּגָעָטְיִילָט, וּוּאַ פְּרוֹשָׁא,
אוֹן זָוְכָת נִישְׁתַּחֲוֵד קִיּוֹן בְּבּוֹד אָזֶן לְוַיְבָ —
אוֹן וּוְאָסָלְעָ גִּיטָּעָר זִיךְרָנִים אַוְיָסָעָר סְכָרוֹת,
הַשְׁעָרוֹת, הַמְּצָאֹות? — בְּלִוּזְ דְּרוּוּבָ.

עַר רַעַדְתָּ וּוּגָן בִּיאָת הַגּוֹאָל
אוֹן וּוְיִסְמָט נִישְׁתַּחֲוֵד אַלְיוֹן פָּוֹן דָּעֵם וּוּגָן.
אוֹזְדָּאָיִן, סְיוּעָט גּוֹט זִינֵּן אוֹן וּוּזְלֵיַן,
נָאָר — נָאָךְ נִישְׁתַּחֲוֵד אַיּוֹן אַונְדוּעָרָע טָעָג.

עם בלעטערט אַרְזִי דעם „ה מפואָר“,
אין גורל פון מולכו פאָרטראָכט.
אויף גליילער בערג, ווי אַ שליעער,
לאזט לאָנגוזאם אַראָפ זיך די נאָכט.

זוי פֿאָלט אויף די שטיינערנע הייבן
און נידערט אויף דעכער פון צפת.
עם זיצט דער אַרְזִי אָונ אַ בלײַיכער
פון פֿעַנְצְּטָעָר עֶר קוקט אויף דער גָּסָם.

ער טראָכט פון דעם פֿיין, שפיקת דמִים,
פון ביאת הנואָל באַשׁווערט,
פון זינד אָונ דער רישעות די זאמען,
וואָס וואָקסן, ווי ווילדנְגָּאנְז, אויף ערָה.

און וועקט זיך ווער אויף צו נבוֹאָה
און טרייט פון משיח דערקענט,
פארברענט מען אַים, ווי אָין מאָנְטוּע
מען האָט שלמה מולכו פֿאָרברענט.

פארזונקען איין שטיילקייט, מײַט דבִּיקות
און ייראה ער ברומט דעם „אַחֲד“.
ס'פארטראָיבט דער אַרְזִי פון זיך סְפָּקוֹת,
פארגלְיִיבָּט איין דער שבינה'ס גענָאָד.

ה

צַו דִי גָּלְלָעֵר הַיִּכְן דִי קִילָע,
 צַו דִי אַיְלֶבֶרְטָן-בִּימָעָר אֵין פָעָלֶד,
 נִיְמָת אֲרוֹים אֵין פָאַרְנָאָכְטָן דִי שְׁטִילָע
 דָעָר אַרְרַי פָּונְזִין צְפָתָעָר גַּעַצְעָלָט.

מִיד פָּונְזָאָג לְעַרְנָעָן סְוּדוֹת קְבָלה,
 אַטְעַמְט אֵין עָר דִי פְּרִישָׁקִיט פָּונְזָוְפְט.
 אַנְשְׁטָאָט צִיְכָנָם, צִירָופִים אֵין צָלָן,
 רִיחָ פָּונְזָעָר אֵין פָּונְזָבְלָומָעָן דָעָר דּוֹפְט.

סְ'זִינְגָט אַפְוִינְגָל אַוִיפָה בּוּיָם צְוִישָׁן מַאַנְדָלָעָן,
 סְ'שְׁטָעָקָט אָן אַיְלֶבֶרְטָן פָּונְזָבְלָעָטְרָאָרָוִים,
 אֵון אֵין גְּרָאָזָן זִיךְ וּוְידָמָעָן, וּוְאַנְדָלָעָן
 דָאָרָט אַשְׁלָאָגָג, דָאַ אַוּרִימָל בְּלוּזָן.

סְ'קָוְקָט זִיךְ צַו דָעָר מַקּוּבָל מִיטָהָבָה,
 יְעָדוֹן רִיר אֵין גְּעוּרְוִישׁ זָאָפְט אַרְיָין,
 וּוי עַם פְּלִיעָן דִי בִּינָעָן אֵין חָאוּעָן,
 וּוי עַם וּוְאָקְסָן דִי שְׁטָאָקָן פָּונְזָוְנִין.

וּוי עַם צְיוּעָן אֵין חַיְיךְ זִיךְ זָאָנְגָעָן,
 וּוי עַם רְעִיפָט אָוִים דִי פְּרוֹכָט אַוִיפָה בּוּיָם.
 סְ'דָאָכָט, דִי הָאָגָט קָאָן דָעַם הַיְמָל דֻעְרָלָאָנְגָעָן,
 דָעָר גַּעַדָּאָנָק — דָעַם אַוְמָעָנְדָלָעָן רְוִיָּם.

נִיְיָן, עָר אִיז שְׂוִין נִישְׁטָט מַעַר קִיּוֹן מַתְבּוֹדָה,
 וּוּעָן עָר שְׁטִוִיט אֵין דָעָר מִיטָהָבָה זָעַם פָּעָלֶד.
 וּוּבִיל עָר פִּילָט : מְלָא עַוְלָם פְּבָדוֹן,
 אֵין דָעָר מַעֲנְטָש אִיז דִי קְרוּיָן פָּונְזָעָר וּוּלָט.

ו

אין דעם גליל, אין דער פרי,
פירות א פאסטעך זיין פֿי,
לעמער, ציטעריקע שאָפּ,
אויפּן הויבּן באַרנְ-אַרוֹףּ.

קומט אנטקען דער אַרְיִי
אין בָּגְנִינְזִוּן אַנְ גָּלִי.
נייט אַים א גוֹטְ-מַאֲרָגָן אַפּ,
שָׁאַקְלָט פָּאַסְטָעָן מִוּטָן קָאָפּ.

רוֹפֶט מִיטּ פְּרִיְיד אַוִים דָּעָר אַרְיִי:
— זָאָל גַּעֲבָעַנְטַשְׁת זִין אַין זִין מֵי
דָּעָר, וּוְאָם גִּוְתּ נָאָר זִין שָׁאָפּ
אַין אָזָא נָאָר פְּרִיעָר שְׁעה.

קוֹקֶט דָּעָר פָּאַסְטָעָן, וּוּ נִישְׁטַחִי,
עַנְטְּפָעַרְט גָּאַרְנִישְׁטָדָר אַרְיִי,
נָאָר עָר שָׁאַקְלָט מִוּטָן קָאָפּ
אוֹן דֵי אוֹיגָן לְאֹזֶט אַרְאָפּ.

וּוְעַרְט פָּאַרְחִידְוַשְׁטָדָר אַרְיִי,
מִיטּ דֵי אַקְסְלָעָן גִּיט אַ צִי,
אוֹן צֹ אַים עָר וִידּ גַּעֲנַעַנְט,
שְׁטוּרַעַקְט אַוִים בְּרִידְעַרְלָעָךְ דֵי העַנְט.

נייט דָּעָר פָּאַסְטָעָן אַים אַ ברִי
מִיטּ דֵי אוֹיגָן, פּוֹל מִיטּ גָּלִי,
וְאַגְּנָט, נִיטּ מְפֻסִּיךּ זִין בִּזּ סּוֹפּ:
— כְּהָאָבּ גַּעֲבָעַטְן פָּאָר דֵי שאָפּ.

לאכט צופרידן דער אַרְדִּי:
אוֹזָא פָּסְטוּךְ פֿוֹן דָּצִיחַי,
בעט נישט בלוייז פָּאָר זַיְדָאַלְיַין,
נַאֲרָפָאָר שֻׁעְפָּסְעַלְעַד אַוִּינְקְלַיַּין.

רבי שלמה אלקאבעץ

אויף פעלדער פון גלייל

אויף פעלדער פון גלייל די שטילע
געשוועבט האט דערהיובגענע תפילה
פון שלמה בן משה אלקאבעץ
לכבוד דער מלפה פון שבת.

און יעדערן פרײיטיק צווזאמען
און עדה, פאָר שקייעת החמתה,
ארויים איזו מיט שלמה אלקאבעץ
מקבל צו זיין מלפה שבת.

דערוואָקט פון דעם אומעט און טרויער,
פון צפתחער פֿאַרטונּקֿלטער מוייער,
געגן איזו מיט שלמה אלקאבעץ
באנגעגענען מלפה פון שבת.

נאך לערנען די סודות קבלת,
גענידערט אין גליילער טאלז
מייט שיר, דעם געוזנג פון אלקאבעץ,
אנטקען דער מלפה פון שבת.

א גרויסע צעוזונגגענע עדה,
איין קויטלען אין זוניסע געקלײַדטע,
בראש מיט ר' שלמה אלקאבעץ
צום אנקום פון דער מלפה שבת.

באנג'יסטערט, דערהויבן און פרײידיך
געקלונגנען האט דער „לכט דודיו“
פֿון שלמה בן משה אלקאבעץ
לכבוד דער מלפה פֿון שבת.

און אין דערווארטונג פֿון גאולח,
די עדה מיט הערצער מיט פולע
געהאפט האט מיט שלמה אלקאבעץ
אויפֿן יומ שפּולו שבת.

אין די בערג פון גלייל
טאנצן מקובלים.

זו דעת טאל פון מירון
נידערן מיט שירה.

פנימער – צעשטראָלטַע,
הענט אָן הענט זיך האָלטַע.

אין דעת ריקוד אָקְסֶלְעַן
שווימען אין אלכּסֶן.

דעָר אָרְאי אָן מיטַן
אין אַ ווֹינִיסֶן קִיטָּל,

טוט אָן טאנץ זיך ווֹיגַן
זו אַלְקָאָבָעַם נִיגּוֹן.

ס'זַּינְגַּט אַ לִיד אַלְקָאָבָעַץ
זו דער מלפה שבת.

די מְחַשְׁבָּה-תְּחִילָה
גִּיסְט זיך אוֹס אָן תפִּילָה.

פָּוּן זַיִן „לְכָה דָּוְדִּי“
אוֹז בָּאָרוֹוִישָׂט די עדָה.

ס'קריגט וויטאל ההפועלות,
קארו לוייבט די מעלהו.

דע-וועידאש פילט יורהה,
ס'פריעיט זיך קאראדאוירע.

ישראל נאָגָאָרָא

א

בֵּין מנהה למעריב איז שול אַשְׁבֶּנְזָעֶר
עם קליעט זיך אַמן צוֹנוֹף מקובלים.
מען רעדט, ווער עם פֿאַסְט אַון פֿאַרְאָכְט עַולְמַ-הַוה,
מען חלומט פֿוֹן קַץ אַון די בערג פֿוֹן דעם גַּלְיל.

מען זוכט אוים אויפּ בִּיאת מִשְׁיחָ אַ רְמָזָן,
מען ברעננט זיך גִּימְטְּרִיאָם, נוֹטְרִיקָן פֿאַרְפָּאָסְט מען,
פֿאַרְטִּיפְּטָע אַין נְסָתָר מען פֿאַרְשָׁט אוים דעם אַמְתָּה
אוון מיט דער גָּאָולָה מען בִּינְדָט אוון פֿאַרְקָנְסָט אַים.

עם וואָקָסָן די צְדָדִים פֿאַרְטָאָן אַין מְחֻלְקָת,
בֵּיו ס'קָוָמָט דער מְקוּבָּל-פֿאָעָט נַאֲגָאָרָאָ.
ער שטעלט נְיִשְׁטָט קִיּוֹת, אוֹוֹ קָעָגָן די דְּבִיקָות,
דעם גָּאָרָן ווַיְפּוֹחָ אַון הוַיְלָן זיך שְׁפָאָרָן.

עם האָט נַאֲגָאָרָאָ זַיְן דָּרָךְ אוֹן רְצָוָן,
זַיְן באָרְד די צְעַפְּלוֹשְׁטָע זיך שְׁוֹאָרָצָט צוֹוִישָׁן גְּרָאָע.
ער האָט לִיב אַ וּוּרְטָל, אַ שְׁפִּיל, אַ חְלָצָה,
אוֹן פֿוֹן דעם גַּעַלְעַטְמָעָר די שְׁטָאָרָקָע הַנָּהָה.

רְכוּתִי, הַיְוִיכְט עַר אַן אַ נִּגְנוֹן צוֹ צִוְּעָן,
וְאַם טוֹיג אַיְיךְ דָּאָס מִיעָן, אוֹוֹפּ פִּוְתָּות זיך שְׁפָאָלָטָן?
בֵּין ווְאַנְעָן אִיר דִּינְגָּט זיך, ווּעַט זַוְּן אִיר שְׁקִיעָה
אַחִינְטָעָר די ווּאַלְקָנָס פֿאַרְגִּינָן, זיך בָּאַהָאָלָטָן.

אוֹן מְחַמֶּת מען דָּאָרָף שְׂוִין בָּאַלְד דָּאָוּעָנָעָן מְעָרִיבָן,
שִׁיקְט אַנְיְעָרָע סְבָרוֹת אַזְוָעָק מְעָכְרִ-יְבוּקָן,
אוֹן זַיְיט אַ יִשְׂרָאֵל צָמָן מִצְרָעָן,
אוֹן גַּעַטְמָט אַיְיךְ, רְכוּתִי, דָּעָרְוַיְיל אַ שְׁמַעַק-טָאָבָעָק.

אין גראַן-שטעט אַט דמשק, אין מיטן דער גאנַט,
עם שטייט יישראָל נאָגָן/אַראָג.

ער האַט עֲרֵשֶׁת אַ פּוֹסָה גַּעַהַט פּוֹל מִיט וַיְשַׁׁשָּׁ,
און ס'מאָכָט אַים אָן עַולְמָ אַ וּזְאָרָע.

מען קליבט זיך אַרום אָן מען הערט ווי ער שפֿאַסְטָט,
פאָראַחַידַושְׂט אַוְיפָּ אַים קָוְקוֹן מיידלעַן.
ער רופְט זיך צו תְּנָאִים פְּדִין וּפְדָת
און נישט זיך צו דריינָן, ווי דריידלעַן.

די מיידלְשָׁע אַוְינָן זיך לאָזָן אַראָפָּ,
די יִינְגְּלְשָׁע — שְׂטָאוֹן אָן גַּלְאָצָן.
מען האַלְט זיך פָּאָר הענט אָן מען שטייט קָאָפָּ צו קָאָפָּ,
מען לאַכְטָט פּוֹן נאָגָן/אַראָם הַלְּצָוֹת.

ס'אייז פרַיְילְעַךְ נאָגָן/אַראָג אָן פרַיְיךְ זִין גַּעֲמִיטָּ,
ער הייכַט מִיט זִין ווּקְס אַיבָּעָר אַלְעָ.
ער פִּילְט, ווי אָין אַים יַעֲרָט אָן רַיְפְּט אַוְים אַ לִיד
און ס'יווערט זִין נְשָׁמָה נְתַעַּלהָ.

ער ווערטלְט זיך, שטייפְט אָן לאַכְט הוֹיךְ אַוְיפְּזָן קוֹל,
הַעֲרָט בְּעַטְן: — זִינְגָּ עַפְעָם, משׂוֹרָה.
און ס'עַנְטַפְּעָרָט נאָגָן/אַראָג. — בְּרַשּׁוֹת פּוֹן דֻּעָם קָהָל
וועַל זִינְגָּעַן פָּאָר אַנְיָעָר הַתְּעוֹרוֹת.

און גַּלְעִיךְ אַוְיפְּזָן אַרט וּעְרָט אַ נִּגְנוֹן פָּאַרְפָּאַסְטָט
בְּנוֹסָח אַראַכְּבִּישָׁע לִידְעָר.
ס'אייז פרַיְילְעַךְ נאָגָן/אַראָג, אַין קָאָפָּ רַוִּישָׁט דַּעַר וַיְשַׁׁשָּׁ
און פרַיְיךְ זיך צַעֲנִיסְט אַיבָּעָר גַּלְיָדָעָר.

אין אראכישן שענק, צוישן בוטלען און קובלען,
בײַ א טиш אָנגעשטעלטן מיט פרוכטן און ווינן,
זיצט ישראל נאג'אראָ, דער פֿאָעת און מקובל,
אין דעם פריבֿען געוינד פֿון חברים און פרײַנט.

ס'אייז נאג'אראָ ביּו גאָר אָזוי גוט אויפֿן האָרגֿן,
ער האָט לֵיב דָאָס גּעווֹימָל פֿון שענק און גּעֶברְזִין.
ס'אייז זיין באָרד אָ צְעַשְׁוִיבְעַרטְעַ, קְרִיזְוְלְדִּיק-שְׂוֹאָרְצַעַ,
און ער גְּלַעַט אָון ער גְּלַעַיכְתְּ מִיט די פֿינְגְּנָעָר זַי אוּסַם.

ס'אייז נאג'אראָ גּעֶבעַנְטְּשִׁטְמִיט אָ קְעַרְפְּעַר אָ שְׁלַאֲגַנְקָן
און אָ קָאָפְּ שְׂוֹאָרְצַעַ האָרַ, וּוֹי פֿון פֿעהַ, מִיט אָ גּלְאָגְזַן,
און ער ווֹינְגַט זַיְךְ צְוָם טַאָקְטַט פֿון די פֿרְיְילְעַכְעַ קְלָאנְגְּגַעַן,
וּוְאָס באָנְגְּלִיְיטְן אָראָכְבְּעַרְינְסְמִילְפֿטְיקְן טְאָגַע.

און ער גְּרַאַבְּט אַיְזַן דַּעַר באָרד אַרְיַין אַלְעַ פֿינְגְּנָעָר,
אוּפְּ די טְעַנְצְּעַרְינְסְמִילְקְוַקְטַט אָ פֿאָרְגְּגָאָפְּטְעַר, פֿאָרְחְוּשְׁטַט.
ס'אייז נאג'אראָ באָלִיבְט, וּוֹי פֿאָעַט-מִינְגְּנָעָר,
שְׁטַעַלְטַט ער אוּפְּ זַי אָון שִׁיקְטַט צַו די מִידְלַעַט אָ קוּשַׁ.

נַאֲרַ, פֿאָר וּוְאָס אַיְזַן ער פֿלוֹצְעַם גּעוּוֹאָרְן צְעַטְרַאָּן?
פֿאָר וּוְאָס טּוֹטְעַר דַּעַם הּוֹט אַיְזַן מִיטְן גּעֶרוֹוִישַׁ?
ס'הָאָט גּעַשְׁקַט דַּעַר אַרְיַי אָ שְׁלִיחַ צַו זַאֲגַן:
אוּיךְ אַיְזַן שענְקָן, אַיְזַן לְאֹ-דוּוקָאָ צַו שְׁטִיְין גִּילְוִיְ-רָאָשַׁ...

רבי אליהו דע-וועידאש

ס'ליגט הוויך די שטאט-צפת אין די בערג פון דעם גלייל,
דערווניטערט פון מענטשלעבן רעש.
די בערג – פול מיט סודות, איזוי – די קבלה,
אייר חכמה פארטיעיטשט דע-וועידאש.

עם אייז דע-וועידאש אין מיט דראיסיקער יאָרַן,
זיין גוף, ווי אַ לאָסְטַם, טראָגַט ער שועער.
אַ קִיּוּלָכְדֵּיק פְּנִים, די האָר – קָוֶץ גַּעֲשָׂאָרָן,
די באָרְד מיט צוֹוַי שְׁפִיצָן – אַ שְׁעָר.

עם האָלָט דע-וועידאש פון דָּרְבֵּי לְעָבָנָמִים-עִקְרִים:
אמונה, בטחון און פרײַד,
אוֹס"מ אייז דער מקור פון עכָּדָה-זָרָה
און נעַצְן פון טומאה פֿאָרְשָׁפְּרִיט.

אמונה גיט קְרָאָפְּט אין נְסִינוֹת אָוּן לִיְדָן,
בטחון אין גָּאָלָה ברענְגַּט טְרִיסְטַם,
און שִׁימָחַת הַלְּבָב, ווֹאָס ווֹאָקְסָט אָוּסָס פון זַיִן בִּינָן,
העלָפְּט ווֹאָרְטָן בַּיּוֹן ווּעַלְתָּן דָּעָרְלִיּוֹט.

ער לאָזֶט רִינְגָּעַן-דָּרוּיךְ פון זַיִן טְעָרְקִישָׁן צִיבָעָק
און פִּילְט, ווי עַס רְיִיכְפָּט זַיִן גַּעַדָּאנְק.
פון מאָן מיט דער פרְוִי עַס אַיז הַיְלִיךְ דָּעָר זַוּוָג,
עם אייז זַיִעַר חִיבָּוָר – גַּעַזְאָגָג.

עם רָוֵט צְוִישָׁן זַיִן דָּאָן בְּקָדוֹשָׁה די שְׁכִינָה,
מְכֻרִיאַת הָעוֹלָם – אַזְוִי.
פון דְּבִיקָה דָּעָרְגְּרִיכְוּן קָאָן דָּעָר נָאָר די בְּחִינָה,
וועַר סְלָעַבְט ווי אַ מאָן מיט דָּעָר פרְוִי.

ארויפ-צו ער האלט אין איין רוקן דאס קאפל,
דען היילן שפייע-קאפ ער פאראדעקט,
און ס'גיט זיך דאס הארץ אין אוים וואראם א צאפל
פונ יונגנט, וואס האט זיך דערוועקט.

שלמה מולכו

א

עם רעדט דיעגא פירעם צו דוד ראובני,
דערכיזילט אים פון טרוים פון ימות המשיח.
ער גלייבט, אzo ראובני. דער פרינצע, איז אליאן עם
דער לאנג אויסדערווילטער, גענארטער שליח.

עם הערט קאלט ראובני און איז אים מבטל,
לאזט פילן, אzo וויל פון חלומות נישט וויטן.
ער גויט איז דעם וועג נאָר פון זיכרע טאטן
און האָלט נישט פון אותות ומופתים, פון ניסים.

ער קנייטשט מייטן שטערן — וואָס פירעם צערעדט דאָרט!
און קוקט אויף אים קרום מיט די אויגן די שמאָלע.
ער ברעננט נישט קיין בשורה פון אַנקום פון רעטער
און וויסט נישט להלטין דעם מײַן פון קבלה.

ער איז בלוייז אַ קריינטמאָן, געשיקט פון דעם קעניג,
פון יוספ, זיין ברודער אין מדבר פון חבר,
פֿירט אַים נאָר בְּאָפְּעָלָן פון אַים, אָונטערטעניך,
און וויל דאָ מיט קיינעם נישט זיין זיך מתחבר.

צעטומלט עם וויערט דער מאָרטן דיעגא פירעם,
ער רויטלט זיך, ס'בלוט אין אַים היבט אַן צו זידן.
עם זענען געווים דאָ פֿאָראָצְנָעָן מסירות,
אויב ס'געט אַים ראובני נישט אַן פֿאָר אַ ייָּדָן.

ס'אַיז אַמת, אzo פירעם איז נאָך נישט ווי אלע,
איז דאָרָפּ ער פֿאָרְשְׁנִיכְדֵּן דעם בונד אותו רגע.
אַזְהַיִם לויפּט ער באָלָד אַן אליאן איז זיך מלע,
און ס'גִּיט אָפּ מיט בלוט דער מאָרטן, פירעם דיעגא.

נאר קראנקויט, ער לאזוט זיך אועעך צו ראנטניין
אוון מרעופט אים אן שטיין אין א גאנט פאָר א שולכל
רעדט ווידער: דער פרינץ אויז דער גואל אליאין עס,
אוון ס'ברעננט די נבואה איצט ער: שלמה מולכו.

עם שטריטטען ראובני מיט מולכו שווון שעהן,
נאר שארכ פון וויפוח מען טרעת נישט ארייבער.
עם פרענן די „ניינגען“ נישט אָפּ יענעמעס „יְאַעֲן“,
מען פאלט נישט אַרײַן אין געפערלעכע גרייבער...

ראובני אייז קליענוויקסיך, שווארץ און מישב,
און מולכו – אָרויטער, ברויטביבניק און שיומיך.
באועטלטיקט אייז אַיינער פון אַיגענען חווישים,
דעך צויזיטער ציט ווערטער אַרווים שוער און תהומייך.

עם רעדט שלמה מולכו – אָנֵיעֶר באקערטער
צום שטאמפ פון זיין פאלק און דער יידישער תורה.
אָפּ פֿסּוֹק אַוִיפּ פֿסּוֹק ווֹאַרְפּט אָן אָן פֿאַרְמַעַרְט עָר,
שטאלציגרט מיט דער בקיאות אין אלטער מסורה.

ראובני דעם קאָפּ אַוִיפּ דער האנט אַנגעלענט האט.
און מולכו אַנטקען געוווקסיך זיך טורעמת.
דערציילט פון משה, פון אַלטער לעגענדע,
אין סוף פון די טאג, וואָס ווועט ברענגן די בשורה.

— מען קאָן קיין מלחות נישט האלטן מיט חפיות,
זאל זיין או אַפְּילוּ פֿאַר אַרְץ-ישראל, —
עם ענטפערט ראובני, — עם גויט נישט אין לילית,
באָזיגן טערקי דאָרפּ מען, נישט דעם סמאָל.

אָומזיסט ברענגן ער אויַס דאָ זיין צוּיט אָן ער פֿלאַטערט,
און קוּקט אַוִיפּ אַים מיט די פֿאַרְחַלְוָמְטָע בְּלִיקָן.
גענוג שוין מיט מדבר, ווּ זוּן ברעננט אָן מַטְעָרֶט
און מענטשן אין זאמדייק ווינטן זיך שטיקן.

וזל מולכו אים לאון צورو און זיין פכוד,
וילאם האלט ער דערמאָגען און אטעם זיין יהום?
משיח בן יוסף, משיח בן דוד —
אליין וועט ראובני דערפֿילן זיין שליחות.

עם האט שלמה מולכו ראובני באנענט
אין געת פון רום בני דער וואנט פו א שולכל.
ראובני — געלויידט, ווי ער קליבט זיך אין וועגן.
באמערקט נישט, ווי סגיט צו אים צו שלמה מולכו.

ער שטייט אינגעכובינגן, פארטיפט אין געדאנקען,
מיינוטן געשפאנטז ויך ציון און פלייסן.
און מולכו זיך יישובט איזו שוועיגן אין לאנגן,
בייז ס'שטראunkt אויס ראובני די האנט אין באגריסונג.

— איר גרייט זיך, — זאגט מולכו, — אין וועג אריין וויזער,
א סיינן, עם גייט אין דער שליחות איך קשה.
פאר וואס איז מײַן הילפ דאן איזו איניך דערויזער?
פאר וואס נישט באוויליקן זאלט מײַן בקשה?

מיר בידע דעם ציל וואלטן גראנער דערגרייכן
און יידן געבראקט צו געווינטשטער התרכומות.
איזו ווי איר זעם מיך משיכמי זיך הייכן,
איזו ווי מײַן יידישער נאמען איז: ש ל מה.

AIR שטאָט אָפ פון מלכּות, און איך — פון מאָראָאנע,
אין אָבעער דְּשׂוֹת זײַן איז לאָנג מײַן באָגָדָן.
און טומאה פון רום וועלן שוואָרטצע סָטָטָאנָע
פארשטעלן דעם וועג איך צום פֿוּפֶט און איך שטערן.

ニישט איזן מײַל איך שטײַן בני א שולכל געטראָפָּה,
עם ציט איך אהער, נאָר איר בליעיכט עפָּעָם דְּרוּיסִן.
או גייט נישט אָריַין, איז פון וואָנָען דְּאָסָם האָפָּן?
עם קָאָן די גָּאָוָלה נישט קָוָעָן פון אָוִיסִן.

אייר ווילט גאר נישט האבן קיין מגע ומשא
מייט יידזן און האלט זיך פון זיין אלץ דערווניטערט.
אייז ווי קאנט איר זיין דער גאולַה-מברש,
או זענט נישט אין יידישן צער געלַיטערט?

ס'אייז ניוטיק אויך ליעדן, אפלו אין גבורה,
עם בענ��ען שווין דורות נאך טרייט פון דעם גואל.
פאר וויאם זאלט נישט ברענגען צו יידזן די בשורה?
ס'קומט עם-ישראל פריער פון ארץ-ישראל.

ס'האָט מולכו ראובני געבראָכט די ידיעה
פֿון שיפּן מיט יידז-מאָראָצְנָעָן דערטרוֹנְקָעָן.
ראובני קוקט אָן אַים פֿון אָונְטָעָר די זַיִעָם,
מיט בְּלֵיקָן, ווֹאָס שְׁפֶּרְץָן, ווֹי פְּנַיעָר, מיט פְּנוֹקָעָן.

— מײַן זָוָן, — זָאנְטָ רָאוּבָּנִי מִיט צָעָר אָן צִיטָעָר, —
איַר קומְטָ מִיר דָעָרְצְיָילָן פֿון אָומְגָלִיךְ דָעָם גְּרוֹיְסָן?
איַךְ בֵּין אַויְיךְ צְעֻווֹיְטִיקָט, אֲזֹוי אַויְיךְ דָעָרְשִׁיטְעָטָט,
נָאָר הָאָבָּ אַיךְ די יַיְדָן דָעָן פְּאָרָן גְּעוּהִיסָּן?

איַר זָאנְטָ, אָז זַיְהָאָבָּן גְּעוּוֹאָרָט אַויְףָ מִינְן קְוּמָעָן,
גְּעוּוֹאָרָן מַאמְינִים, נָאָךְ גְּרוֹיְסָעָר אַנטְיוֹשָׁנָגָן,
אָן זָעָנָעָן דָעָרְנָאָךְ אַין אַשְׁלָאָכָט אָומְגָעָקְוּמָעָן,
פֿון מִינְן קִיבּוֹעָ-גְּלוּוֹתָ-גְּעַדָּאָנָק — די קְדוּשִׁים.

מִינְן זָוָן, ס'האָט דָעָר אָומְגָלִיךְ אַיְן חָאָרִין מִיר גַּעַטְרָאָפָן,
נָאָר ס'אַיְזָ נִישְׁטָ מִינְן זַיְנָה, אַיךְ בֵּין זַיְ נִישְׁטָ בְּאָגָאנָגָעָן,
ב'הָאָבָּ זַיְ נִישְׁטָ דָעְרְמוֹטִיקָט אַויְףָ נִיסִּים צָו הָאָפָן
אָן קִיְּנָעָם גַּעַלְאָקָט מִיט אַזְׁעָלְכָעָ גַּעַדְאָנָקָעָן.

איַךְ הָאָבָּ נִישְׁטָ גַּעַרְוָן אַיְן נִאָמְעָן פֿון גּוֹאָל,
נָאָר, אָז מִיט טָעָרְקִי דָאָרָףְ מַעַן חָאָלָטָן מַלְחָמָתָה.
מִינְן צִיל אַיְזָ דָעָר עַרְשְׁטָעָר — דָאָם לְאָנדָ פֿון יִשְׂרָאֵל,
דָעְרָנָאָךְ — פְּאָרָן די יַיְדָן דָעְרְלִיּוֹנָגָן, הַשְּׁלָמָה.

עם האט זיך צו מולכו'ן באוויזן אין חלום
א זקן א הוייכער מיט לאנג-זוויסער באָרד.
ער גיט איבער חורבות פון אלט-ירושלם
און רופט אים צו קומען צום הייליקן אָרט.

און מולכו' לאזט ניינ זיך צום זקן מיט גלייבן.
און איינציקער בויים אויפ דעם פעלד, זעם ער, שטייט.
פון וואָרצל דריינ שטאמען זיך שטראען און הייבן,
און טויבן אויף צוינגן צום אָפּפְּלִיעַן גרייט.

עם פלאטערן פֿלִיגֶלְעַן, עם בלענדן קָאַלְיְּרַן:
שנוייזוים און טיף-גרין און שטאָק-שוואָרִין, ווי די נאָכָט.
ס'איו מולכו' פֿאָרגָאנְפְּט און ער קוּקְט פֿוֹל מיט יְרָאָה —
צי האט אָזֵז זעונג אים ווען זיך געדאָכָט?

עם רעדט נישט דער זקן, ער האָלְטַ נָאָר זִין אָרְעַם
געשטרעקט צו דעם פֿעַלְד און ווינזט אָן אויפ דעם בוים.
און מולכו' דערמאָנט זיך אַין קְדוּשִׁים וְתְהוּרִים
און פֿילְט, ווי פון וואָר וואָקְסְט אַ ברְיך צו דעם טרוּוִם.

דרני שטאמען און טויבן, עם בלענדן קָאַלְיְּרַן:
שנוייזוים און טיף-גרין און שטאָק-שוואָרִין, ווי די נאָכָט.
עם קוּקְט זיך אַין מולכו' און וויל נישט פֿאָרְלִירַן
קיין צייכן און שפּוֹר, וואָס פֿאָר אַים האט דערוואָאָכָט.

ער זעם זיך אַין רויים צוישן שוואָרְצַע סּוֹטָאנְעַן,
עם האָלְטַ אַים דער קלוייסטער אַין קִיְּטַן גַּעֲשְׁמִידַט.
און ער אלְיאַן שטאמט פון טיף-גרין — די מאָרָאָנְעַן,
און ווינס דאָרָף ער וועָרָן, ווי דער ווינְסְעַר יְהָ.

ו

עם גויט שלמה מולכו אין אַרְעָמָעַ קְלִיּוֹדָעַ
אַרְוּם צוישן יידן פון רויישער געטֿא.
ער טוט אופֿ די גאָסֶן אָוּן שולְהוַיְפָן רֵיְדָן,
אַ נְבִיאַ, פַּאֲרַשְׁתְּעַלְתַּט אַין לְבוֹשַׂ פָּוּן אַ בְּעַטְלָעַר.

דעַרְצְּיַילְטַטַּ פָּוּן מַאֲרַצְנָעַן, פָּוּן יִדְיְשָׁעַרְ אָוּמָה,
גַּעֲפַלְאַגְטַּ פָּוּן רְדִיפָּה, גִּירוּשִׁים, גְּנִישָׁוֹת,
פָּוּן גְּרוּסָעַרְ פַּאֲרַפְּלַיְצָנָגְ אָוּפְּ רְוִים וּוְאָטְ וּוּעַטְ קְוּמָעַן
אוֹ אַפְּוּוֹאַשָּׁן אֲדוֹםַסְ מְמַשְׁלָה אָוּן רִישָׁוֹתָן.

ער רעדט אַין לאָטְיַיְן מִיטְ אַ צוּמִישַׁ פָּוּן פְּסָקוִים,
אוֹ צַיְיכַּנְסַ אָוּפְּ בִּיאָתְ הַגָּאָל זִידְ מַעַרְןַ.
דיַ יְיַיְןַ פָּוּן גַּעַטְאַ פַּאֲרַחְיוֹדָשָׁטָעַ קּוֹקָןַ:
זַיְ לְעַבְנַ בְּשָׁלוּםַ, אָוּןַ עַרְ וּוְילְ זַיְ שְׁטָעַרְןַ.

זַיְ חַאַבְנַ גַּעַהַעַרטַ, אַזְ אַיְינְ קִיְּטַןְ גַּעַבְוַנְדַןְ
עַםְ זַיְצַטְ אַיְינְ אַ תְּפִיסָהְ מִשְׁיחַ גַּעַפְאַגְּנָגָעַןְ.
נַאַרְ סְ'חַאַטְ נַיְשַׁטְ זַיְןְ גַּיְסָטְ זַיְעַרְ הַאָרְצַןְ אַנְגַּעַצְוַנְדַןְ
אוֹןְ סְ'לַאַקְטַ זַיְןְ גַּעַשְׁטַאַלְטַ נַיְשַׁטְ פָּוּןְ הַינְטָעַרְ דַּיְ שְׁטָאַגְגָעַןְ.

צַיְ וּוְיַיְןְ זַיְ אַפְּשָׁרְ וּוְעַרְ סְ'אַיְזַ שְׁלָמָהְ מַולְכָוְ ?
זַיְ קּוֹקָןְ מִיטְ חַשְׁדַ אָוּפְ דֻּעַםְ בְּעַטְלָעַרְ אַיְןְ שְׁמַאַטְעַםְ.
זַיְ וּוְיַסְןְ פָּוּןְ גַּאַרְנִישָׁטְ, זַיְ גַּיְעַןְ אַיְןְ שְׁוַלְלַהַ,
זַיְ לְעַבְנַ בְּשָׁלוּםַ, אָוּןְ אָוּךְ מִיטְ דַּיְ לְאַטְעַםְ.

דעָר טיבער פֿאָרְפֿלִיְיצַט האָט די גַּאֲטַן פָּוּן רֹויֶם,
סְמַבְּטִיוֹן — אַרוֹים פָּוּן די בְּרָעָגָן.
מְקוּיִם גַּעֲוָאָרָן די נְבוֹאָה, דַּעַר טְרוֹויִם,
פָּוּן מּוֹלְכָּן אֵין וּזְאַנְדָּעָר אָוּן וּוּגָן.

עַד אֵיז אִיצְט גַּעֲקּוּמָעָן צָוּם פּוֹיפְּסְלָעָכְן הוּוֹף,
מִיט יִדְיִישָׁעָר שְׁלִיחָות בָּאַלָּאָדָן.
דַּעַר פּוֹיפְּסְ גַּעֲמָט מִיט פְּכָוד אָוּן צּוֹטְרוֹי אִים אָוִיף,
נַאֲרָרָוּמִישָׁעָ יִדְזָן — מִיט חַשְׂדִים.

די לאָטָע די גַּעַלְעָ אֵיז טִיף אַנְיְינְגָעְקְרִיצַט
איַז גַּוְפָּ אָוּן נְשָׁמָה פָּוּן יִדְזָן.
דָּעַם טְוַיְעָר פָּוּן גַּעֲטָא, דַּעַר קְלוֹיסְטָעְרָשָׁעָר שְׁפִיעָ
איַז מַתְרָה, אָז אַלְעָ אֵיז מַרְדָּה.

עַם קְלִינְבָּן די פָּנִי זִיךְ פָּוּן קְהַל צְנוּנוֹת,
בָּרָאָשׁ — דָּאָקְטָאָר יַעֲכָבּ מַאֲנְטִינְגָּ.
מַעַן סְוּדָעָט זִיךְ שְׁטִיל אֵין אַרְיְינְגָגָנָגּ פָּוּן הוּוֹף,
מַעַן רַעַדְטָ אִיטָּאַלְיְעָנִישָׁ, לְאַדְיָינָגָ.

— דַּעַר מּוֹלְכָּו האָט גַּאֲרָ נִישְׁתָּ קִיּוֹן צְוָה פָּוּן יִיךְ
זִיכְן שְׁטָעָל — צָו גַּעֲוָאָגָט פָּאָר אַ גְּנוֹאָל.
איַז עַר עַם גַּעֲזָעָמָן אֵין קִיְּטוֹן גַּעֲשָׁמִידָט ?
אוֹן עַר בְּרָעָנְגָט עַם גַּאֲוָלָת יִשְׂרָאֵל ?

וּוְעַר גַּלְיוּבָט אֵין זִיכְן שְׁלִיחָות ? פּוֹיפְּסְטָ קְלָעְמָעָנָם אַלְיָוָן ?
איַז דָּאָס נִישְׁתָּ גַּעֲנוֹגּ קִיּוֹן הַתְּרָאָה ? —
מַאֲנְטִינְגָּ זִיךְ קָאָכְטָ — סְאַיְזָן די אַחֲדוֹת נִישְׁתָּ קְלִיָּוָן.
נַאֲרָרָסְהָאָט דָּא דַּעַר סְמָסְ זִיכְן הַשְּׁפָעָה.

— מען דארף אויפֿ אים אַנוּייזָן דעם טרייבונאל, —
דעָר רופֿא געט נידעריך שועבען. —
אן אומגליך אויפֿ יידֶן עס קומט, און דער פֶלְל
שטייט העכער פָוּן איין מענטשנэм לעבען.

— וואָס מָוְרְמָלָעָן זַיִדְאָרְטָן פָוּן אַדּוֹם אָוּן רוּיָם?
וואָס סָודָעָן זַיִדְאָרְטָן זַיִדְאָרְטָן?
די אויגן מאָנְטִינָאָס — אַ פִּינְצְּטָעָרְעָרְטָהָוּם,
די לַיְּפָן פָּאָרְבִּיסָן פָוּן שִׁינָּאָה.

מ'האָט מָוְלָכוּן פָּאָרְמְשָׁפְט, אויפֿ שִׁינְטוּר פָּאָרְבְּרוּנָט
פָּאָר אַנוּאָגָן רוּיָם די מְפָלה.
און מָאָרָגָן דָוְרְכְּרִיאָתָן אויפֿ פָעוֹד אִים דָעָרְקָעָנָט,
בָּאָגְלִיָּת פָוּן דעם פּוֹיְפּ שְׂוִיצְּחִילּוֹת.

ס'אייז יאסלמאן-ראסהיים אַ השובער ייד,
איין רעננסכורג — תושב אָן אלטער.
איין זאָרג פֿאָר דער געטָאָ ער ווערט גָּאָר נישט מיד
דעַם פֿבּוֹד פֿוֹן יידַן צְוַהַלְטַן.

ער אייז איין שטדלנות באַשטענדיק פֿאָרטָאָן
פֿוֹן דִּידְפוֹת אָן גִּזְוֹרֶת זַיִן חִיטָּן.
איין הוַיֵּף פֿוֹן דַּעַם קִיּוּזָר עַר שְׁטָעַלְטַן נִישְׁט אָן קָאָן
אָפְּילּוּ קִיּוּן שְׁנוּרְלַן פֿוֹן יִידַן.

ער טראקט פֿוֹן די רִיְּד, ווֹאָס ס'הָאָט מָולְכוּ גַּעֲרַעַדְט
צּוּ אִים ווּעַגְּן יְרוּשָׁלַיִם.
פֿוֹן הַיְּלָפְּ בֵּין דַּעַם קִיּוּזָר, דָּוָרָק אִים ווֹאָס עַר בעט,
פְּדַי אַרְצִי-יִשְׂרָאֵל באַפְּרִיצָן.

ר' יאָסְלָמָאָן-רַאָסָהִים אָיז אַלְטַ שְׁוִין אָן גַּרְאָן,
געַפְּרוֹזּוֹת אִין נִישְׁט אָן צָעָרָן.
ער שְׁרַעַקְטַּ זַיִךְ, עַם זָאָל נִוְתַּ גַּעַנְגַּעַן די שָׁעה
אוֹן בְּרַעַנְגַּעַן אוֹיֵף מָולְכוּן גַּעַפְּאָרָן.

ער ווּיסְטַ פֿוֹן דַּעַר שְׁטָרַעַנְגִּיקִיט דַּעַם קִיּוּזָרִים אָן פְּעַם
אָן אַיְנָעַן אָן אָן קִיּוּן שְׁוּם יוֹשָׁר.
אוֹן מָולְכוּן דָּעַרְשְׁנִינְעָן, חַלְילָה-חוּם,
פֿאָר אָוּמְרַעַכְט זָאָל זַיִן שְׁעַת-הַפּוֹשָׁר.

אוֹן יָסְלָמָאָן-רַאָסָהִים דָּסָם הַאַרְצִי רַעַדְטַ זַיִךְ אָוִים,
שְׁרַיְיכְּטַ מָולְכוּן אַ בְּרוּוֹ אָן אִים ווּאָרְנַט
נִישְׁט גַּיְינַן צְוַהַלְטַן צְוַהַלְטַן צְוַהַלְטַן.
עַם קָאָן זַיִךְ צְעַפְּלָאָמְעַן זַיִן צָעָרָן.

נאר ס'האָט שלמה מולכו נישט מורה פאר שטראָס
און ס'אייז נישט צום האָרֶן אַסְטָהָן.
ער מוּ אַין זִיְּן שליחות דערנִיאַן בֵּין צום סֻופָּה
און הערט זיך נישט אַיְּן צוֹ הַתְּרָאָה.

עם שטייט שlama מולכו מיט דוד ראובני
פאל קאָרל דעם קייזער אין יידישער שליחות.
ראובני רעדט זאָכלעך און שטייל, אונטערטערטער ניק,
און מולכו נבייאַיש, מיט האַסְט, באַרייכּות.

עם זענען די ווערטער ראובנִים געציילטע,
וויי וואַלט, אָפּגעָהּוּת, ווי געמאָסְטָן, געוווזְגָּן.
און מולכו וואָרָפְט פְּילִין גַּעֲשׂוֹינְדָּה, נִישְׁטָגְּעָוְוִילְטָע,
וילָם פְּלִיעָן מיט אִימְפָּעָט אַרוּסְפָּן דעם בויגָן.

ראובני בעט וואָפְן בִּים קייזער, קאנָאנָעָן,
אנטקעָן טָרְקִי און פָּאָר אַרְיִישָׁרָאֵל.
און מולכו, צעפְּלָאָסְטָן, טוֹט אָן אָטָעָם דערמָאנָעָן
און יִדְיִשְׁן גּוֹלָה, אָן גּוֹאֵל.

דעָר קייזער הערט אַיִּינְ זַיְדְּ צָו בִּידְנָס גַּעַדְאָנְקָעָן,
אָשְׁמִיכְּלָאָ דִּינְעָר בְּאָדָעָקָט זַיְנָעָ לִיפְּגָן.
ער שאָקָלֶט מיט קָאָפְּ צָו אוֹיָף זַיְעָר פָּאָרְלָאָנָעָן,
וויי הַעַלְפָּן זַיְ גַּעַרְן עָר וּוָלָט זַיְדְּ גַּעַקְלִיבָן.

אין מולכוּן ער קוּקָט זַיְדְּ אַיִּינְ לְאָנְגָּ אָן מִיט שְׁפָאָנָגָּ —
זַיְיָן אַרְטָ פָּוּן גַּעַבְּיָרָן ער ווֹיל זַיְדְּ דָּעָרְוּוֹסָן.
דעָרָהָעָרט — לִיסְאָכָּאָן, בְּרוּמָט ער בִּיּוֹ אָוִים : מַאְרָאָנָעָן !
און חַיְבָט זַיְדְּ פָּוּן טְרָאָן אוֹיָף צָעוֹדוּעָרט, פָּאָרְבִּיסָן.

עם שְׁוּוּיְינָט שְׁלָמָה מַולְכָּו, נַאֲר תִּכְּפָּה דָּעָרָהָעָרט זַיְדְּ
זַיְיָן קּוֹל, אָנְגָּעָנְשָׁטְרָעָנָגָּט פָּוּן נִשְׁמָה-דָּעָרָהָיִוָּנוּג :
— ער האָט צָו דֵי עַלְטָעָרָנָס גָּאָט אָוְמָגְעָקָעָרט זַיְדְּ,
וּוְיִיל מְהָאָט זַיְ גַּעַצְוּוֹנָגָּעָן צָו בִּיטָּן דעם גּוֹיְבָן.

אויפֿ קאָרלֶם געוויכט געומט אַ רויַַטקייט ווִיך שְׁפְּרִיּוֹטַן,
דאָס בִּיוֹזְבָּלוֹט גוּט אוִים דעם פָּאָרְשְׁטוּלְטָן צְבוּעַ.
ער הייסט בַּיְדָע יְדוֹן פָּאָרְשְׁמִידָן אֵין קִיּוֹטַן
אוֹן שִׁיקָּן צָום בִּיסְקוֹפָם רְשֻׁוֹת אֵין מַאנְטוּעַ.

מען פירט שלמה מולכון אויפֿ שיטער פָּאַרְבֶּרְעַנְעַן,
אין קייטן די הענט, מיט א צוים אויפֿן מולֵן.

באוואָרֶנט, ער זאל פָּאַרְן שטָאַרְבָּן נישט קענען
דערצִילָן פֿוֹן אַינְצִיךְן גָּאטָן פֿוֹן יִשְׂרָאֵל.

עם פרײַט זיך מאָנְטוּעַ מיט קְרָבָן גַּעֲבָונְדָּן,
עם יוכְלָת דָּאָס פָּעָבל מיט קִינְדָּעָר אוֹפּֿה הענט.
מען נִיְמַת אָוֹן מעַן גְּרִיאַת זיך צוֹעַן דָּאָס בַּיּוֹזָונְדָּעָר,
וואָיַד אַיַּן דָּעַם פְּיִיעָר וּוּעָט וּוּרָן פָּאַרְבֶּרְעַנְעַן.

עם שפָּאָגָנָעַן מְאַנְאָכָן בָּאָבוֹיכְטָעַ אָוֹן יוֹסְטָעַ,
איְקָאנָעַם אוֹפּֿה שְׁטָאָגָנָעַן זיך וּוּינָן צְעֻוּוִיתָ,
גְּלַחִים מִיט גָּאָלְדָעָנָעַן צְלָמִים אוֹפּֿה בְּרוֹסְטָן,
פֿוֹן בעכערם אָוֹן פָּאָגָנָעַן אַ וּוּרָיָיךְ זיך שְׁפָּרִיאַיטָן.

עם צִיט זיך די מהנה, מען הַרְטָט אַוִּיסְגָּעַשְׁרִירְיעָן,
פֿוֹן וּוַיְטָן דָּעָטְרָאָגָט זיך פֿוֹן פְּוִיקָן דָּאָס דְּרוּבָּ.
מען שְׁפִּרְגָּנָט אָוֹן מעַן טָאָנָצָט, עַמְּעַץ קְנוּילָט זיך אַיַּן וּוַיְעַזָּן
אוֹן סְדָעָקָן דָּעַם הַימָּל צוֹוּאָלְקָנָס פֿוֹן שְׁטוּבָּ.

געַברָּאָכָט שלמה מולכון צום ראנְדָן פֿוֹן דָעַם שִׁיטָּעָר,
אַרוּפָּגָעָפָּירָט אִים אוֹפּֿה דָעַר בְּמָה פֿוֹן הָאָלִין,
צְעֻבָּונְדָּן די הענט, פֿוֹן דָעַם מוֹיְלָ-צְוִים בָּאַפְּרִיאַיט אִים,
אוֹן אַיבָּעָר הַמוֹן וּוְאַקְסָט זִין קָאָפָ אִים מִיט שְׁטָאָלִין.

אוֹפּֿה פָּעָרד אַ שְׁטָאָפָעָט לְאֹזֶט דָאָס קִיוּזָרְ-וּוָאָרָט הַעֲרָן —
עם שְׁטִילָט זיך דָעַר טָוָל אַיַּן אָוֹן דָאָס גַּעֲדרָעָנָג —
עם זאל דְּיָעָגָא פִּירָעָם אַ קְרִיסָט צְוָרִיק וּוּרָן,
וּוּעָט דָעַמְּאָלָט זִין לְעַבָּן אִים וּוּרָן גַּעֲשָׁעָנָקָט.

נאר ס'וויל שלמה מולכו נישט הערן די בשורה,
ער שאקלט אויפ ניין מיטן קאָפ צום גענאנד.
זיין גוף אויפ דער היילצערנער במאה זיך טורענט
און ס'טראנט זיך פון פלאמען דער "שמע" און "אחד".

רבי יוסף קאָרוּ און שלמה מולכו

א

ニישט אליען קיין מקובל, נישט קיין זון פון מקובל,
נאר געפאנגען פון מולכום התחבות און בלענד,
האָט דער מַרְן בֵּית יוֹסֶף, נאָךְ די שאלות און תשובות,
זיך פֿאָרטִיפֿט אַין קְבַּלה מִיטְּהַתְּמָה אַין ברען.

ווער ס'אייז בקי אין ניגלה, וועט דעריגין אויך צו ניסטה.
יוסף קאָרוּ און מולכה, ווי די הויכע צוויי בערג.
ס'ליגט די שטאט-יְרוֹשָׁלָם אַ פֿאָרְרוֹאָרְלָאָטָעַ, וויסטע
און באָצְוּוֹנְגָּנְגָּנְגָּן לְאָנֶג אַין די הענט פון דעם טערק.

שלמה מולכו באָוועלטיקט איז פון חלום אַ גְּרוּיסֶן.
ער איז ערשות-אָט גְּעוֹאָרְן אוֹיף אָן אַמְּתָּאָ יְיָד.
ס'אייז זיינ் גְּנִימֶט אוֹיף דער טומאה פון דער וועלט אַנְגַּעַשְׁטוּיכָן
און זיינ் אוֹיג צו דער זעונג פון דעם קָעַ צוֹגַעַשְׁמִידָט.

און ער האָלט שאָרְפַּע דרישות אַין דער שטאמט סְאָלָאנִיקִי,
ס'הערט זיך צו יוסף קאָרוּ אַין גָּאָולָה פֿאָרְבָּעְנְקָט.
עם איז שטראָנג די הַלְכָה, נאר עס פֿיַשְׁפּוֹן בריקָן,
ווזָם אַ טְרוֹיְמָעָר אַין זעער אַיבָּעָר תְּהֻמָּעָן צְעהָנְגָט.

יוסף קאָרוּ באָצְוּבָּרֶט אוֹיף מקובל טוט קוקָן,
וואּי באָגִיעַסְטָעָרֶט ער איז, ווי פֿאָרְגְּלַיְבָּט זִינְעָ רַיְיד.
וואּי די שאָרְפַּע חַלְפִּים, בלאנְקָעָן טְרוֹיְמָעָן אַין פְּסָקִים,
און גְּעַנְגָּד פון גָּאָולָה אַיבָּעָר אַלְעָם זיך שְׁפְּרִיאִיט.

מולכו שפְּרוֹדְלַט מִיטְּהַתְּמָה, פְּרַיְיד אַין קָאָרְוִישָׂן אוֹיסְטוֹעָן,
און פון בִּיְדָן אַ שְׁטָרָאַלְיוֹקִיט פְּלִיאִיצְט אַין אַ ברָעָג.
דער מַאֲרָצָן — דער גַּרְצָדָק אַין דער מַרְן בִּיתְ-יְוֹסֶף
אין אַין חַלּוֹם פֿאָרְיִינִיקָט בִּיזְׁוּ דעם סָוףְׁ פון די טָעָג.

עם שרייבט יוספֿ קאַרוּ זיין „מְגִיד מִישְׁרִים“, נאָךְ שעהן פֶּסֶד מסדר-זיין דינימ. אַיִם דָּאכְטַ וֵיר, ער הערט אִיצְטַ דָּאַם שָׁאַלְזַ פָּוֹן האָרֶן אָוּן טענער פָּוֹן פִּידְלָעַן פָּוֹן האָרְבְּסְטִיקָע, דִּינָע.

ער מישט אַין זיין מאָגְבּוֹן די בלעטער פָּאָגְעַלְתָּעַ אָוּן ס'גְּיַעַן אַדוֹרָךְ שְׂמִילְ פָּאָרְבִּינְ זַיְעַנְעַ אַוְיגַּן: גַּעַשְׁטָאַלְטָן פָּוֹן עַכְרַ, פָּאָרְשָׁוּנוֹנְדָעַנְעַ וּוּעַלְטַן פָּוֹן יָאָרָן אָוּן יָאָרָן, וּוּאַם זַעַנְעַן פָּאָרְפְּלוֹגָן.

ער זעט שלמה מָולְכּוֹן, וּוּאַם ער האָט בָּאָגְעַנְגַּט אָלְסְטָאַטְמָקְוּבָּל אַיִן שְׁמָטָאַטְ-סְאַלְאַנְקִי, אָוּן שְׁפַעְטָעַר נאָךְ פְּרִיעַנְדְּשָׁאָפְט, מִיטַּ אַיִם דָּאַם גַּעַזְעַנְגַּעַן פָּאָר אַיְגְּעַנְעַם אָפְפָאָר קִיּוֹן צַפְתַּ נאָךְ אַתְּקָוּן.

ער האָט אַיִם הַיְנַט וּוּידָעַר גַּעַזְעַן אַיִן אַתְּ חַלּוֹם, וּוּי ער אַיִן גַּעַגְעַנְגַּעַן, דָּעַר מַעֲנַטְשַׁ פָּוֹן נְבוֹאָה, עַל קִידּוֹשׁ הַשֵּׁם מִיטַּ זַיְעַן לְעַבְנַן בָּאַצְּאַלְן, פָּאָר רֹופַּץ דָּעַר גָּאָלָה, אַיִן וּוּטְיַעַר מַאנְטוּעַ.

איַצְטַ וּוּגְמַשְׁטַ ער זיךְ האָבָן זַיְעַן סּוֹפַּ אָוּן צַו שְׁמָטָאַרְבָּן, ער זַאְגַּט עַם אַרְוִוִּים מִיטַּ גַּעַבְעַט, וּוּי אַיִן וּוּידָיוִי: עַם זָאַל אַיִם בָּאַשְׁעַרְתַּ זַיְעַן דָּעַר זְכוֹת, יוֹסֵפַּ קָאָרְוָן, צַו זַיְעַן שְׁכַרְ-זְעוֹנָשׁ, וּוּי שְׁלָמָה יְדִידָוָן.

רבי יוסף קאָרו און דער "מגיד"

ס'איו קאָרון אַין חַלּוֹם גַּעֲקוּמָעָן די מִשְׁנָה
צַו לְעָרֵנָעַן דַּי סְׂדוֹתָה מִיטָּ אַים פָּוּן דָּעָרָתָה.
צַו מַעַרְן זַיַּן בְּקִיאָותָה, פָּאַרְטִּיפָּן זַיַּן ווַיַּסְּטָן
אוֹן זַוְּנִיק בָּאַלְיִיכְּטָן דָּעָם ווּגְ פָּוּן מִסְׁרוֹתָה.

אוֹן קָאָרוּ דָּעֶרְצִיְּלַט אַין דָּעָם סְּפָר "מִשְׁרָאִים"
פָּוּן מְלָאָך, ווָאָם הַאָט זַיַּן פָּוּן הַיָּמָל אַנְטְּפָלָעָקָט אַים,
אָז עָרָ אַיז זַיַּן "מָגִיד" גַּעֲטָרְבִּיעָר גַּעֲוֹוָאָרָן
אוֹן יַעַדְן פָּאָור צַו עֲבוֹדָה גַּעֲוָעָקָט אַים.

אַנְטְּפָלָעָקָונָג נִישְׁטָמַעַדְיִישָׁע ! פָּוּן יַירָאָה גַּעֲפָאָנָגָעָן,
ס'הָאָרְכָּט קָאָרוּ דָּעָם מָגִיד, ווָאָם זַאְגָּט פְּהָאַיְלִישָׁנָא :
אַיך בֵּין נָאָר דָּעָר אַפְּקָלָאָגָן פָּוּן דִּיבָּנָע גַּעֲדָאָנָקָעָן,
זַיַּן ווַיַּסְּטָן, עַמְּ רַעַדְטָן פָּוּן דִּיבָּנָן מוֹיָל אַיְצָט די מִשְׁנָה.

אַיך בֵּין אַיר נְשָׁמָה אוֹן קוּם דִּיךְ בָּאַוָּאָכָן,
וּוְדוֹ, כְּבֵין דָּעָרָהוּבָן צַו גַּרְעַמְטָעָר עַלְיהָ.
פָּוּן חַצּוֹת בֵּיו פָּאָור טָוָסָט קִיּוֹן אוֹגָן נִישְׁטָמַעַדְיִישָׁן
אָרוּסָהָעָלָפָן דִּיר אַיז אַ זְכוֹת אַ�ן אַ זְכִיהָ.

עַמְּ האָבָן צֻוְם הַיָּמָל דָּעֶרְטָאָגָן זַיַּךְ קְלָאָנָגָעָן
פָּוּן דִּיבָּנָן מַרְעִישָׁ עַולְמָ זַיַּן, מַוְטִּיקָן שְׁפָרִיבָּן.
דִּיבָּנָן נִיגּוֹן אַיז ווּ דָאָם גַּעֲזָאָגָן פָּוּן גַּעֲזָאָגָעָן
אוֹן ווּעַט לְדוֹרְ-דוֹרוֹת זַיַּךְ נִישְׁטָאַיְבָּרְעִיסָן.

בִּימְטָחַנְ-חַתּוֹרָה, בִּימְטָחַנְ-תְּקוּפּוֹת-פָּאַרְקְנִיפָּעָר,
דוֹ גַּיְסָט צַו הַשְּׁלָמוֹת, צַו פּוֹלוֹ-דְּעָרָה-יִוְבָּוָגָן.
אוֹן אַיְצָט, זַאְגָּ אָרוּסָם בְּקוּלָּ רָם, ווּ יְוּמָ-פִּיפָּוָר :
„גַּעֲבָעָנְטָשָׁט זַאְל דָּעָר שָׁם פְּבָודָ מַלְכָוָה זַיַּן אַיְבָּיקָן.“

אליהו הנביא

עם גויט אליהו הנביא,
ארום איבער וועגן ער שפאנט,
אנטקען משיח בן דוד
ער וואנדערט פון לאנד צו לאנד.

ער טוט נישט פארזאטמען און רוען
און קומט אומעטום און אין צייט :
זו ברענגען מיט זיך די נבואה,
או ס'איו שוין די גאולָה נישט וווײט.

ער האלט זיך און שטענדיקן גרייטן
און גויט אים אנטקען מיט פרײַד,
זו זאמלען די שאריות חפליטה
פון איבער דעם גלוֹת ציעשפֿרײַט.

צווּי, און נישט מיד דורך די יאָרָן,
ער האלט אין איין שפאנען און נײַן,
בדי האָלְבָּן וועג אַינְצֶושָׁפָּאָרָן,
ווען ס'קומט און משיח אַלְיָן.

II

א

פָּוָן וּוְאֶרֶךְ מִין לַיְדָ
 מִין לֵיכְטִיקָּעֶר טֹרְעָם
 צָוָם גְּרוּיסָן סְיוּם
 אִין גְּנוּווִיגּ
 שְׁרָה בַּת טּוּבִים

בּ

גָּלְעָנָדָר אָוָן קִיְּיטָן
 פִּינְצְטָעָרָדָר חֲצֹוֹתָן
 אִין טָעָג פָּוָן גְּבוּרָה
 אָוִיפּ דִּי פָּעַלְדָּדָר פָּוָן לְוָבְּלִין

גּ

שְׁקֻוֹתָה
 צְעַפְּאַלְעָנָנָעָ רִינְגָּעָן

דּ

צִיְּיטַ-שְׁפִּילָ
 אִין מִיטָּן וּוּנְגָּ

פָּנִים וְזַעֲרָה מִינֵּן לִידֵךְ

מִינֵּן לִיכְתִּיבְקָעֶר טֹרְעָם

צָוָם גָּרוּיִיסְטָן סִימָס

אַיִן גַּעֲווִיגְ

שָׁרָה בַּת טּוּבִים

פָּוֹן וּוֹאָר מִינֵּן לִיד

פָּוֹן וּוֹאָר מִינֵּן לִיד

איך חלום אוייס פָּוֹן וּוֹאָר מִינֵּן לִיד,
וְוי ס'שווימט דער ווינַן אֲרוֹים פָּוֹן בעכער.
איך זוך אַתְּ קִיכְוָן אִין דָּעַר וּוּעַלְתָּן,
פָּאָר מִינֵּן גַּעֲזָאנְג — אַתְּ וּוּינַטָּן עַכָּא.

עם גִּיסְט זוך אַנְן מִינֵּן וּוֹאָרֶט מִיטָּ קְרָאָפְטָן,
וְוי גְּרִינְעַן פְּרוֹכְטָן מִיטָּ זָאָפְטָן נַאָך בְּלִיעָן,
אוֹן הַעֲנָגָעַן בְּלִיעָבָט אַוִּיפָּט פְּעַסְטָן שְׁטָאָם,
וּוֹעַן וּוְאַלְקָנָם אַיְבָּעָר הַיְמָלְ צִיעָן.

דָּאָם קְלִיְינָעַ בְּיִימָעָלָע אִין טָאָל
זִיךְ שְׁטוּרָעָקָט צַו דָּעַם גַּעֲוָעָב דָּעַם בְּלִיעָן,
וּוֹעַן ס'וּוֹרָט צְעֻעָפָנָט אִין דָּעַר הַיְיךְ
פָּוֹן פְּוֹרֶפֶל, גַּנְּין אוֹן גַּאֲלָד דָּעַר טְוַיָּה.

אִין פְּרִוְיָר שְׁעה פָּוֹן דָּעַם בְּאָגְנוֹן
אִיךְ בֵּין צַו זָוַן דָּעַר עַבְדִּיבְּנָעָנִי.
פָּוֹן זִיךְ אַלְיָין זִיךְ שְׁפְּרִיָּיטָן הַעֲנָט
אוֹן לִיפָּן מַוְרַמְלָעָן: מַוְדָּה אָנִי.

אִיךְ זָאָג אֲרוֹים מִינֵּן וּוֹאָרֶט פָּאָרְטְּרוֹיוֹט
פָּוֹן טִיפָּן הַאֲרָצָן אוֹן גַּעֲפִילָן.
אִיךְ בֵּין פָּוֹן מִינֵּן פָּאָרְחָלוֹמֶט לִיד
דָּעַר זִוְּגָעָר אוֹן בָּעַל-הַפְּיָה.

ס' איז שטיל דער איז-דער-פרי און לויטער
און מײַן געמייט ווערט מונטער, הуль.
איך שטעל איצט מײַנע טרייט פֿאָרטְרוּיטְעָר
און זיכער שפֿאָן אַנטְקָעָנָן וועלט.

וואֹוָאַלְט אַוִיפְּסְנִי וועָרָן גַּעֲבָיוֹאַז
אַזְוֵי אַין מִיר צְעֻוּאַקְסָט זִיךְ פֿרְיַיד.
עם אַיז נַאֲך גַּאֲרְנִישֶׁת נִישְׁתְּ פֿאָרְלוֹוָן,
פֿלְזָמָן דער הַימָּל בְּלוֹי זִיךְ שְׁפְּרִיּוֹט.

און מײַנע טרייט זִיךְ שְׁטָעָלָן פֿעַמְטָעָר
אין פֿרְיַישָׂן טּוִי פֿוֹן אַיז-דָּעָר-פֿרְיִ.

אַ, פֿיְיגָל, אַוִיפְּגָעָוָאַכְט אַין גַּעֲסְטָעָר,
עם רַיְיפְּט אַין מִיר אַ פֿרְיַילְינְגְּלִיד.

דינע ליכט

פֿאַרְשׁוּוֹגָנְדָן אִיז דֵי גְּרוּיעַ, שְׂוּעוּרָעַ ווִינְטְּעָרְ-לְאָסְטַ.

די שְׁטֶרְאָלָן אוִיסְגְּעַצְיָין אֹוֵיפַ דָעַם קָאלְטָן שְׁטִיְין,

הָאָט אִין בָּאֲגִינַן דֵי זָוַן גַּעַלְאָזָט זִיךְ אֹוֵיפַ דָעַר גָּטָם

אוֹן נִישְׁטָעָרַן גַּעַנוּמָעַן אִין אַיר פְּרִיעָן גַּיְין.

אוֹן וּוֹזָא ווִינְקָל אַפְּאַרְבָּאָרְגָּעָנָעָם דָעָרוֹוִיסְטַ,

הָאָט זִיךְ דִּינָעַ לִיבְטַ אַרְיְינְגְּנְעַטְּרִיפַט אָחִין

אוֹן מִוּת צְעַשְׁטֶרְאָלָטָן פְּלַעְדָּרְוּוִישַׁ אַרְזְמְגְּעַוּוִישַׁ

אוֹן אִין שְׁפָאָרְוָנוּסַם גַּיְן אוֹן גַּאַלְדַּ אַרְיְינְגְּנְעַשְׁפִּינְטַ.

אוֹן נַאֲךְ דָעַם דָאָרְטָן לְאָנְגַן גַּעַנְיְשְׁטָעָרַט אִון גַּעַשְׁאָרָט,

בֵּיו דָעַר פְּרִימְאָרְגָּן הָאָט פָוַן שְׁלַאְפַ זִיךְ אֹוֵיפְגַּעְוּוּקָטַ.

אַגְּנָצָן ווִינְטְּעָרַן הָאָט אֹוֵיפַ פְּרִילְיָינַג זִיךְ גַּעַוּאָרָט

אוֹן פָוַן דָעַר ווְאַלְקָן-דָעַק אַיר קָאָפַ אַרְיְיסְגְּנְעַשְׁטָעָקָטַ.

דאמַ ערְבַּ-פְּרִילְינְגֶ-גָּרָאָזַ וּוּעָרָטַ גָּרוֹן,
דָּעֵר הַעֲלָעָר דְּרוֹיסָן אַיְזָן פָּאַרְשְׁמִינְיעַט,
אַיְזָן פְּלִיְיצְעַנְישַׁ פָּוּן זָוּן אַיְזָן בִּין
אַטְיַילַ פָּוּן שְׁטַעַנְדִּיקָעַר בְּאַנְטִינְגַּ.

איַךְ וּוֹאַקְסָם אַרְוִיָּם פָּוּן אַלְטָן שְׁטָאָם,
פָּוּן דּוֹרוֹתַ-שְׁטְרָעָבָן צָו בְּאַפְּרִינְגַּ.
מִין גַּיְסָט אַיְזָן, וּוּי דָעֵר סָנָה, אַיְזָן פָּלָאָם,
אוֹן לִיכְטִיקַ, וּוּי דַי זָוּן, מִין רְעוּוֹן.

כְּבִין, וּוּי דָמַ גָּרָאָז אַוְן וּוּי דָעֵר בְּוִים,
איַךְ וּוּעָלָק אַוְן טַו אַוִיפְסָנִי גַּעֲדִיבְיַעַן,
אוֹן רִירָט מִיךְ אַזְן דַי זָוּן קְוִים-קְוִים,
דָעַרְוָאָזַן אַיְזָן אַטְיַילַ.

ס'איו פְּרִילִינְג, פְּרִילִינְג, אַ גְּרִינְגָּעֵר, צָאַרְטָהָעֵר דָּופֶט
אוֹיפֶט יְוִינְגָּעֵן פְּנִימָעֵר, עַם גְּלָאָנְצָן אַלְעָ אַוִּיגָּן.
עַם טְרָאָגָט דִּי וּוִינְט אַ גְּרוּם, דָּעַר דְּרוּמָן לְאָקָט אָזָן רָופֶט —
אַ וּוִינְט אַ שְׁטִיפָּעֵר אַיזְוַּדְוָאָרְבִּינְגָּעָפְּלוּוֹגָן.

ס'איו פְּרִילִינְג, פְּרִילִינְג — דָּעַרְוָוָאָצָונג אָזָן גַּעֲבָרוּם,
אוֹן רִיחּוֹת שָׁאָרָף אָזָן פְּרִישָׁה דִּי נָאָזָלָעָכָעֵר צָעְרִיאִין.
סְשָׁמְעָלָט דִּיבָּאָם זִיךְר אַ פְּעָרָד אַנְטָקָעָגָן זָוָן,
אוֹן מָוֹטָנָע וּוְאַסְעָרָן אַיְן טְבִיר זִיךְר הַיְבָן, פְּלִיאִיצָן.

צי אוים זיך אויפֿ דער זוּן, ווי פְּרִילִינְגְּדִיקָע טַעַג,
און אַטְעָם אַכְּנָן דֵּי לֹופְּט פָּוּן בְּרָאשִׁיתְדִּיקָּן וּוּרְן.
און צַיְלָדִי סְפִירָה פָּוּן דִּין קְלָאנְגִּיקָּן פָּרְמָעָג,
ער וּוּט מִיט יַעֲדָן אַוְפְּגָעְשְׁטָרָאַל זַיְךְ אַיצְטָ פָּרְמָעָרָן.

הַיְבָ אַוְיפֿ דַעַם קָאָפְּ אַיְן הַיְדָ אָוּן רְוִיטָעָ זַוְּן דָּעָרְקָעָן
אַיְן הַיְמָלָעָן דֵי צַעְבְּלִיטָעָ, זַיְךְ וּוּדָעָרָ צַוְּ בָּאוּוּגָן.
נַאֲךְ לְאַנְגָּעָ וּוּנְטָעְרְ-גַּעַכְתָּ אַיְזָ גַּטְ אַזְוִי צַוְּן זַוְּן,
וּוִי סְגָעָמָט דָעָרְ קָוְרְצָעָרְ טַאגְ זַיְךְ אַוְיְסְגְּלִיכָּן אָוּן שְׁטָרָעָקָן.

פָּוּן יַעֲדָן רַרְרָ קָוְמָטָ צַוְּ אַדְרֶשְׁטִיקָעָרְ בָּאָגָעָר,
וּוִי קְנָאָסְפָּן אַוְיְפָן בּוּם אַיְן שְׁפָרָאַצְּן אָוּן אַיְן פְּלָאַצְּן.
כָּאָפָסְטָ אַוְיפָּ זַיְךְ אַיְן דָעָרְ פְּרִי מִיטָּ אַנְגָעְשָׁאָרָפָט גַּעַהָעָר
אָוּן, זַעְ — דֵי זַוְּן פְּוַיְקָטָ הַעַל אַיְן פָּעַנְצָטָעָרָ, וּוִי אַוְיפָּ טָאַצְּן.

פרילינג

די זון אויף טאצן שפיטלט אַ דושען
אין הימל אויסגעבלויטן.
דעך העלאער דראויסן שמעקט מיט בעז,
מייט קאָרָע און מיט שויטן.

עם שטעטלט דער פרילינג פידלען אַן
אויף גאָר דער דינטער סטראונע
און ענטפערט היימלשן טראָמְבָּאָן
צעונגען און צעוזניקט.

און ס'קלִינְגֶט דער רײַנְעֶר האָרְן-מעש –
אַ תקייעה אויסגעציזן.
און קוֹפָעָר פֿוֹן דָעַם זונען-דושען
פלְאַסְמֶט אויף אין פֿינְיֶר-בוֹיגָן.

כ'האָב הײַנט אִין שטיל פֿוֹן אִין דער פרֵי
אִין ווֹאֶלד אלְיאַן שְׁפָאַצְּוּרט.
מייט פְּלָעַקְנוּ פֿוֹן דער רְוִיטְעָר זָוֵן
זִינְן קְרִיוֹן האָט זִיךְ גְּעוּרִירְט.

מִינְן וּועֶג אִין אִים האָב אַיךְ גְּעוּזָכְט
אִין וּוַיְתְּקִוְתָּן פָּאַרְשְׁטָעַלְטָן,
אוּפְּ בְּרַעֲנַעַנְדִּיקָּעָר רַאַד גְּעַקּוּטָן
אַרְיְבָעָר צָו דֻּעַם פָּעַלְדָּ.

אוֹן שְׁרוּת נָאָר שְׁרִיט האָב אַיךְ גְּעַפְּאַרְשָׁט
דָּאָס גְּרָאַזְּיקְ-זְוִילְדָּע וִיןְ,
גְּעַטְרָאַטְן אִיבָּעָר שְׁמָאַלְן שְׁטָעָג
אִין שָׁאַטְן אוֹן אִין שְׁיָיןְ.

דָּעַרְמָאָנְט וִיךְ יַעֲדָע מִינְדָּסְטָע זָאָהָר,
די שְׁטוּרְוִיכְלְוִינְגְּנָעָן אָן בְּרָעָגְ,
אוֹן כ'הָאָב גְּעַבְעַנְטִישָׁת דֻּעַם גְּרִינְגָּס וּוֹאֶלְדָּ
פֿוֹן זְוַנְגָּנָג אַוְיְפְּגָנְעָוּקָטָן.

אוֹן כ'הָאָב צָו זִיךְ אַזְוִי גְּעוֹזָגָט :
גְּעַהְיִילִיקְט אִיזְוִי דִּי שְׁעהָ,
זַי צָו דָּעַרְהוּיכְבָּונָג האָט גְּעַפְּרִירְט
פֿוֹן מִינְן נְשָׁמָה דָּא.

א

ס'טוט דער ווינטער מיר באנג אין מיט-זומער,
און דער זומער – אין אנהיב-הארבסט.
עם בליט אפ דא דער בום, ווערט פאראומערט,
ווײַפֶּל ס'הָאַט אִים די זוֹן נִישְׁתַּגְּעַקָּרְבָּט.

ס'רינט די שפֿע אַרְיְבָּדְעַד בְּרָעָנֵן
איינעם פְּלִיעִין אָן פּוֹנְגָּוֹת פּוֹן הַאַרְבָּסְט.
געַל אָן זְשָׁאוּעָר פּוֹן בְּלָעַטָּר אַוִּיפּ וּוּגָן,
און אָן שִׁיבְּעָרָן – תְּכֹואה גַּנְגָּרְבָּט :

און עַם גִּיעָן אָזְוִי, וּוּי גַּעֲרָעָמֶט,
טִיף-פָּאָרְגִּינִין אָן דָּס אַוִּיפּגִּינִין אָן הַאַרְבָּסְט.
און די זוֹן שָׂוֵן אַלְזִי וּוּינִיקָּעָר וּוּאָרָעָמֶט,
און דער בְּלָאַט אַוִּיפּן בּוּם וּוּעָרט פָּאָרְדָּאָרְט.

אַט דָּעַרְפָּאָר טּוֹט מִיר באנג אין מיט-זומער,
וּוּגָן זִין שָׁאָטָן נָעָמֶט שְׁפָרִיטָן דָּעַר הַאַרְבָּסְט.
וּוְיִלְעַד עַם וּוּלְקָט אַפְּ דָּעַר בּוּם, וּוּעָרט פָּאָרְאָוּמָעָט,
וּוְיִפְּלַסְתִּין אִים די זוֹן נִישְׁתַּגְּעַקָּרְבָּט.

מייט יעדן יאָר אַ פרישער קָאָרְבּ
 אַיִּן קָאָרְעַ פָּוֹנָעַם בּוּיָם קוּמָטַ צָוּ.
 דָּעַרְ קָאָלְטָעַר וּוַיְנְטָעַר זָאָגַט אִים : שְׂטָאָרְבּ,
 אַוּן נְיִיעָרְ פְּרִילְינְגְ קְרָאָפְטּ גִּיטַ צָוּ.

עַם וּוּרְטַ דִּי קָאָרְעַ גְּלָאָט אַוּן גְּרִיןַ,
 וּוְיַסְמָעַט צָוּ דָּעַרְ האָנָטָם בְּאָרוּרְ.
 אַיִּן הָעַלְעָרְ שְׁעִיןְ פָּוֹנָעַם בְּאָגִיןְ
 דִּי קְרוּיןְ פָּוּןְ בְּלָעַטָּרְ שִׁימֻעָרְרַתְ.

גָּאָרְ, וּוּעַן סְפָלִיְתְ אַזְנַ מֵיטְ וּוַיְנַטְ דָּעַרְ האָרְכְּבְּסְטּ,
 פָּאָרְשְׁוּוִינְדְטּ דִּי קְרוּיןְ אַזְנַ זְוּמְעַרְ-טְרוּיְיםּ,
 דִּי גְּרִיןְעַ קָאָרְעַ וּוּרְטַ פְּאָרְדְּצָרְטּ,
 אַזְנַ וּוִידָעַרְ הוּיְלַ עַם שְׂטִוְיַטְ דָּעַרְ בּוּיָםְ.

אַזְנַ, אַטְ, דָּעַרְפְּאָרְ אַ פרישער קָאָרְבּ
 אַיִּן קָאָרְעַ פָּוֹנָעַם בּוּיָם קוּמָטַ צָוּ.
 דָּעַרְ קָאָלְטָעַר וּוַיְנְטָעַר זָאָגַט אִים : שְׂטָאָרְבּ,
 אַזְנַ נְיִיעָרְ פְּרִילְינְגְ קְרָאָפְטּ גִּיטַ צָוּ.

צום וויפלטן שוין מאַל געזען דעם בוים דאַ שטיין
מייט צויניגן אַין דער הייך זיך צו דעם הימל שטרען?
עם קומט דער האָרבט אַון רײַנט זיין בלעטער-קרויַן אַין גיינ
און פֿרְילִינְג אוּיפֶּה דאס נֵי נָעַמְתַּ לְעַבְנָן אַין אַיִּם ווּעַקְנָן.

און ווידער בלײַט דער בוים אַון בִּינְגַּטְשׂ צום ווינט זיין קאָפֶ
און סְרוֹישָׂן זייןנע בלעטער אַין די גְּרִינְגָּ צוּווֹיגָן.
די רְוִיטְ-צְעַפְּלָאַמְטָע זָוָן הַרְמָלָן קוּקְטָּ אַרְאָפֶ
און פֿרְיוּיטָ זִיךְ מִיטָּן זִיךְ ווָאַקְסָן אַון זִיךְ נְיֻעָם שְׁטִינְגָּן.

און סְגִּינְטָ אָזְוִי דער בִּינְטָ פָּוָן אָרוֹצִינְטָ אַין אַוִּים:
לְעַם סְעַנְקָ שְׁפְּרָאַצְטָ אַוִּים אַ קְּנָאָסֶפֶּ, פָּוָן אָפְּדָאָרָן ווּעַרְתָּ ווּעַרְן.
עַם אַיְזָ גַּעֲטָרִיָּ צום בוים די זְוִיכְעָ עַרְדוֹן-שְׂוִים,
און זָוָן זִיךְ קָאָרָעָ קָאָרְבָּט דּוֹרְךְ יָאָרָן, ווֹאָס זִיךְ מַעְרָן.

דו ציילסט דיז טעג און זאגסט דעם יומן
און קוקסט זיך צו ווי ס'וואקסט דער בויום.

מייט שטאטם פארווארצלאט און דער ערדה,
ער ווערט מייט ריעיפער פרוכט באשוווערט.

עם ריזלען כוחות אין זיין זאפט,
עם מערט מייט יארן זיך זיין האפט,

און ס'וואקסן זיין צויניגן גרוים
און שטראען זיך צום הימל אומן.

אווי אויך טראָג דו אוים דיין לאסט.
געקומען ביסט נישט ווי א גאנט,

נאר זיך פארווארצלאען, ווי דער בויום,
זו אויסטרוועמען דיין גרעטען טריום,

זו אויספילן דעם גאנג פון טאג,
מייט חכמה מעון דיין פארמעג,

און זיך אריינואקסן אין צויט,
פארצוויניגן זיך אין אייביקויט,

א זוּן מיט א רעגן

אויפֿ ווינטער שטרעקעם וואַלKENM כמורה,
די הימלען — אַנגעפּוישט, באשוווערט.
ס'אייז שטיל, ווי פֿאָר אַ גרויסן שטורעם,
און שאָטְנָס שפּרײַטֶן זיך אויפֿ ערֶד.

עם וויגט דער ווינט דעם שפּיעַז פּוֹן טורעם,
מייט דונערן אין שוים פֿאָרגרויזט.
די זוּן באַזוייזט זיך פּוֹן אַיר פֿורעם
און, זע — אַ פרישעַר רעגן גייט.

אַ הוֹגֵט זיך יָאָגֵט אוֹפֿ חוֹילָע שְׁפּוֹרָן,
אַ האָזָה מַאֲכָת פִּים אַיְבָּרָן פֿעלָד,
אַ פֿוֹיגָל קִיטְלָעַכְת אָוָס אַ שְׂוָרָה,
און — רֻעְנָנְבּוֹיָגָן זיך צַעהָלֶט.

עם שפּילַט זיך וועָר אַין שׂוֹרָעַ-מוֹרָע —
עם גייט אַין וועלָט דער גרויסער דראָנג.
זיך עַפְּן אָוָגָן אָוּן פֿאָרְזְשָׁמוֹרָע
זַיִ, פּוֹן דער שְׁיַׁן אַין זָונְגָאנְג.

אין די ערשות טעג פון גליובן
אייז די וועלט פארפולדט מיט ווונדער.
ס'גיסט דאס האָרֶץ זיך אוים אין לוייבן,
וואַי פון תפילה אויפגעטען מאָנְטערט.

הימל-בלוי צעוזנט פון אָוִיבּן,
פרײַיד פֿאָרְפּֿלְיִיצְט אלע געוועבן.
בענטשונגע אייז אין ווינּן פון טרויבּן
און אין פֿישׂופּ פֿונְגּעַם לעַבּן.

וואַי דער פֿלאָטְעֵר פון די טויבּן,
איין דער ווינּיט גֿזּוֹעֲנָגּוּן שטיילע.
וּן בְּאָגְוִילְדְט אַין לוֹפְט די שטויבּן
און אין גְּרָאָז די קְלִיְינּעַ גְּרִילְז.

מיט דער פֿולְעֵר האָנט צו קלְיִיבּן
און פון אלְץ אוַיְףּ עַרד גֿעְנִינִים.
ס'קְלָאָפְטּ דער גֿינּעַן אַין די שוויבּן
און פֿוַיְקְטּ אוִים דעם „על הנִיסִים.“

די נשמה וווערט דערהויבּן,
שטרעבט צו ייחד פון באָזונדער
און צעיגיסט זיך אַין גֿעלְזִיבּן:
וואַנְדָעַר, ווּנְדָעַר, אַיבּעַר ווּנְדָעַר.

גאלד און זשאחווער

עם ליגט איז גאלד פון געלע בלעטער
די גארטן-ערד נישט-אנגערוירט.
וואי קיין מאל פריער און קיין מאל שפערטער
איין טונקל-גאלד דער הארכסט זיך צירט.

און איבערפלום פון גאלד און זשאחווער,
א לעבען, אויפגעגן פון ראסט.
און ס'קוקן גראז און בוים אוים זשואחווער
איין ערב פון א טויט אין פראסט.

א

איך וויאים נישט, צי דערפֿאָר וווײַל ס'אייז שווין שפֿעטער הארכּסט.
צי וווײַל דער הימל איז באדעת מיט וואַלקּוֹן-כמאָרָם, —
נאָר עפּעם נאָגַט און נאָגַט און עפּעם דאָרט און שטאָרְבּט,
כאָטְשׁ ס'יענְעָן נאָךְ די טָעָג, ווי זומערדיַקָּע, וואָרָעָם.

ס'אייז שפֿעטער חשוֹן-טָאג, מיט ביימער אַנגעטָאן
איין רוּיט און ברוּין און גָּעֵל, מיט וואַנדערפֿיַיגֶל-ריִיעַן,
אוֹן אַפְּפַלְיַי פָּוּן די פִּיגֶל מיט וואַרְעָנוֹנָג זאָגַט אָן
אוֹיפּ אַנְקוּם פָּוּן גַּעֲפָאָר, איין זַיְעָרָע גַּעֲשָׂרִיעַן.

ב

דער הארבסט קערט אוים מיט האסט באוֹאָקְסָעָנָעּ אַלְיִיעַן
און מעקט אָפּ יַעֲדָן שְׁפָרֶר פָּוּן זָמְעָדְיָהָן גְּרִין.
די בַּיּוּמָעָר רְוִישָׁן אָוּן עַם טְרָאָגָן זִיךְרָאָן דְּרִיְיעַן
די פִּינְגֵּל עַלְנְטָעּ, פָּאָרוּאָרְלָאָזְטָעּ אַיְן וּוַיְנָט.

עם בלאָזָט דער ווינט אָוּן ברומט אָהָרְבָּסְטִיק לִיד פָּוּן טְרוּוּעָר
און אייבער פְּלָאָךְ פָּוּן עַרְד אָן אָוּמָעָט זִיךְרָאָן פָּאָרְשְׁפָּרִיִּיט.
און סְשְׁטָרָעָקָן צְוַיְינָגָן זִיךְרָאָן אָוּנְטָעָר דָּעַם הִימָּל גְּרוּיָעַן
און בענְקָעָן נָאָכָן זָמְעָר אָוּן דָּעַם רַעֲגַן-שְׁפָרִי.

עם ציטערן אין לופט די הויכע ביימער-שפיצן
און שטאמען ווינן זיך אין הארכסטיקן געפאנגע.
אויף דראטן און אויף צומען פאַרצעאנטער פײַיגל זיצן
און זינגען צו דעם זומער אָ זיַּגְעָזְנִתְגְּזָעָזְנִג.

די קאלטער חזווען-ערד קילט נעפל פון באָגְנִינְגָן
און וואַלְקָן-שָׁאָרָעָם יאנֶן שאָטָנָס אויף דער ערָד.
עם הענגט נאָך אֵין דער לופט דאס דִּין-גָּעוּעָב פון שְׁפִינְגָּן
און פַּיְיגָל-נוּסְטָן ווּרְן לִיְדִיק אֵין צַעֲשְׁטָעָרטָם.

ס'ליגט אויסגעשעפט די ערְד אַטרוקענע אָן מאַטָּע,
אָן בִּיּוּמָעָר שָׁאַקְלָעָן זִיךְ אֵין קָאַלְטָן טֹוי אָן רָאַסְטָן.
עַם הַאֲטָא אַיְרָא מַאֲסָם פָּאַרְפִּילָטָן דִּי זָוְמָעְדָּדְיקָע וָזָטְקִיָּתָן
אָן אַוִּיפְּ דָעַרְטָאָרְ פָּוּן שְׁפִּיכְלָעָרָם אַנְגָּעָטָאָן אַשְׁלָאָם.

עַם וּאֶלְגָּעָרָן זִיךְ בְּלָעַטָּעָר, פָּוּן חַאְרָבָסְטָ צַעְפְּלִיקְטָעָ, גַּעַלְעָ,
אָן שָׁאַרְכָּן אַונְטָעָר טְרִיטָה, וּוְ סַאְמָעָטָ פָּוּן אַקְלִיָּה.
אוּוּעָק דִּי זָוְמָעְדָּדְיקָע-צַעְזָוְנָגָעָנָעָ קָאַפְּעָלִיָּה,
אָן חַשּׁוֹנְדִּיקָעָר וּוַיְנָטָ אַיְכָעָר דָעַרְטָאָר זִיךְ שְׁפִּירִיטָ.

אין שטילן טרייער ביינן די ביומער זיך אין שקיעה
און לאון לאנגע צוינגן בייז צו דער ערדר אראפ.
א פויגל אין דער לופטן ווערטט שטטר אין מיטן פליין
און זוכט ווי צו באחאלטן אין פינצטערניש זיין קאפ.

עם שיינט נאך נישט קיין שטערן אין הימלשע ירייעות,
עם האט דער טאג ביים אויסגין ווי עפם זיך פארטראכט.
און ס'הענט נאך דער המבדיל אויפ פאטערם שווארצע וויעס
און ווארט עם זאל פון הייל אראפקומען די נאכט.

אין קלעם פון שטייעפֿע לײַפֿן די שטילע ווערטער גלייען,
ווען ס'הארץ ארייבער ברעגן גייט איבער פון גבעט.
און ס'טראגט א ווינט פון דרויסן מיט ברום אין די ידיעת,
או ס'האָט די וואָך געווונגען ביים שבת דאס געוויט.

מיין ליכטיקער טורעט

מיין ליכטיקער טורעט

יידישער לשון, מיין ליכטיקער טורעט,
לויטערער חלום מיט הימל צעשטערנטן, —
דו ביסט מיין פעסטונג אונ דו ביסט מיין פורעט
אינעם גערוייש אונ געקאך פון אמעריךע.

גיטטער געשמידטן מיט שטאלענעט ווילן,
יורשים פון נסח אונ שטייגער פון דורות.
ס'יידישׁן זוארט, ווי דער הויך פון א תפילה,
טראנט זיך ארייבער ניו-יאַרְק ביז די פרײַרים.

ס'מיישן זיך אלע געזאגגען צוואטמען,
ס'וואקסט פון די קלאנגען איין שוטפישער ניגון.
תפילות פון טאטעם אונ תחינות פון מאמעט
הערט מען נאך ציטעריך ערגעץ זיך וויגן.

איך גלייב אין יידיש און פארוואסן,
צי סטריאגט, צי נישט, געפֿאָר די וואָר.
מײַן דור פֿאָרְשׂוּוֹינְדֶט, אָוּן ווֹאָס דער עַתִּיד
הַאָט צוֹגָעָגְרִיט, וּוּר ווַיִּסְטֵט עַם גָּאָר?

דער נְבִיא וּוּטַן נְבִיאוֹת זָאנַן,
דער קְבָּרוֹן – וּוֹאָרְטָן אַוְיפָּן מַתָּ.
אָוּן אַיך – צוֹם הַזָּהָה צוֹגָעָגְלָט
בֵּין פֿוֹן מַעַת-לְלָעַת אָוּן צָוּ מַעַת-לְלָעַת.

אַיך בְּלַעֲטָעָר דַּי פֿאָרְגָּעָלְטָעָ דָּפָן
פֿוֹן סְפָּר אַוְיסְגַּעַשְׁפָּרִיט פֿאָר מִיר.
עַם שְׁוּוֹינְדָּלָעָן פֿאָר דַּי אַוְיגָן טְרָאָפָן,
עַם קְלִינְגָט אַיך אַוְיעָרָן אַ שְׁיֻוּה.

אַיך זָאנַן דַּעַם שְׁיֻוּרָן נַאֲך מִיט אַ נִּגְנוֹן
אָוּן אַיְן דַּעַם חַלְל שְׁטִיל אַיך בְּרוּם.
ס'וּעַט מִיךְ דַּעַר עַנְטָפָעָר נִישְׁטָט פֿאָרְוּוֹנָן,
עַם וּוּטַן מַיְּין צוֹנָג נִישְׁטָט וּוּרָן שְׁטוּם.

עַם מַעַג דַּי צְוָקוֹנְפָּט זִיְּן פֿאָרְבָּאָרְגָּן,
אוֹ אַיר בָּאַשְׁוּעוּרָת דַּעַר דּוֹרוֹתְ-זְרָאָנָג –
ס'אַיְזָ נִישְׁטָט פֿאָרְמְשָׁפָוָנָט נַאֲך דַּעַר מָאָרְגָּן
פֿאָר יִדְיִיש – אַיְן דַּעַם נְצָחָגָאנָג.

אמר אבוי

דער קאָפֶ אַיבָּעֶר בְּלֹאַט פֿוֹן גִּמְרָאָ,
מְחַלּוֹקָת בֵּית שְׁמָאי — בֵּית הַילָּאָ.
וּוְאַם בַּיְסְטוּ גַּעֲוָעָן אָוֹן גַּעֲוָאָרָן?
וּוְאַם הַעֲרָסְטוּ אַין נִיגּוֹן פְּאַרְהַיּוֹן?

דער נִיגּוֹן פֿוֹן אַמְּרָ אַבְּיִיָּ,
אַ שְׂטִילָעָר, אַ וּנְיַטָּעָר דַּעֲרָמָאנְגָּעָן.
עָרָ טְרָאָגָנָט אַין זִיךְ סְדוֹדָות פַּאֲרָטְיִיעָט.
וּוְאַם וּוַיְסְטוּ פֿוֹן דַּאֲרָטָן בֵּיו דָאָנָעָן?

מיישַׁט בְּלֻעְתָּעָר נָאָךְ בְּלֻעְתָּעָר פֿוֹן מְשַׁנָּה
אוֹן בְּרוֹמְסַט אוֹן צְעַנְיִיסְט אַין גַּעֲזָנְגָּעָן.
אוֹן וּוַיְלַסְט מִוְתְּ דָעָרָ חַרְיפָּות דַּעְוָוִיסְטָן
די סְדוֹדָות אוֹן אַיְזָסּוֹפֶּ דַּעֲרָלָאָנְגָּעָן.

ס'וועט אפשר ווער אַ יידיש לֵיד דער מאָגען,
אַ וואָרט, אַ קורצע שורה ווען, און גאָר.
און דאָך, איך גלייב, איזן יידיש איז פֿאָראָגען
נאָך קראָפְט גענונג צוֹ לְעִבּוֹן דָּוָר.

פֿוֹן טאָטֶן האָכְ גַּעֲרָשֶׂנְט אַיך אַ נִּיגּוֹן,
וּאָסְ גַּיְיט מִיר נָאָך אַוִיפְט יְהֻדָּן טְרִיט אָונְ שְׁרִיט.
ער האָט גַּעֲהָלְפָּן מִיר דִּי גְּרוּיעַ וּוָאָר פֿאָרוּוֹיגַן,
דָּעַם עַלְנְט אָונְ דִּי מָוָרָא פֿוֹן פֿאָרְשָׁנִיט.

דָּעַר אַלְטָעָר נִינְגָּן וּוְעַקְטָ מִינְעָ גַּעֲדָאנְקָעָן,
אָן וּוְעַרְטָעָר רְוּדְעָרְט אַוִיפְט עָרְ מִין גַּעַמִּיט.
ער לעַבְט אִין טִיף פֿוֹן מִיר אָונְ זִינְעָ קְלָאנְגָּעָן —
די טִיעָרָעָר יְרוּשָׁה פֿוֹן מִין לֵיד.

אַיך האָכְ פֿוֹן אִיר גַּעֲקָרָאגַן, וּוּ אַן אַוְצָר,
די לִיבְשָׁאָפְט, וּאָסְ דָּעַרְטָעָגְלָעָר מַאֲכָתָ מִין עַוְלָה,
און אוּיְרָעָן קְלִינְגָּט אָפְ דָּעַר וּוּיְיָ פֿוֹן "מִן הַמָּצָר",
און חָאָצָן רְוָפְט זִיך אָפְ דָּעַם טָאָטָנָם קוֹל.

און וּוּן דָּעַר קְלָאנְגָּפָּן יְידִיש זִיך דָּעַרְוּיְיטָעָרְט
און אִין דָּעַר לוֹפְטָן, דָּאָכְטָ זִיך, העַנְגָּט אַ גּוֹר,
דָּעַרְהָעָר אַיך שְׁטִילָע טְרִימְטִיזְוּרְטָעָר גַּעַלְיִיטָעָרְט
און וּוְידָעָר גְּלִיבָּן אִין עַוְנָשָׁ אָונְ אִין שְׁכָר.

פארגלווערט דאס לעבן וועט אום אונטער גלאז,
אן אויפשרויפט צו אום מאך געזוקלט, מזויזיש.
א שפראך טוויזנטיארייך ווערט איבערגעלאזוט
פון יידן אליאן, ווי אמאל ארכטמייש.

א שפראך, וואם הייסט יודיש, ווי ס'רופט זי דער ייד,
א זעלטנען פלי בשם מאמעלשן.
עם בלoit נאך איר יינגשאפט און רינך איז דער צויזט,
נאך שטערין אין הימל איר ווערן פארלאשן.

א נשאר, זי לעבט נאך אין וויטן פאריז,
אין לאנדאג, ניויארק, בענאנס-איירעם און וארשע,
נאך ס'זאמט זיך דער נאכוואקס פון אברים פארויסט,
און קיינער נישט בלײבן וועט באָלד זי צו ירשען.

און, איביל, צו פארגלאזון די שפראך אין ארכיוו
פון אלע די נבייע און גרויסע מוויען
און יידיישער שטאט, וואם זי הייסט — תַּלְ-אַבִּיב.
און פרומו דורך דעם גלאז איר משיקאוזעム דערזען.

ס'חאט יידייש דעם חן פון אין עכטן אנטיק
און ס'זוערט איר פארציטישע חשיבות אלע גרעסער.
און בייז די געשיכטע פארציט אירע שטריך,
פארגרוית איר אין אויפשרויפט אין עברית, פראפעסאר.

עם טראגט זיך צו די הייכן פון יידיש די מרפכה.
א, ס'ארא פלי אין שטח, אין צויט און און דעם שטיינער.
עם קומען ניע דורות און ווערן אויסגעכָאָוועט
פון איגן ליב דערוינטערט און שטאמיקן געלענער.

די מאמע קאן קיין מעשה די קינדער נישט דערציילן,
ニישט זינגען זוי א לילד מיט איר און איגן ניגון.
זוי ליענט פון א ביכל א פרעמדן און פאַרְהוֹילן,
און ס'שטייט נישט קיין וויס-ציגל בעים קינדערישן וויגל.

זוי ביגט זיך אינן מיט ליבע און גלעט דאס קינדיש קעפל
דאָס ליכט אין קינדער-צימער ווערט טונקל, אויסגעלאָשן.
די ווענט פון אלע זיטן פאַרְצְּיוֹגֶן מיט א געפל,
ס'איו שטום אויפֿ מוטערם גומען געווארן יידיש-לשון.

עם טראגט זיך צו די הייכן פון יידיש די מרפכה.
די פערד מיט גרייעס גרייעס אין רוייך און פלאָמען,
א, נישט פאָרְלִיר דעם גלויבן אין דעם לעתיד-לבוא,
א, זוי זיך נישט מייאש אין שורש, קינד און מאמען.

ס'זועט מוטער זיך פאָרְבָּעָנְקָעָן נאָך דער פרײַד פון חידוש,
דאָס קינד וועט נעמען ציינּוֹן זיך צו דעם וויסן ציגל,
אונ אויפֿגעצְּיָטְּרַט פון דעם פרישן קלְאָנג פון יידיש,
וועט אויפֿגעמען די זענג פון פֿיעַר-פֿערד מיט פֿיגָל.

אלול-צִיּוֹם, פֿאַרְטָאָג,
סְגִיּוֹת פֿרִיז פֿוֹן שְׁטוֹב אַרוֹויִם.
עַר אַיִלְמַט מִיטַּגְוִיסְמַע טְרִיבִיט
צַו יַעֲקֹב דִּינְגְּזָאנְמַהוּוּן.

עַר קְלַאְפְּט אָז אַין דַעַר טִיר
אוֹן בְּלִיעְבַּט שְׁטִיוֹן טִיף פֿאַרְטְּרָאָכְט.
עַר קוֹמֶט צַו דִּינְגְּזָאנְ: —
— בִּיסְט אַוִיפַּ גְּעוּעַן דַי נַאֲכָט?

פֿאַרְשְׁרִיבָּן, זְוִינַט נַאֲדַז זַיִיט,
איּוֹ פְּרִצְעָס פְּתַבְּ-יִיד.
— חָעָר, דִּינְגְּזָאנְ, זַיְד אַבְּנִין,
סְגִיּוֹת, דַאֲכָט זַיְד, אַוִיפַּ אַלְאָה,

איּיךְ דַאֲרָף דִּין אַוִיעָר אַיְצָט, —
דוֹ זַעַטְט, כִּיקְומַ גְּלִיכְירַ צַו דַיְר.
עַם שְׁלַאְפְּט דַעַר לִיְעַנְעַר דַאֲד
אוֹן וּוְאָכָן דַאֲרָפְן — מִיר.

— נָוָ, זְעִץ זַיְד צַו, הַיְיָב אָז, —
זַאֲגָט דִּינְגְּזָאנְ דַעְרוֹוָאָכְט:
— אַטְט, נָעַם אַ פֿאַפְּרִירָאָם,
איּיךְ חָאָב פֿאָר דַיְר גַּעֲמָאָכְט.

סְלִיְעַנְטַ פֿרִיז דַעַם פְּתַבְּ-יִיד
אוֹן הַעֲרַט זַיְד אַבְּנִין אַלְיִין.
אוֹן דִּינְגְּזָאנְ קְוּוּלַט אָז
אוֹן פְּלִיסְטָעַרְט: — שִׁיְוָן, סְאִיּוֹן שִׁיְוָן.

צום גרויסן סיום

איסט-בראדוויי

ס'שטערבעט אָפַּ דָּם הַאֲרֵץ פֹּוֹן אִיסְטַּ-בֶּרְאָדוּי,
די אלטע תושבים ווערן געלט.
נָאָר יְוָרְשִׁים בְּלִיבֵיכְנָאָר קָאָלְטַ צָוּמָ וּוְיִי,
וְיִי סְיוֹאָלְטַ פָּאָרְשְׁוּוֹנְדַּן וְעָרָן כָּעַלְמַן.

וְוָסֵם אִיּוֹ דָעַן אִיסְטַּ-בֶּרְאָדוּי פָּאָר זַיִי?
אָז זְכַר בְּלוּזָן פֹּוֹן אַלְטָעַ חַיְמָעַן.
אִין אָוִיעַר שְׂטָעַקְטַ נָאָר קִינְדַּ-גַעֲשָׁרִי
אוֹן פָּאָרְן אָוִיג שְׂטָאָרְצַטַ נָאָר אַ קַיְמָעַן.

ס'הָאָט דָא גַעַלְעַבְטַ אַמְּאָלַ אַ דָוָר,
גַעַשְׁיָצַט פֹּוֹן שְׂטִיבָנָה, וְיִי אַ מַוְיָּעַר,
נָאָר זַיִן אוֹן טַעַכְטָעַרְמַן נַיְעַ וְוָאָר
איּוֹ אִין גַעַיְעַג מִיטַ צִוְיָטַ אַן דּוֹיְעַר.

וְיִי סְווּעַרְטַ אַ בּוּיָם אָוְנְטַעְרְגַעְתָקְטַ,
אָזְוִי וְוָעַרְטַ אִיסְטַּ-בֶּרְאָדוּי פָּאָרְשְׁנִינְטַן.
פָּאָרְצִיכְוַן יָאָר נָאָר יָאָר, לְפָ"ק:
דָעַר טַוִוִט הָאָט קִינְגַעַם נִישְׁתַ גַעֲמִינָן.

קְרִיאַן אָוִים אָוִיךְ אָוִיךְ מַצְבָּותַ דָא
לְדוּרִי-דוֹרוֹתַ נַיְעַ זַעַר,
אָזּוּ נִישְׁתַ צְוִילַבְ דָעַר חַיִי-שְׁעָה
אַחַעַר גַעַגְגָעַן זַעַנְעַן גַיְעַר.

או דא געטראוייט האט מאני-לייב,
זיין ליד האט לאנדוי דא געפערעט,
או ס'חאט מנחם דא גענלייבט
און משה-לייב האט דא געשטורעט.

אין אַ האָרכְבֶּסְטִיקָן טָאג אֵין אַ קָּאַלְטָן,
אֵין גָּעוּוִימָל, אֵין מִיט אִיסְטַ-בְּרָאַדְוַיִּי,
וּוְאַקְסָן אֹוִים, וּוּ צָוַויִּ שָׁאָטָןָם, גַּעֲשְׁתָאַלְטָן:
מְשָׁה-לִיְּבָ, מְאַנְיְּלִיְּבָ – אֵין אֵין רַוי.

מְשָׁה-לִיְּבָ אַנְיְּלִיק שְׁפָאנְט, מַאֲכָתָ העֲוֹוִוִּית,
רַעֲדָת בָּאָטָאנְט, אַ צְעַפְּלָאַקְעַרְטָעָר, בְּרַעְנָט.
מְאַנְיְּלִיְּבָ גָּעָרָן הָעָרָט וַיְיַעַן רַאיָּות,
וּוּ וּוּאַלְטָן עֲרַשְׁתָּ מְשָׁה-לִיְּבָן דָּעַרְקָעָנָט.

מְשָׁה-לִיְּבָ אַטְעַמְּט אַוְמְרוּיק, הַיְצִיךְ,
וּוְעָרָט צְעַרְסָן פָּוָן אַיְגְּעַנְעָם וּוּיִי,
סְ'אַיּוֹ זִינָן וּוְאַרְטָן אַנְגָּעָלָדָן אָוָן בְּלִיְּצִיךְ,
שְׁנַנְיִידָט אַרְיָין זִיךְ אֵין מִיט אִסְטַ-בְּרָאַדְוַיִּי.

אִסְטַ-בְּרָאַדְוַיִּי קָאַכְט מִיט מַעַנְטָשָׁן, בָּאוּוּגָנוֹגָן,
אִסְטַ-בְּרָאַדְוַיִּי אֵין אַ קָּעֶלֶל, וּוּאַם זִידָט.
צָוַויִּי גַּעֲשְׁתָאַלְטָן מִיט אַיְגְּעַנְעָן וּוּגָן
גַּיְעָן דּוֹרָךְ אִסְטַ-בְּרָאַדְוַיִּיר יָאָרִיךְ.

— מְאַנְיְּלִיְּבָ, הָעָרָט אֹוִים, — זָאָגָט מְשָׁה-לִיְּבָ אַיִּם, —
כְּחָאָב זִיךְ שְׂוִין וּוּי אַ פּוֹיְק אַנְגְּעַרְעָדָט.
אָוָן אִיר קוּקָט אַט אָזְוִי... וּוּ וּוּאַלְטָן גְּלִיְּבָן,
אָזְוִי מִינְן אַוְסְטָעָנָהָן זִיךְ אֵין אַ חְטָא.

אִיר זָכָט שִׁוְינְקִיִּט אֵין אַלְץ, בּוּלוּ-שִׁוְינְקִיִּט,
וּוּי אָזָז וּוּאַלְטָן גָּעוּוֹן אַוְמָעָטָוּם.
וּוּי סְ'וּאַלְטָן גָּאָרְנִישָׁט גָּעוּוֹן קִיּוֹן קְלִיְּנְקִיִּט,
גָּאָרְנִישָׁט מִיאָוָס אֹוְף דָּעָר וּוּלְטָן, גָּאָרְנִישָׁט קְרוּם.

און די ליאדר פון נס און פון ווונדער
וויקלט איזין איר איזן שליערן זיך –
נו, אוזדי, מיר גיינז באזונדער,
נאר באגעגעגען זיך איז דער וויט.

ווי א שומטה, וואס נוית שיך פאָר יענעט,
זאגט, וו געמט איז דיז רה פאָרן ליז?
איין באָטש שעלאט אַט דעם מאָרכ, וואס מעג ברענען,
און פון גיינז שלינג-און-שלאָנג ווער נישט מיד.

און מיך לאָקט נישט דער גאָלדענער פאָוועט
פִּילְ-קָאָלְרְעָוְדְּקִיְּתְּ אַיְּן אַיְּרְ קָלִידְ.
און אַיְּךְ בֵּין נִשְׁתְּמָכְבָּלָה אֶחָבָה
דעם יָאָרְיֵיד אַיְּן דַּעַרְ מִיט אִיסְטְּ-כְּרָאָדוֹויִי.

נאר פֿאָרגְּנָאָפְּטְּ מָאנִילְיִיבְּ אַיְּן פָּוּן צְוִיכָּעֶד
פָּוּן דַּעַם הַאֲרְכְּסְטְּ-טָאגְ אַיְּן פּוֹרְפְּ-פֿאָרגְּנָאָנְגְּ.
און ער הערט, ווי פֿאָרְלוֹיְרָן, פֿאָרטְוִיבְּטְּ וּעְרָטְ
משה-לייב אַיְּן גַּעֲרוֹיְשְׂ אַיְּן גַּעֲדָרָאָנְגְּ.

יומס אפֿאַטְאַשָּׁוֹן, ו'ז'

ס'קומט אלען צו זיין באשטיימטן סוף
און אומפֿאַרְמִינְדְּלָעֶר איז דער טרייער.
נאָר אָ פֿאַרְמִשְׁפְּטָעֶר אוּיךְ האָפְּט
בֵּין ס'וּוּרְטָה פֿאַרְמָאָכָּת נָאָךְ אִים דער טוּיעָר.

ס'לוּיפְּטָה בָּאַרְגְּ-אַרְאָפָּה דער שְׂטָרָאָם גַּעֲשָׂוִינְד
און צִיט זִיךְ צו דעם גְּרוּזִין סִום.
און מִינְן גַּעֲדָאנְקָה, פֿלְ-זָמָן מִיר דִינְטָה,
הָאָלְטָה אָן זִיךְ אֵין דֵי זִילְן קִיּוּם.

עם לְעַכְתָּה אֵין אִים אָ קְדֻמוֹן-קְרָאָפְּטָה,
חַלּוּמוֹת גְּרִיְיכָן טְוִיזְנָט מִילְּזָן.
בְּלִיבְתָּה שְׁטִיְין אָ וּוַיְילָה, דֵי וּוּלְתָה הָאָטָה האָפְּטָה,
נאָר קְוִיזָן דֵי צִיטָה אֵיזְדָּאָן צו וּוַיְילָן.

ס'אַיזָּ אָפְגַּנְעָשָׂוּזְמָעָן, וּוּ אָ פֿלְעָקָה,
אָ גְּרוּזִין שִׁיפְּ אוּיפְּ יְמֻעָן-וּוָעָגָן.
און מִינְן בְּלִיקָן צו דעם בְּרָעָן
נָאָךְ זָעָנָן דָּאָדָעָרָת צּוֹגְעָנָעָגָלָת.

זוי גיינען אויפֿ אײַיבֿיךֿ, אויפֿ אײַיבֿיךֿ אָוועּקֿ,
ס'כְּלִיעּבֿטּ קְיֻנְגּעֶרּ נִישְׁתְּאַךְּ דיּ נִפְטְּרִיםּ.
נאָרּ שְׂטוּבּ קְלִיעּבֿטּ זִיךְּ אָןּ, וַיְיַהְיֵה זָמֵדּ אוֹפִּיןּ בְּרָעָגּ,
אוֹןּ לְיִינְגּטּ זִיךְּ גְּעַדְּיכּתּ אוֹיפֿ דיּ קְבָּרִיםּ.

אוֹזְיַהְיָה אָוּסְגָּעָלְיִידִיקְטּ עַםּ וּוּרְטָה אָוּנְדָּזְעָרּ טָאָלּ,
דָּעָרּ וּוּינְגּטּ רַיְסְטּ דִּי בְּיֻמְעָרּ, וַיְיַהְיֵה רִיטָּעָרּ.
ס'פְּאָרְשָׁוּוֹינְדּוּןּ דִּי שְׁעַפְּעָרּ פָּוּןּ גְּרוֹוִיסּ אַמְּאָלּ,
פָּוּןּ דָּרוֹתּ אָוֹןּ שְׁטִיְגָּעָרּ דִּי הִיטָּעָרּ.

וּוְעָרּ וּוּטּ, וַיְיַהְיֵה זַיִןּ, קְוֹמָעַןּ אִיןּ בְּלַעַנְדִּיקְעָרּ שְׁיִינּ,
וּוְעָרּ זַיִעְרּ יְרֹשָׁה וּוּטּ אַרְבָּןּ?
עַםּ זָאָלּ וּוְיַדְעָרּ בְּלִיאָנּ דָּעָרּ טָאָלּ, עָרּ זָאָלּ וּיְיִזּ,
דָּאָםּ לְעָבָןּ זָאָלּ גּוּבְּרִיזְיִינּ ס'שְׁטָאָרָבּוּןּ.

צַוְּ נִצְחָהּ גְּעַצְוִינְגּ זִיךְּ הַאֲטּ זַיִעְרּ וּוּגּ,
צַוְּ שְׁלָמּוֹתּ, צַוְּ אַיְבִּיכּוּןּ קְרָןּ.
זַיִןּ זְעַנְעַןּ גְּעַגְגַּנְעַןּ פְּאָרְוִיםּ פָּוּנּ דִּי טָעָגּ,
דוֹרָךּ זָמָהּ פָּוּנּ מְדָבָרּ צַוְּ שְׁטָעָרָןּ.

הַיְנִינְטּ דָּעַקְתּ זַיִןּ דִּי עַרְדּ צַוְּ בְּנִיםּ פִּינְצְטָעָרָןּ בְּרָעָגּ.
נאָרּ ס'זְוּעָרּ נִישְׁתְּאַךְּ אַלְעַןּ עַפְרָ וְאַפְרָ.
פָּוּנּ עַרְדִּישְׁעָרּ שְׁוּםּ, פָּוּנּ אָונְטָעָרּ אִירּ דָּעָקּ
וּוּטּ אָוּפְכְּלִיאָנּ ס'גְּאַלְדּ נִאָךְּ פָּוּנּ אָופִירּ.

ו. ו. סיגל, ע"ה

די פרײַד אומדערווארטע פון יומטוּב פון לְידער
אין ליידיקע טעג פון פֿאָרְרוֹאָרְפֿעְנָע שטעהַט.
איך ניגג צו מײַן אוּיר, פֿדִי ווּידער און ווּידער
צּוּ הָעָרֶן סְפֿאָרְטוּרְיוּלְעָכָע ווּאָרְטָ פָּוּן פָּאָעָט.

אט דעם, וועמענס ליד איזו בענימות, באשיזן
און, ווי אין אַתְּפִילָה, פָּוּן חָאָרְצָן אָרוּם.
צּוּ גָּאָטָ פָּוּן דָּעָם אָרְעָמָעָן מעַנְטָשָׁן טוּט רֵיְדָן
דעָר שְׂטִילְעָר סִינְגָּאָל פָּוּן זִין אַיְנוֹזָאָמָעָן הוּוּז.

געבענטשט זאל זיין דער, אין זיין וועג נישט פֿאָרְלָאָרָן,
ויאָם זינקט נישט אין מייט פָּוּן דָּעָם תָּהָוָם אַיְן דָּעָר ווּלְטָמָּט,
נאָר ווּרְטָט מייט אַיְדָן בְּצָגָעָר נִיְּגָעְבָּאָרָן
און זאָפְטָט אַיְינָן דָּסָם לִיכְטָ פָּוּן דָּעָר זָוָן אַיבָּעָר פָּעָלָד.

און לעכט אָוִים זִין לעכְנָן מִיטָּ פְּשָׁטוּעָ מידות
און זוכט נָאָר פָּוּן גּוֹטְסְקִיָּט דָּעָם וועג אָוּפָּ דָּעָר עָוָד.
און אין אָונְדוּעָר לשׂוֹן, דָּעָם לְוַוְּטָעָרָן יִדְּישָׁ,
זִינְגָּט אָוִים עָרְסְגּוֹזָאנְגָּ פָּוּן דָּעָם אַיְבָּיְקָן ווּרְטָט.

אין געוויג

אין געוויג

איך בין דער נישט דערקענטער דיכטער,
ס'איו פרעמד צום פאלק מינ שפראָד און קלאָנג.
אַ פֿאָרגֿרִימֿוֹרְטֿעֶר, אַומְגֿעָרִיכֿטֿעֶר,
כ'גֿי אַוְיפֿ אַ שְׁטוּרִיק אַין מֵינַ גַּעֲזָנָג.

די שטריק אייז לאָנג אַון אַנְגַּעַצְיוֹן,
פֿאָרְשֿׁלְיִיעֶרֶת כְּשֶׁפֶל, ווי אַין אַ צִירֶק.
פֿוֹן אָונְטָן גַּלְאָצָן גִּירִיך אַוְיגַּן,
אַיך ווִיג זָך, ווִיג, אַהֲיָן — צְרוּיך.

איין קְרוּמָעָר קָעָר, אַון — פֿפְ-הַקְּלָעָן,
כְּהָעָנָג אַוְיפֿ מַשְׁקָוֶת אַיבָּעָר תָּחָום.
אַיך צְוִיבָּעָר מִיט סַאְלָטָא-מַאְרְטָאַלְעָם,
וַיְיַעַן סְשַׂמְאָרְבָּט מֵינַ וּוְאָרט אַין פּוֹטָטָן רָוִים.

וּוְאָס אַיז דָּעַן נָאָר פֿאָר מִיר גַּעֲלַיְבָּן,
אַחֲוֹזָ פֿוֹן אַפְּגַּעַנָּאָר דָּעָר זָוָג,
אַחֲוֹזָ דָּעָר מַאְסְקָאָרָאָד פֿאָרְשְׁרִיבָּן
מִיטָּ די גַּעֲוָוִינָגָן פֿוֹן דָּעָר שְׁטוּרִיק?

זין באָרוּישַׁט פון פֿאָרְב אָוֹן קְלָאנְגָּעָן
אוֹן באָרוּיכְט פון שְׂטִילְקִיּוֹת שְׂטִילְעָר.
וּאָס אָז שְׁכָר אָוֹן וּאָס — פֿאָרְלָאנְגָּעָן
וּאָס אֵיז מָאנְגָּל, וּאָס — דֻּעָרְפִּילּוֹנָג?

אָ פֿאָרְגָּאָפְּשָׁעָר פון דַּעַם וּוּנְדַּעַר,
זָעָן, דֻּעָרְפִּילּוֹן אָוֹן דֻּעָרְהָעָרֶן.
אָדַעַר שְׂוּיִינָן אָפְּגָעָזְוּנְדַּעַרְט
אוֹן נִישְׁט זִין מִיט גָּאָרְנִישְׁט גָּעָרֶן?

יאָגָן זִיךְ נָאָךְ עַפְּעַמְּעָרָן,
נָאָךְ אָשָׁטָן פון אָשָׁטָן,
אָדַעַר יְעַדְעַר רָגָע — וּוּרְעָן
אוֹן פון צִיְּטַן נִישְׁט זִין פֿאָרְשָׁאָטָן?

אין לאטען-ליךט

דאם טינטלט שורות אום דער טינטלעך
בינס פונצטער, אין לאטען-ליךט,
און ערט זיך צו, ווי ס'וינטלאען ווינטלאך
און יאנז זיך ארום אן שיך.

אייצט ווערט אנטפלעקט פאָר אים דער מעמד —
ס'וועט באָלד אַ פְּלִיּוּץ טוֹן פְּרִילִינְגְּגֶרְין
און איבער באָרג און טאל, ווי סָמְמֻעַט,
וועט הענגען הימלָס פְּילִיגְרִין.

דער ווינטער, אבעה, אלֵיז נאָך גְּרִיסְט זיך
און גיט זיך מיט זיין פראָסְטִיק גאנְג.
דאָה, קאָנוּ מעָן צו אָים זאנְג : אַיִּסְעָה
ער וועט נישט דוּיעָרָן שוֹין לאָנגָג.

דער טינטלעך קוּקְט אַוִּיפְּט דַּעַם לאטען-ליךט
און זעט זיין פְּינְטְּלָעָן אַין דַּעַם ווַיַּנְטַ
וּאָם ווַיַּנְקַט צו אָים : עַם וועט דַּאֲךְ ווַעֲרָן
דער הימלָס פְּילִיגְרִין-געַשְׁפִּינְט.

איך ווארט אויפֿן נס אומגערכטן
פֿון ווארט אויפֿגעוועקט דורך געזאנג,
וויי קינדער פֿאָרגאָפֿט פֿון געשיכטן,
געפֿאנגען פֿון צויבער און קלאנג.

מייט גלי אין די אויגן פֿאָרמאָכטע,
מייט פֿלאָטער און צאָפֿל פֿון הָארִין,
פֿאָרְנוּמָעַן זַיְדָם נִישְׁטְגָּעַדְאָכְטָע,
דאָם אוֹיסְטָעַרְלִישָׁע אָן נִשְׁטְדָּעַרְוּוֹאָרטָם.

זַיְדָם צוֹנִינְגָּן צוֹם אוֹיפֿגעַרְוִימְטָן
מיין אוּיעַרְ פֿון שְׁטָעַנְדִּיק אֵין גְּרִיטָם.
די רְגָעָם פֿון טְרוּוִים, די צְעַשְׁוִימְטָע,
אין וואָרטְ קְלִיְיד אֵיך אָן, זַיְדָם פרִידְ.

זַיְדָם פֿיְינְגָּל די פֿלִיגְלָעָן צְעַשְׁפְּרִיְיטָן
אוֹן פֿלִיאָעָן אֵין הִימְלָ פֿאָרְטְּרָאָכְטָן
אֶזְוִי קוּמָט דָּעָר נֶס נִשְׁטְבָּאַשְׁיְידְטָעָר,
אֶזְוִי קוּמָט דָּאָם וואָרטְ נִשְׁטְגָּעַדְאָכְטָן.

לבנה-שין. דער שוואָרצעער קאָטער
צווישפֿראַכִּיך לוייט דעם האָר אוֹיפֶּךְ :
— «אַ, מֵיאָזָמִיאָג, טאָטָעַ-פֿאָטָעַ,
בִּיםְטַטָּפְלַטְט גְּרוּיָס אַזָּאַ נַאֲכַט !»

אַיךְ האָב נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ פֿאָלְשָׁעַ שְׁבָחִים,
גּוֹמָאָות אַוְיסְגּוּשְׁפֿרִוִּיט גּוֹרָאָם.
דער גּוֹלָטָעַר גּוֹלָמָעַר פּוֹן דַּי דְּרָכִים
אוֹיפֶּךְ לְאָנָגְלָאָזָט אַיבָּעַר לְאַקְרִיעַ-טָעַם.

מעג דער בעַל-דָּבָר זַיִן וַיַּחֲזֹובּ,
אַיךְ בַּיְגַּזְגַּז נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ אוֹיפֶּךְ קַנִּי אַין שְׁטוֹיבַּ,
נַאֲרַזְגַּע אַפְּ קַוְרַאַז, בּוּהַ הַלְשׁוֹן :
— «פֿאָרְצִיַּת, אַיךְ בֵּין נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ קַיִן בעַל-חוֹבַּ.»

כּוֹוָעַר פֿאָר קַיִן יְחִסְנַן נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ גַּעֲפָאָלָגַן,
צַו שְׁפְּרִינְגָּעַן «קְדוֹשָׁה» בֵּין נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ גְּרִיִּיטַּ.
וּוְעַר לְוִיְּבָן יְעַנְעַם אַיְזָאַ בְּעַלְןַ,
אוֹיפֶּךְ שְׂטָאַלְצַן שְׂטָעַלְטַ נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ וַיַּנְעַדְגַּדְעַד.

אַין זְאַאַ-שְׁטִיִּיג גַּעֲזַעַן האָב מַאֲלָפָעַם
צַו קְרָאַצְנַן זַיְד אַין שְׁוֹתְפוֹת-צָוַג.
צַו טְרוֹיְשַׁן לְוִיְּבָן — בֵּין נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ קַיִן חַלְפָגַן,
צַו חַנְפָעַנְעַן — נִישְׁתַּחֲוֵדְךְ קַלְיָן גַּעַנְגַּן.

גיイ איך איבער גאטסן,
קוק אין האיל גארון,
אויגן מינען בלוייע,
פענטער פון זפֿרָוּן.

וואען האב איך געזען עם,
גינגען, צי אין שקייעות,
אויגן מינען בלוייע
מייט די שווארצע וויעם.

וואַס איך זע איז וויניק,
וואַס איך פיל איז גראַמעער,
אויגן מינען בלוייע,
גאָרנישט נישטפֿאָרגעסעָר.

וואַי איך זאל נישט קוקוֹן,
וואַי זיך נישט קליגָן,
אויגן מינען בלוייע,
טומט מיר נישט געניגָן.

וואַיְפֵל זאל נישט שטווינען
און זיך נישט פֿאָרטֿראָכְטֿן,
אויגן מינען בלוייע,
מער איז אין געדאָכְטֿן.

איך זינג מײַן ליד דאס שטילע, פון האָרֶץ אַרְוִוִים — דער ניגּוֹן,
די ווערטטער זענען פראָסטע אָנוֹ פון מײַן אייגּן סיַדּוֹר.
עם דבְּקָהָת זיך דער שְׁפִילָעָר, טוֹט חַנְדָּלָעָן זיך אָנוֹ ווּגָן,
איך שְׁפִילָזיך נִישְׁטָא אָנוֹ מַאֲךְ נִישְׁטָא קַיּוֹן קָאָזְשָׁעְלָקָעָם אֵין לִידְעָר.

איך ברום מײַן שטילְן ניגּוֹן אַין פֿרְיוּר שְׁעהָ, צַי שְׁפָעְטָעָר,
אוֹן קְלִיְידָן נִישְׁטָא אָנוֹ דִּי פֿעָרָזָן אַין יֻמְטוּבְדִּיקָעָ קְלִיְידָר.
עם אַיְזָן אַ פֿרְעָמְדָעָר אָוָפָן דָּאס לְוִיפָּן אַין גַּעוּוּעָטָן,
איך גַּיְיָ מײַן ווּגָן אָלְיוֹן אָנוֹ — צַו קִינְעָם נִישְׁטָא אַין חָדָר.

איך גַּיְיָ אָזְוֵי, באָזְוַנְדָּעָר, אוֹן וּאָרְטָן נִישְׁטָא אָוִיפָן קָוְמָעָן
פִּון מַאֲגָעָרָעָר באַלְוִינְגָג פָּאָר שְׁטִימְוָנְגְסְפּוֹלָן דּוּיָר.
פִּון אַנְגָּשְׁטָעַלְטָעָר פָּאָזָע פָּאָלָט אָנוֹ אַוְיָף מִיר אָנוֹ אַומְעָט,
פִּון שְׁטוֹתָה, פֿאָרְקוּקָט אָין שְׁפִיגָּל, נַעַמְתָּ מַיְךְ אַרְוּרָא אַ טְרוּעָר.

איך הָעָר זיך צַוְּמָהָאָרֶצָּן אָנוֹ שְׁעָפָּה פִּון דָּאָרְטָה דִּי מַאֲסָן,
איך זָגָג מײַן וּאָרְטָה אַרְוִוִים שְׁטִילָאָל אָנוֹ מַאֲךְ נִישְׁטָא קַיּוֹן הָעָווּוֹת
אוֹן סְ'אָרְטָה מַיְךְ נִישְׁטָא, אָזְשָׁעְנְקָעָן וּוּעָט מִיר דָּעָר קָאָרְגָּעָר עֲתִיד
אָנוֹ אַרְעַמְּאָנְסָקָעָ, אוֹן — נִישְׁטָא קַיּוֹן דּוּרָהוּיְכָעָן לְוִיהָ.

דאם לֵיד ווערט געכוויזן אין שטימונג סובטילער,
דעָר דִיכטער איז שטראנג אין זיין ווֹאנַן.
אין לְידָעָה, ווי נאָטָן פֿאַרְשְׁרוּבָן פֿוֹן שְׁפִילָהָר,
היַט אָפֶן די אַתְּנַחְתָּאָס אָונֶן תְּגִינִין.

דעָר פְּלִינְקָעָר פְּאָעָט אַיז זַיִן שְׁלִיחָות מְגֻומָה,
זַיִן פֿערְזָו — צַוְויָ פְּלָאָךְ, ווי די טָאלָן.
צְעַשְׁפְּרִיטָעָר גַּעֲמָעָל אַוְיפֶּה די וּעְנָטָן פֿוֹן אַ וּוֹאָזָעָ
פֿאַרְשְׁטוּלָט נִישְׁטָמָן אין מִיטָּן דָעַם חָלָל.

אַז אַיְנוֹעָן די גּוֹזְמָא עַם טּוֹט גַּאֲלָאָפְּרָוּן,
מְאַלְט בִּילְדָעָר בְּעַלְ-מוּמִישָׁ, מְנוּשָׁם.
דעָר מְבוֹל פֿוֹן ווערטער צְעַפְּרָאָלָט אַלְעָ טִירָן,
בָּאַטְּוִיבָּט דָאָס גַּעַפְּלָ אָונֶן פֿאַרְטּוּשָׁט אָוּם.

דאָס שְׂוֹרָהָהָוָעָן שְׂוֹרוֹת אַיז גְּלִיכָּךְ די עַצְמָות
דעָר מְרַבָּה לְסָפֶר ווֹאָלָט צִיּוּן.
דאָס ווֹאָרט ווערט גּוֹזְנוֹזָקָט, מִיטָּהָרָק אָזָן לְעַנְדָּ לְאַכְּזָעָ
עַם זַיְנָקָט אַיז דִּעָר שָׁאָלָ-תְּחִתָּהָה.

סְ'שְׁטִינְיגָט שְׂוֹעָר אִיבָּעָר שְׁטָאָפְּלָעָן פְּאָעָט צַו זַיִן גִּילְוִי,
דעָר הָאָן קְרִיְיט נָאָר גְּרִינְג אַיז בָּאָגְנוּנָעָן.
דאָס לֵיד ווערט גּוֹכְבָּוּרָן אין שְׁטִימָנָג סְ'בְּטִילָהָר,
די הִיּוּם פֿוֹן דָעַם לֵיד אַיז נְגִינָה.

דער פֿאָעַט אָוּן דער פֿאָרְלַעֲגַעַר

צֹ אַ פֿאָרְלַעֲגַעַרְטָן פֿאָרְלַעֲגַעַר
עַם קּוֹמֶט אַ יִדְיִשְׁעָרַ פֿאָעַט
מִיטַּהְאָרְבָּעָרַ שָׁאַלָּהָ : צַיְּ מַעֲגַןְ מַעֲגַןְ עַרְ
אַ בּוֹךְ פֿאָרְלַעֲגַןְ אָוּן, צַיְּ וּוּעַטְ עַרְ, וּוּעַטְ?

סְקוּקֶטֶ דָעַרְ פֿאָרְלַעֲגַעַרְ אָוּים פֿאָרְלַעֲגַןְ
אָוּן אַיְבָעָרַ בְּרִילְןְ מַעֲסֶטֶ אִים אַפְּ :
— וּוּאַם טָוָטַ עַרְ עַם בֵּיןְ אִים צֹ פֿרְעָגַןְ,
וּוּאַם דְּרִיְיטֶ עַרְ אִים אָוּמוֹזֶטֶ אַקְאָפְ?

— אַיְדֶ בְעַטֶ אַיְיךְ, — זַאנְגַטֶ עַרְ מִיטַ אַ נִיגּוֹןְ,
וּוּאַם פָאָרַ אַ בּוֹךְ צְוֻרְשָׁתֶ דְעַרְקְלַעְגַרְטָןְ.
אַיְךְ מִיְזַןְ עַם פְשָׁוֹטֶ, וּוּיְלַעַןְ עַם לִינְגַןְ
צְעוּוֹאַלְגַעַרְטָןְ בִּיכְעָרְ דָא אַוִיפֶ דְרַעְרַדְ.

— אַיְדֶ זַאנְגֶ נִישְׁטַ גַּאֲרְנוּשְׁטַ, אַיְרֶ זַעַטֶ דָאַךְ גַּרְאַדְעַןְ, —
עַרְ קְרִימְטֶ זַיְנַןְ פְנִים מִיטַ דָעַרְ נַאֲזַןְ.
עַם מַעֲגַןְ אַיְיךְ קִימְעָרַןְ אַוּדוֹאיְ,
נַאֲרַ סְיוּעַטֶ אַוִיפֶ זַיְ בְּאַלְדֶ וּזְאַקְפָןְ גַּרְאַזְןְ.

— אַיְדֶ וּוּוִיםֶ עַם, — זַאנְגַטֶ פֿאָעַטֶ אַ בְּלַאַסְעָרַ, —
אַיְךְ חָאָבֶ עַם אַוִיסְגַעְפְרוֹוֹוֹטֶ אַלְיַיְןְ.
נִישְׁטַ קִיְיַןְ רַאַמְפָאַןְ אָוּןְ נִישְׁטַ קִיְיַןְ מַעְשָׁהָ,
נַאֲרַ לִידַ פְוַןְ לִידַעַרְ, — אַיְרֶ זַעַטֶ פֿאָרְשְׁטַיְיןְ?

— וּוּאַסֶ, וּוּאַכֶ ? — צְעַשְׁרִינְטֶ זַיְךְ דָעַרְ פֿאָרְלַעֲגַעַרַ, —
אַיְרֶ וּוּלְטֶ כְּיַאָלֶ וּוּרְןְ בְּדִילְ-הַדְלָ ?
צַיְ קָאַזְ אַיְיךְ, אָוּןְ צַיְ אַיְיךְ פְוַןְ וּוּגַןְ
זָאַלְ עַם זַיְךְ עַפְעַנְגַעַןְ אַ קְוּוֹאַלְ ?

פָּדִי דַּי פָּאָרְלָעָנָה היַיט נֵישֶׁט רִיבִּיצָן,
די נֵעַמְעָן זַעֲנָעָן דָּא פָּאָרְשָׁטְטָעלְטָן.
סְגִּינִּיט דַּעַר פָּאָעָט דַּעַם אֹוְיְוָן הִיְּיצָן
מִימָּט זַיְנָעַ לִיְּדַעַר אַיְּזָן דַּעַר קָעָלְטָן.

שפרינגעט אָרוּם אַ קלײַנָּע גְּרִיל,
טענצעלט אָס אָן דְּרִיכְתֶּן זַיְד.
גְּרִילְט אָן גְּרִילְט אֵין שְׂטוּלָעָר שְׂטוּל,
צֹו אַ יּוּמְטוּב גְּרִיכְתֶּן זַיְד.

אֵין גַּעֲגָרִיל זַי גְּרָאָמְט זַיְד אָוִים,
איּוֹ זַיְד מְשֻׁמָּה.
פָּנוֹן דיּ גְּרָאָזְן שְׂפָרָאָצְט אָרוּם
פְּרִישָׁעָר פְּעַלְדוֹןְרִיחְ.

פְּלוֹצָעָם פָּנוֹן אַ בּוּיָם עַם פָּאַלְטָ
אוֹוֶיפְּ דָעָר עַרְד אַ נִּסְלָ.
— הַעַלְפָּ מִיר, — שְׁרִיךְיָט עַם, — אָוי, גַּעֲוָאָלָד,
כִּ'הָאָב זַיְד אָפְגָעָרִין.

גִּיטְ דיּ גְּרִיל צֹו אִים אַ מַאְךָ :
— שְׁרִיךְיָט נִישְׁטָם, סְאִיּוֹ נִישְׁטָם אַיְידָל.
דָּאנְקָעָן גָּאָטָם, פָּנוֹן אַזָּאָזָאָז
איּוֹ נָאָר גָּאָנָעָן דִּינְן שִׁידָּל.

וּוַיְסָן זָאָלָסְטָם, אֵין נִיְיעָר הַיּוּם
בִּיסְטָ אַיְצָט צְוַיְשָׁן גְּרִילָן.
הַאָסְטָ פָּאָרְלָאָזָט דִּינְן צְוַיְינָג אָן בּוּיָם
נִישְׁטָ מִוּט אַיְיָגָן וּוַיְלָן.

וּוְעַמְטָ שְׁוִין מַעַר נִישְׁטָ וּוַיְגָן זַיְד
אוֹוֶיפְּ דִּינְן שְׂטָעָנְגָל, נִסְלָ,
וּוְעַן אָפִילָו זָאָלָסְטָם, וּוְיָ אָ�ן,
צְוַשְׁפְּרִינְגָּעָן אַ בִּימָל.

פָּנוּ דִּינֵּנוּ לְוַדֵּעַ דִּי שְׂוֹעֲרָעַ מַהְרָשָׁא
בָּאַדְּאָרָף מַעַן אַוִּסְטִיעָמָשָׁן אַוַּן פְּשָׁטְלָעָן.
עַם לְעַבֶּט דִּינֵּן לִידֵ פָּנוּ חַיִּישָׁעָה
אַוַּן טְרָאָגָט אַטְאָרְבָּעָ, וְוי אַ בְּעַטְלָעָר.

בִּיסְט, וְוי אַ מִילְגָּרוּם, מִיט לְוַמְדוֹת פּוֹל
אַוַּן קְלִיבָּסְט בֵּין זַיְךְ אַלְיוֹן שִׁירְיוֹם.
עַם הַאָט דִּינֵּן פָּעָרָז דֻּעָרְגָּרִיכָּט זַיְנָן גְּבוֹל,
דִּינֵּן וּוְאָרָט קָאָן מַעַר זַיְךְ נִשְׁתַּבְּנִיעָן.

הַאָט זַיְךְ פָּאָרְלוֹיְרָן אַוִּיפְּ דִּינֵּן וּעְגָּן
פָּנוּ פְּשָׁטוֹת צֹ דִי שְׂוֹעֲרָעַ פְּשָׁטָן.
אַוַּן סְלִוְיָפְטָט דִּינֵּן לִידֵ פָּנוּ דִיר אַוְעָק —
אַ שְׁטִיףְקִינְדָּ פָּנוּ זַיְנָן שְׁטָרְעָנְגָּעָן טָאָטָן.

ער מינסטערט אַ לעבן מיט זעג און מיט דלאט,
נאר זיך חאָט קיין מווער נאר נישט אויפגעשטעלט.
ער רעדט אין זיין ליד צו דעם שכן און גאנט,
מיט חדד פון ווארט גליניך באַשטראָפֿט און באַהעלט.

און עלנט זיין לעבן גויט דורך אַ זויט,
וואַי ס'אייז אַין פרָאוּנִיעַן פון אַ ייך אַ פָּאָעת.
ער טרעט אוייס זיין זעהג און געוועט מיט דער צויט
און טרוימט פון ניו-יַּאַרְקָּה, דער שטאת פון די שטעט.

און אומעטיק איז אים אָזֶוַי און נישט גוט
און טעג, וווען דער אומרו באַצְוֹוינְגַּט זיין געמייט.
ער זעט, ווַי זיין שכן מיט גאנט לעבעט באָרוֹט
און הערט נישט דעם ווַי פון דעם יידישן לֵיד.

און אָפְּט אַין זיין וואָרט אָזֶוַי שטיףַּךְ, ווַי די זעג,
און שנידייך און בלְאַנק, ווַי די שטראָפֿ פונְגַּע דלאט.
און ס'פָּאַלְן, ווַי שטינְגַּע ווַי שׂוּוּרָעָע, די טעג
אויפֿ אים, ווַי די לאָסְטַּטַּעַטַּע פונְגַּע שטראָעַגַּע געכָּט.

נאר ס'טרעפט, אָז ער ווערט אָזֶוַי צאָרט, ווַי אַ פְּלִיַּיט,
זעהג ער פון דעם דורך פונְגַּע יאָך זיך באָפְּרִיבַּט.
און ס'גִּידערט אויפֿ אים אָזֶאָ שטילְעַ די פְּרִיד
און ס'דָּאָכְטַּע : אַט די רגע אים שענְקַט אַיְבִּיקִוִּיט.

מאין יבוא עורי ?

ווער בין איך, ווער ? ווען כ'וואלט געווומט,
וואלט דאס באויסטזיין מיך געגעזן.
דען ענטפער איז פאראהיילט, פארטושט.
מאין יבוא עורי ?

ווער בין איך, ווער ? איך פרעג נישט סתט.
מיין נאמען איז מרמו — עורה.
פארלוירן כ'שטיי בעים ברעג פון ים.
מאין יבוא עורי ?

איך זיך נישט קיין באשיך פאַרצאנט,
נאר פרעג דאָך מיטן גאנצן ווען
און אלגעדולד, וואָס איך פאַרמאָג :
מאין יבוא עורי ?

איך וויים, איך וועל אמאל איך שטיאָן
אָ הלפלאָזער פאָר שטראָנגן בית-דיין
און פרעגן פאַראָלִינט, פאַרשטיינט :
מאין יבוא עורי ?

כ'ועל נעמען אלע מײַנע לידער,
דעם גאנצָן רומל אין אַ פָּאָקָן,
און שווינגןדייך זיַּ אַיבְּרָבִינְדָּן
און טיפֿ פֿאַרְשְׁטָעָקָן אין אַ זָּאָקָן.

דעם זָאָק פֿאַרְוּזָאָפָּן אַוְיףֿ דֵּי פֿלְיוֹיצָעָם
און לאָזָן זָיךְ מִיטֿ אַים צָוְ גַּיְין,
וּוּ וּוֹילְדָעַ גְּרָאָזָה האָטֿ זָיךְ צְעוֹוָאָקָסָן
און סְשְׂטִיְיטֿ אין פֿעָלָד אַ בּוּיְם אַלְיְוָן.

וּוְעָרְדָּךְ דָּעַן האָבָן מִינְעָן לִידְעָרָן,
מִינְזָוְ יִדְיְוִישָׁ-לִירִישָׁן גַּעֲזָאנְגָן?
כ'ועל שטילעָרְהִיאִיטֿ צָום בּוּיְם זָויְ בְּרָעְנָגָעָן,
דָּאָרָטֿ צָו בְּאַחַאַלְטָן מִינְזָגְעָשָׁאָנָקָן.

און אוַיסְקְּרִיזָן אַוְיףֿ אַים דֵּי וּוּרְטָעָרָן
און שׂוּרוֹת אַוְיסְגַּעַשְׁטָעַלְטָעָן צָוְוִיְּוִי:
— דָּאָ לִיגְנָן לִידְעָרָן מִיטֿ דֵּי וּוּאַרְצָלָעָן
פֿאַרְבִּינְגִּיעָרָן, נִישְׁטָמֶטֶן טְרָעָטֶן אַוְיףֿ זָויְן.

מיוחסديק עס דרען איין שטילקיות די אַנְטִיקָן,
קמיעות און קאָרָעָלָן אוֹף טישן און אוֹיפֿ וווענט,
קרעדענץן און קריישטאלן, אַ קליאַםְקָע און אַ שְׁטְרִיךְלַן.
די רַעַשְׁתְּלָעֵך פָּוּן אַ שְׁטְיוֹגְנָעֶר גַּעֲקוּמָעָן צוֹ אָן עַנְד.

באָקָעָן זיך מיט דער תְּקֻופָּה אָן אַיְר פָּאָרְרִיבָּן זַיגָּל
און נָעַם אַ וּוֹיְטָן גְּרוּם אַפְּ פָּוּן זַיְטָן אַפְּגַּעַשְ׀יִידָט,
פָּוּן שְׁפִּיגָּל אַנְגַּעַשְׁפָּאָלָטָן אָן אַנְגַּעַבָּרָאָכָּן קְרִיגָּל,
מיט האָנָט אָן מי פָּוּן דָּרוֹרוֹת אַמְּאָלִיקָע פָּאָרְגְּרִוִּיט.

און מעדייטיר אַ בִּימָלְ פָּוּן צַיְטוֹנִיל אָן פָּוּן דּוּיְעָר,
פָּוּן דָּעַם פָּאָרְגָּאָנְגָּעָנָעָם אָן דָּעַם בְּלִיעְבָּנְדִּיקָּן ווּעָרט,
צַעְפָּאָלְנִיקִיָּט פָּוּן חֹמָר אָן הַצְּפָטִיקִיָּט פָּוּן בּוּיְעָר,
און ווי פָּוּן זָאָכָּן ווּעָרָן אַנְטִיקָן אוֹיפֿ דָּעַר ווּלְט.

זו שומית קליגמץ

אויף שטריקלעך מענצלען טעקלעך
און ציטערן און שריבען:
— מיר גייען אונטער, ברעקלעך,
די גאנצענע חבריא.

עם ציט אונדו די עצמות אוים
דעך ציער פון די שטריקלעך,
ער צופט, און צאפט די דמים אוים,
צעשטיילט אונדו אויף שטיקלעך.

אט, הייבט ער אונדו אין הייך ארויף
און שוין — גליינך שלעפט אָרונטער.
ס'גייט אוים דאס האריין אין דעם געלויף,
די קני זיך ברענן אונטער.

ニישט אַקיין אַפְּשָׁתָעֵל אִין זַיִן שְׁפִּילֶן,
איים אַרְן נִישְׁטָה די ווֹיְעַן.
ער ציט די שטריקלעך, זוֹי ער ווֹילֶן,
און מאכט אונדו אַיסְצָׂדְרִיְעַן.

או, העלפט אַרוֹים די טעקלעך
אין גוָרֵל אָון נִסְיוֹן.
בַּיּוֹ לְעַצְּטָן צָוֵג די בְּרַעֲקָלָעֵךְ
ニישט הוֹיכָן אַרוֹים מִיט אַוְיְעַן.

---

* מאריאנגטען.

שרה בת טובים

מגן פרוי חנן

א

האשה מרת שרה,
די פשוטע בת טובים,
זוי קומט אין אין עת-צראה
מייט הילף און טיפן גלויבן.

זוי גויט איבער די הייזער
און קליבט צונוייף נדבות
פאר ארעמע, צו פרײַזָן
דעַם גרויסן זכות פון אבות.

דעַם גרויסן זכות פון אבות
און רעכט פון די אימהות,
און טילט על צד השווה
אין יעדער שטוב די מעות.

האשה מרת שרה,
די פשוטע בת טובים,
א מוטעד איז געוואָרֶן
צּוֹ פֿרְעָמְדָע, וְוִי צּוֹ קְרוּבִים.

זוי קומט אַרְבֵּין אֵין שְׁטִיבָּעֶר
און לאָזֶט זיך באָלֶד דערקענען,
און, נאָכֵן טאג אַרְבָּעֶר,
זוי לְיִיעַנְטֵד דַּעַם „צְאִינָה וּרְאִינָה“.

ב

בַת טוּכִים זִיכְטָ בְּנִים טִיעֵיטְשׁ-חוֹמֶשׁ
שְׁבַת נָאָכוֹן טְשָׁאָלָנֶט-עָסָן.
זַי הַאַלְטָ בֵּין מִכְירָת יוֹסָף
אוֹן קָאָן דֵי עֲוֹלָה נִישְׁטָ פָּאָרְגָּעָסָן.

פָּאָרְקְוּוֹפֶטֶת פָּאָר צְוּוֹאָנְצִיךְ וַיְלְבָעָרְשְׁטִיךְ
דָּעַם בְּנֵ-זָקוֹנוֹים צַו יִשְׁמָעוֹלָאִים.
וּוְיִקְאָנוּן בְּרִידָעָר טָוּן אָזוֹוִינָם?
וּוְעָרְ יַעֲקָבָם הַאָרֶץ וּוְעָטְ הַיְּילָן?

אָנוּמָעָלָטָן, לְהַבְּדִיל, הַאָט
גַּעַטְרָאָפָן בֵּין דָּעַר שְׁכָנָה –
אִיר זָוּן אֵין מִילִיטָעָר גַּעַכָּאָפָט,
אִיזְוַהְאַלְטָ וּי אֵין אֵין וּוְיַיְנָעָן.

אָזוּי בָּאָקְלָאָגָטֶת בַת טוּכִים שְׁטָאָרֶק
דָּעַר שְׁכָנָהָם אָוְמָגְלִיךְ וּוְיַסְטָן
אוֹן זָאָרָגָט זַיְךְ פָּאָר אִיר יוֹנָגָן זָוּן,
פָּאָרְשָׁלָעָפֶט צַו דֵי קָאָנָטָאָנִיסָטָן.

בַּת טוֹבִים אֵין צוֹ יְעָדָן גוֹט,
אוֹן נַאֲךְ מַעֲרֵץ צוֹ דִּי שׁוֹאָכֶעָן,
זַי קַומְטַ דַּעַם טְרוֹוִיעָרֶן לִינְדָעָרֶן
אוֹן צַוְעָן אוֹן צוֹ וּוְאָכֶן.

זַי קוֹקְטַ אֵין אוֹיגָן טִיף אַרְבִּינָן,
סְ'טוֹטָם וּוְיִ אִיר יְעַנְעָם וּוְיִעָּן.
דָּעָרְזָעָטַ זַי וּוּ אָן עַלְנְטָעַ,
בְּלִיעְבָּט גְּלִיכְ בַּיִ אִיר זַי שְׁטִיעָן.

זַי חָרְטַ זַיְךְ אַיְינָן צָום קְלָאנָן זַיְךְ,
גַּעַדְלוֹד — פָּאָר לְעַבְן גְּרוּוּעָן!
בַּת טוֹבִים נַעֲמַת צָום הַאֲרָצָן זַיְךְ,
אִיר מַעְגַּ מַעְגַּ זַיְךְ פָּאָרְטְּרוּעָן.

אִיר מַעְגַּ מַעְגַּ אַוִּיסְזָאָן וּוְאָם דְּרִיקָטָן,
די וּוּנְדָ פָּאָר אִיר אַוִּיפְדָעָן.
בַּת טוֹבִים חָרְטַ זַיְךְ צוֹ אָוֹן, זַעַן,
עַם נַעֲמַת זַיְךְ לְעַבְן וּוּקָן.

בַּת טוֹבִים אֵין צוֹ יְעָדָן גוֹט,
אוֹן נַאֲךְ מַעֲרֵץ צוֹ דִּי שׁוֹאָכֶעָן,
זַי קַומְטַ דַּעַם טְרוֹוִיעָרֶן לִינְדָעָרֶן
אוֹן צַוְעָן אוֹן צוֹ וּוְאָכֶן.

ד

בַּת טוֹבִים טְרָאָגֶט אֲ וַיֵּסֶע הַוִּיבָּב,
פָּוֹן וַיֵּיסֶן שׂוֹים אֲ בַּלְעֹזֶל.
אוֹפָה וַעֲמָעָן זַי גִּיט נַאֲר אֲ קָוָק,
דָּעָר תִּכְפָּה וַעֲרָת גַּעֲנָעָן.

בַּת טוֹבִים גִּיט אַיבָּעָר שְׁפִיטָאָל,
אַיר מַעֲמָד אַיּוֹ בַּאֲשִׁידָּן.
זַי גִּיט צַו יַעֲדָן הַפְּעָנוֹנָן,
שְׁטָאָרָקָט יַעֲדָן אַיּוֹ זַיְן לִידָּן.

בַּת טוֹבִים פְּנִים שְׁטָרָאָלָט אַרְוִוִּים,
מַיְטָ בַּלְיָק בַּאֲרוֹיְקָט קְרָאָנָקָע.
זַי שְׁטִילָט זַי אַיְן, וַעֲנָדָט אֲפָפָן זַי
דָּעָם טְרוֹוְיעָר פָּוֹן גַּעֲדָאָנָקָעַן.

בַּת טוֹבִים טְרָאָגֶט אֲ וַיֵּסֶע הַוִּיבָּב,
פָּוֹן וַיֵּיסֶן שׂוֹים אֲ בַּלְעֹזֶל.
אוֹפָה וַעֲמָעָן זַי גִּיט נַאֲר אֲ קָוָק,
דָּעָר תִּכְפָּה וַעֲרָת גַּעֲנָעָן.

בַּת טוֹבִים גִּיטָּמִיט אֵין וּוְיִימָן קְלִיָּד
צְוִוִּישׁוֹן קְרָאָנְקָנוֹ-בְּעָטָן.
אָט אֵיזֶה זַי דָּאָ, אָט אֵיזֶה זַי דָּאָרָטָם,
אֵין פְּרִיעָר שְׁעה אָזֶן שְׁפָעְטָעָר.

בַּת טוֹבִים גִּיטָּמִיט מִיט שְׁטִילָע טְרִיטָם,
זַי רְעַדְתָּ מִיט שְׁטִים מִיט צְאָרָטָעָר.
זַי אַעֲלָת זַרְקָאָרְבָּעָר דָּעַם שְׁפִיטָאָל,
אָזֶוּ פִּילְ קְרָאָנְקָעְ וּוְאָרָטָן.

די קְיוּשָׁן לְיַגְּט בַּיְּ דָעַם נִישְׁטָם גּוֹטָן,
דָעַר קָאָפְ פָּאָלָט אִים אַרְוָנְטָעָר.
זַי בְּיַגְּט זַיְךְ אֵין אָזֶן גְּלִינְכָּט אִים אָוִים
קוּקָט אֵין זַיְךְ, גְּלָעָט אָזֶן מְוָנְטָעָרָט.

בַּת טוֹבִים מְקוֹל — אָ שְׁטִילָע פְּלִיטָם,
אַיְיר פְּנִים אֵיזֶה פָּאָרְכָּאָרָגָן.
זַי וּוְיִזְטָם דָעַם קְרָאָנְקָעְ אַוִּיפָּ אַדוֹיָּן,
זַי טְרִיבָּכָט אַוּעָק די זַאָרָגָן.

— דָעַר חֹלָה גִּינְזָבָר וּוּטָמָגָךְ אֲהִים
צָוָם וּוְיִבְּ, — עַם זַאָגָט בַּת טוֹבִים.
זַי שְׁמִינְיכָּלָט, טְרִיבָּסָט, אָזֶן וּוְיִלְאָלִין
אֵין אַיְרָע וּוּרְטָעָר גְּלִיבָּן.

ו

גייט שרה בת טוביים און מיטן דער גאט,
דערהערט זי א קינד עם טוט ווינגען.
נעמט שרה זיך אילין צום נאענטסטן הויז,
צוזען, צי ס'אייז דארט נישט אליאן עם.

געפינט אויז בך-הווא, און וויג ליגט א קינד,
גרוייס אוניגיק, מיט טרערעלעך-שיינדלאע.
זאגט שרה בת טוביים: — געזנט זאלסטו זיין,
דיין קעפעלע און דיבנע ביינדלאע.

ס'אייז שרה בת טוביים מיט אלעמען גוט,
צו קליענווארג — א ליעבלעכע קרובתה.
דערוועט זי, די מאמע עס זיצט אונגעשפארט
אין ווינקל, אנטקעגן דעם אויזן.

רוופט שרה בת טוביים: — מאמעלע-קרויז,
עס וויננט דאך אין וויגל דאס קינדל.
זאגט יונגייע מאמע מיט פוילקייט אין שטימ:
— מסתמא, פיטש-נאס איז דאס ווינDEL.

נעמט נישטערן שרה אין טונקעלער שטוב
און טרעפט אן א טורךגעטס וויקל.
לייגט איבער דאס קינד און וויקלט עס איבין,
און געלט וווערט באולד אין א ליקל.

בַּת טוֹבִים טוֹט זַיְד פָּעָדָעָן,
פָּאוֹר, אֵין שְׂטִילְ-בָּאֲגִינְעָן.
זַי פָּתִיבָהָת אֹוִים דַּי אָוְתִּוּת,
זַוְכָּט סְרֻעְכָּטָע וְאֶרְטָגְעָפְנְעָן.

זַי רְעַדְתָּ צָוֵם הַשֵּׁם יַתְבָּרָךְ,
וְזַי צָו אַ נְאַעֲנָטָן קְרוּב.
זַי בָּעֵט : גְּעוֹנוֹת, פְּרָנָסָה
אוֹן וּוֹילָאִים פָּאָר אָן עָרָב.

זַי טְוָנְקָט דַּי גַּעַנְדוֹעָנָע פָּעָדָעָר
אוֹן שָׁוֹרָה שְׁרִיבְתָּ נַאֲךְ שָׁוֹרָה.
בַּת טוֹבִים אִיז אַ מְלֻומָּדָת,
די תְּחִינָה אִיז אִיר פּוֹרָעָם.

זַי קוּקָט אַרְבִּין אֵין חֹמִישׁ,
דָּעַרְמָאָנָט זַיְד אֵין אַ גְּמָרָא.
זַי רְופָט דַּי מְוֹטָעָר רְחָל
צָו הַעַלְפָן אֵין אַ צָּרָה.

די גַּעַנְדוֹעָנָע פָּעָדָעָר סְקָרִיפָעָט, —
בְּעַנְטָשָׁט וּוַיְיטָע אוֹן דַּי קְרוּבִים :
פָּאָרָעָנְדִיקָט דַּי לְעַצְטָע תְּחִינָה,
אוּפָן שָׁעָר שְׂטִיוּת : שְׁרָה בַּת טוֹבִים.

גלאעדר און קייטן

פינצטערע חזותן

איין טעם פון גבורה

אויף די פעלדער פון לובלין

גָּלְעָכָר אֹן קִיִּיטָן

נווּ-אַרְקָן

נווּ-אַרְקָן,
סְפִירָאַלְןָן,
קִיִּיטָן-בֶּרְיקָן,
שְׁפִינְ-טוּרְעָמָעָר
זֵיךְ וּוַיְגָן.
קוֹוָאַדְרָאַטָּן,
קוֹבָן
אוֹן דְּרִיבְיָעָקָן,
גַּעֲלָעַטְעָרָט
אוֹן גַּעַשְׁטִיגָן.
פָּאַכְּרִיקָן,
קְרָאַנְעָן,
רוֹשְׁטָאַוּוֹאַנְיָעָם.
בָּאוּוּגָנָג,
מִילְבָּן,
בִּינְעָן.
סִירָעָנָעָם,
גָּלְעָכָר,
לְחַמָּא-עֲנָנִיא.
גַּעַיְעָג,
גַּעַלְאָף,
אַנְטְּרִינְעָן.
גַּעַדְרָאַנְג,
גַּעַשְׁפָּאָר,
גַּעַאְיָל,
גַּעַוּוִימָל.
גַּעַשְׁרָיִי,
גַּעַוּוֹאִי,
גַּעַשְׁפְּרוֹדָל — — —

געשטרעקט זיך
און געמענטשלט זיך
און אויף א דודעלע געדוזלט.

גָּלְעָכָר אֹן קִיְּטָן

אַינְגָם הַוִּיכָּן הַיְמָלֵל
אַיְבָּעֶרְקָלָאנְג אֹן שָׁפָלָן.
וּנוּנְזָנְגָלָעָכָר קְלִינְגָעָן,
גַּיְן אֹן גָּאָלָד פָּוּן שְׁטָרָאָלָן.

אַיְבָּעֶרְקָלָאנְג אֹן עֲכָא,
גַּלְיָן אֹן גָּלָאן אֹן הַעֲכָר,
סְהֻעְנָגָט דִּי זָוָן אֹוִיפָּפָעָנְצָטָעָר,
סְשִׁינְגָט דִּי זָוָן אֹוִיפָּפָעָנְצָטָעָר.

סְשִׁפְיצִין הוֵיךְ זַיְךְ טָרוּעָם,
נְעַפְלָעָן זַיְךְ צַעַשְׁפְּרִיאָטָן.
אַיְן דָּעָר שְׂטָאָטָלָוֶפֶט בְּרָאָזָגָעָן
זְשָׁאוּעוּרְדִּיקָעָן קִיְּטָן.

טְרָאָמָק פָּוּן עַלְמָ אֹן טְרָאָמָעָן,
שְׁטוּוִים פָּוּן שְׁטִוִין אֹן שְׁטָאָנָגָעָן.
זָוָן אֹוִיפָּפָעָנְצָטָעָר
אַיְן דָּעָר הַיְיךְ צַעַהָאָנָגָעָן.

זון אויף גארנים אַנְגָּעָנָאָרָנֶט,
גִּלְּיט אויף אַיְזֵן אָוָן בְּעַטָּאָן.
אייבער טְּרוֹדָעָם-שְׁפִּיאַן, דָּעַם דָּאָרָן,
פְּלִיְּצַטּ מִיטּ הַוִּיפְּנָם روיטן מאן.

הינטער מִינְגָּע פְּלוֹיִיצְעָם שְׂמָאָלָע
גייט זי אויף דָּאָרָט אָוָן פָּאָרָגְּיַיט.
הַיְּמַלְּשְׁטִיְּגָעָר פָּאָנְגָּטּ מִיטּ חָלָם,
לאָנְגָּן שָׁאָטָן וּוְאָרְפָּטּ אָוָן שְׁפִּירְיַיט.

פָּוּן דָּעַר חַיְּךְ, וָוִי פָּוּן אַהֲרָן,
גִּינְזִין אָוָן גָּאָלָד זִיךְ גִּיסְטָ אַוִּיפּ וּוּעָנָט.
זָוּן אויף גָּאָרָן אַנְגָּעָנָאָרָנֶט,
גִּלְּיט אויף אַיְזֵן, בְּרוּעָנֶט אָוָן בְּלָעָנדָט.

איוּ שָׂאָטָן פֹּוּ טְרוּעַם

עם נידערט אַרְאָפֶן אָוּן עַמְּטוּקְט זִיךְ
די זוּן אֵין דַי הִימְלְשָׁע פָּלְעָם.
אוֹיפֶ שְׂטָאָט דַעַר פָּאַרְמוּעַרְטָעַר רָוְקְט זִיךְ
גַעֲפָאָר אָן אָוּן גְּרוּסָע בְּהַלָּה.

עַב לְוַיְעַרְט אַוְיָף אַיר אָוּן עַמְּטוּקְט
דַעַר שָׂאָטָן פֹּוּ שְׁפִיצִיכְן טְרוּעַם.
אַ מְוַיְעַר אַוְיָף מְוַיְעַר זִיךְ מְוַיְעַרְט,
גַעֲהוַיְפָנָטָע שְׂטִינְגָעָר אֵין שְׁטוּרַעַם.

סְ'וָעַט אַיְינְפָאַלְן וּוּעַן נַאֲךְ דַי חֻופָה
פֹּוּנְ גַּאֲרַן גַעֲגָרָנְט אַוְיָף גַּאֲרַן,
אָוּן בְּלִיעְבָן וּוּעַט שְׂטִינְגָעָרָנְעַ קְוָפָע
צָוָם הִימְלְגַעַשְׁטְרָעַקְט וּוּ אַ דָּאֲרַן.

עם נידערט אַרְאָפֶן אָוּן עַמְּטוּקְט זִיךְ
די זוּן אֵין דַי הִימְלְשָׁע פָּלְעָם.
אוֹיפֶ שְׂטָאָט דַעַר פָּאַרְמוּעַרְטָעַר רָוְקְט זִיךְ
גַעֲפָאָר אָן אָוּן אַ גְּרוּסָע בְּהַלָּה.

ס'וועט אויפגנין די זון אין באגינען
א צונטער-צעלאלטטע אין הימל.
אין חורבה פון שטאט נישט געפינען
קיין סימן פון בוים און פון בלימל.

נאָר ווילדגראו צעוואָקעסגעַר, ציעַן
אויף ווענט וועט זיך אָון די שפֿאַלטָּן,
און ס'וועט זיך דאס זוניקע גלייעַן
ニישט האָבן אויף ווֹאָס צו פֿאַרְהָאַלְטָן.

וועט פֿאָלָן די זון אויף די שטײַנֶּער,
אויף בראָך פֿון די הייזער זיך שטרעַקָּן,
נאָר ס'וועט נישט אַרוַיסְקּוּמָעַן קיינָעַר
צו אִיר מיט אַ שְׁמִיכָּל אַנטְקָעַן.

ס'וועט קיינָעַר נישט צוועַן ווי הָעֵל אַיז
איַר שְׁיַין צוישַׂן חֲרַבָּות גַּעַשְׁוָאַלְגָּן,
און ס'וועט נָאָר דָּעַר גִּיסְטָן פֿון קְהַלָּת
אין לוֹפְטָן הענְגָּעָן: הָכְלָה הָכְלִים.

אין געלעכט פון דראטן

כ'האָב אויפגע האָנגען, שטאט, אויף דיין געלעכט פון דראטן
מיין אויפגעערין אוייג און אַנגעשפֿיצטן אויער –
און כ'הער און זע, ווי ס'ווערט אונטער דיין פום צעטראטן
דאָם פאלק, וואָם טראָנט פֿאָר די ציגל צו דיין מוייער.

דו האָסְטּ מײַן אוייג געשאָרֶפּט און אויער צונגענָגָלֶט
צום בִּיעַשְׁטִידְלָ פון דיין וויט-אויפֿגעַפְּרַאַלְטָער טיר,
און פֿאָר מײַן בלִיךְ אַנְטְּפֿלְעָקְטָ דֵי ווּגַן פֿוֹנוּס וּאַגְּלָ
פון דיינָע ניכנע-קְנֻכָּט אֵין בְּכָלְשָׁן פֿאָרְפּֿיר.

עם לְעַבְתּ אֵין אַומְרוֹ-גִּיסְט אֵין רֹוִישׁ פון דיינָע קְלָאָנְגָעָן
און ס'רוֹט אַטוּיט-גַּעֲפָאָר אֵין אִימְפֿעַט פון דיין זַיְן –
אַמְוִיעָר אוֹיפְּ אַמְוִיעָר אֵין בְּרָאָזָג פון שְׂטָאָל אֵין שְׂטָאָנְגָעָן.
דו דְּרוּקְסְטּ מִיטּ שְׂטִיְינָר-בָּאָרג אַונְטָעָר דָעָר וּגְעַזְשִׁין.

ס'רויכערט שטאט מיט הויכע קוימענים פון פאבריקן,
קוימענים, ווי די העלדזער, אין דער לוופט געשטראעקט.
און מיר בלאנדוושען איבער גאטן און די לייקן,
שטרויכלען זיך און שטיינער אויפן גלייכן וועג.

ס'הענגט די זונ און האיל איבער לאנגע ברייקן,
אויפט די קייטן דארט איר אויפגנין און פארגיין.
און מיר טראטען מידע מיט פאָרבענטע בליקן
און, ווי בלינדע, בוקן זיך צו שטאל און שטיין.

א געדייכטער נעלט הילט אײַן די צורייקן,
די פאָרוייסן און די מיטן פון געשען.
און מיר שטרעken העלדזער (קוימענים – די פאָבריקן).
נאָר דעם זונגען-אויפגאנגע קאנען מיר נישט זען.

עם ברעכן זיך די שפיכלערם מיט אָנגעשטאָפטער תבואה
איין פעטן לאנד צעשמיילצן פון זאָטקייט און פון ווילטאג.
און אָרעמקייט געשווואָלן קוקט אוים אויף אַ נבואה
מייט מאָנגנדיקע אויגן און הענט געשטראָקט אַין זויטיק.

דעך דלאָת, ווי אַ הויקער, קרייכט קromo אויף קוואָרטע פֿלייצעט
און וואָרגט דעם דינעם האָלדוּז מיט די ביינערדייקע פֿינגעֶר,
די טְרוֹקְנוֹזְוִיעֶסְעַ יַאֲסְלָעַמְעַט שְׁאַרְפָּעַ צַיְּינַן מַעְלִיבִּין
און קרייצן אוים אַ לֵיד פון דעם נישטגעהַשְׁטִילְטָן הונגעֶר.

אַ לֵיד פון בראָך, וואָס רײַיסְט זיך דורך אָפָן קעל פֿאָר פֿלאָנג:
אוֹ דָאָס גַּעֲדוֹלָד וַוַּעַט בָּאָלָד פון צַעַר אָוּן צַאָרָן פֿלאָצְן:
— אַ שְׁטִיקָל בְּרוּיט צַוְּשְׁטִילְנָן דעם נָאָגְנְדִּיקָן מַאְגָן,
אדער — סְפֿלִיעַן שְׂוִיבַּן פון שטיינערנע פֿאָלָאָצְן.

פינצטערען חצותן

פון סיביר ביז קאלאראדע

ה. לייזיקן

ס'ציען זיך די וויטע וועגן
פון סיביר ביז קאלאראדע,
נדאָר ס'קומט קיינער נישט אנטקעגן,
אויסער וועלף אין גרויער סטאדע.

וועלף מיט הונגעריקן וואַיען
אוּן מיט גראַנעם גיר אין אוֹיגן.
טיינע, טונדרע, קאלטע שעהן,
שנוי דעם הייל האָט פֿאַרצזיגן.

יאָגט דער וואָלָף זיך אַיבער טונדרע
אוּן עֶר נישטערט צו פֿאַרצזוקן.
גָּלוּוּעֶר האָט דעם שעפָם גָּבוּנוֹן,
שׂוּרָעָק גָּעוּהוּקערט האָט זִין רָוקָן.

לוּיעֶרט וואָלָף אוּן ווֵיל פֿאַרצזערן.
שָׁאָרֶךְ פון שְׁרוּת שְׁפָרֶט דָּעֶר גַּעֲיָאנְטָעָר.
אוּיפָּפָּעָד דָּעֶר היִיל קָאַלְטָע שְׁטָעָדָן
וועג באַלְיכְּטָן פון גַּעַפְּלָאָגָטָן.

ס'איּוֹ דָּעֶר שעפָם דָּעֶר אָמְבָּאַשְׁיכְּטָעָר
איּוֹן דָּעֶר נְעַזְּנִין פון וואָלָף גַּעַפְּאָגָגָעָן.
אַנְגָּסְטָן פון טְוִוִּיט אוּן צִין פֿאַרְקְּרִיצְּטָעָר
איּוֹן פֿאַרְלְוִוְּרָעָנָם גַּעַרְאָגָגָל.

וועדי שאָפַ

שאָפַ געטראַיבענע אַין סטאדעם,
פי געפֿאנְגּוּנְגּוּ פֿון שְׁרָעָה,
אייעָר אַוְפּֿגְּנְעָלִיףּ, אָוּדָאי,
קייכְלָט זֵיךְ צּוֹם לְעַצְטָן בְּרָעָגּ.

ס'קְנִיְתַּדְיַה קְנֻכְטִישַׁע הַכְּנָעָה
אָונְטָעָר בְּיִיטְשָׁה, וּוְאָם שְׁמִינִית אָוּן טְרִיבְּכָטְמַ.
אַין דָּעָר סָאמָעַ-לְעַצְטָעַר שְׁעה
אייעָר וּוְעָגּ מִיטְ בְּלוּט פְּאַרְשְׁרַנְיִכְטָמַ.

אוּן, להבדיל, מענטשְׁן-קִינְדָּעָר,
אַין אָן עֲדָה, קָאָפּ צַו קָאָפּ,
בִּינְגַּן אָוִיךְ זֵיךְ, וְוְיִי דִי רִינְדָּעָר,
פְּאַר דָּעָר בְּיִיטְשָׁה, וּוְאָם פְּאַלְטַ אַרְאָפּ.

אָונְטָעָר שְׁמִינִיז אָוּן שְׁאָרְפָּעַ וּוְיִיעָן
טְרָאָגְטַּ צּוֹם הַיְמָל זֵיךְ אַרְוִיפּ
אַ גְּשֶׁרְיוּ פֿון דִי גְּשֶׁרְיוּן :
מענטשְׁ אַיְוֹ שְׁוֹצְלָאָזְן, וְוְיִי שאָפַ.

ווען עם גרייט זיך דער וואלף צו פארצוקוּן,
בייגט ער אוים, ווי א בויגן, זיין רוקן
און עם אטעמאַט זיין מאָרדע מיט שינאה
און עם שפיזן די אויגן די גריינע.

ס'הערט דער וואלף נישט פון קרבן דאס שריביען,
ווײַיל זיין בלוט ברענט און אים, אין דער חייה,
און עם שטילט זיך זיין דורשת אין דער גסימה
פונעם שאָפַ אומבאָשיצטן, צעריסן.

נאָר אַיִן מענטיש, ווען ס'דערוועקט זיך דאס פְּנִיעָה,
קאוּ ער מעָר זיך פון אַיִם נישט באָפְּרִיעָה,
און נאָך גְּרָעֵסֶר פון וועלפּֿיְשָׁעֵר האָרדע
וואָקסט זיין האָוהָה צו מאָרדָן אַוְן מאָרדָן.

אין שטורעמווינט

אין שלאקסרעהן, אין שטורעמווינט,
ווען גראז אין פעלד זיך בייגט צו ערָה,
ווען שווער, ווי בלײַן, דער היימל העננט
אוּן בְּלִיזֶן וּמְאַרְפָּט, ווי שָׁאַרְפָּע שְׁוּעָרְד —

ווען ס'נידערט אימה איבער בערג
אוּן דּוֹנְגָּר נָאָך אֲדּוֹנְגָּר קְנָאָלְט —
ווען פִּינְצְּטָעָרְנִישׁ זְיךָ וּוַיְקָלְט, קְנוֹיָלְט
אוּן ס'דָּאָכָּט, דֵּי גָּאנְצָע וּוְעָלְט צְעָפָאָלְט —

ווען ס'יאָגָט דּוֹר שְׁטוּרָעָם זְיךָ מִוְתָּה אַסְט
אוּן בּוּיְם נָאָך בּוּיְם פָּאָרְטִילִיקָט וּוּעָרְט —
נעָם אָן אִים, ווי עַמְּטוֹט דּוֹר וּאַלְד
אין וּוְאָקְסָן אַיְבָּיקָן אוּפְּ ערָה.

פָּאָר וּוֹאָם אֶזְעָז מֵין שְׁטוּמָעָן אָוָן אַ דָּעֲרַשְׁתִּיקְטָעָר שְׁוּבִינְגָן
אַיְן אַט דָּעָר צִיעָּיט פֿוֹן לְעַצְמָנוֹ, פֿוֹן סָאַמְעַלְעַצְמָנוֹ סָקָ ?
עַם בְּיִינְגַּט דָּעָר בּוּס אַיְן שְׁטוּרָעָם זִיךְ מִיט דִּי שְׁוּרָעָ צְוּבִינְגָן
אָוָן סְרִיסְטָ נִישְׁטָ זָוָן, נָאָר פּוֹלוּוּעָר, דָּעַם טָאגּ אָוּפּ פּוֹנָעָם
שְׁלָאָפּ.

עַם בְּרַעַנְטָ דָּעָר טָאגּ אַיְן אָוּמְרוֹ פֿוֹן דָּעַם צְעַשְׁטָעָרְטָן פְּרִידְן
אָוָן שְׁוּדָעָר אָוָן שְׁגַעַנוֹן אַיְן בְּלֹט זִיךְ גִּיסְטָ, וּוי שְׁטָאָלָ.
גַּעַוּעַן אַמְּאָל אַ לְּגַנְּד אַיְן, אַ שְׁטִילָע אַטְּלָאנְטִידָע,
וּועַט אָוּפְּקָוּמָעָן אֶזְעָז נָאָר פֿוֹן יָאָמְעָרְדִּיקָן טָאל ?

אַיְן פְּחַד אָוָן אַיְן פְּיִינְגָן, אַיְן שְׁרָעָקָ פֿוֹן קָאַגְּגָאָדָע.
דָּעָר הַיְמָל הַעֲנָגָט נִישְׁטָ מְעַרְעָר מִיט וּוּונְגָעָר אָיְן זִיְן מִיט
נָאָר סְרִיסְטָ אִים אָוּפּ פֿוֹן נִידָעָר אַ נִּינְגָעָר טָאָרְקוּעוּמָאָדָע
אָוָן רַעַנְגָט אָוּפּ דִּי מְעַנְטָשָׂן מִיט בְּלִי אָוָן דִּינְגָמִימָ.

אַ, וּוֹאָךְ צְוִירָק, טָאַלְסְטָאָי, אָוּפּ, דָּעָר טָאגּ אַיְן אַנְגְּגָעְקָוּמָעָגּ,
אַיְן שְׁטוּמָעָנִישָׂ אָוָן שְׁוּבִינְגָן אַיְצָט מָאָךְ אַ טִּיפְּן רִים.
אוֹן, דו, זָאָלָא, שְׁטִי אָוּפּ, אָוָן דּוֹנָעָר פֿוֹן דִּיזְן גּוּמָעָן
אָרוּוִים פָּאָר מָאָרְדָּ פֿוֹן מְעַנְטָשָׂן סְגֻּרָעְכְּטִיקָע : – "זְשָׁ'אַקְיָוּ".

די גאנצע וועלט געשפֿאנט – אין שטרײַט איז די אָרענע.
אנטקעגן ווילֶד-צעבּרוּז ווֹאָס קָאָן באַשְׁטִין אַ פּוַיסְט ?
אין לוֹפְט-גַּעֲרוֹישׁ עַמְּ שְׂטָאָרְצַט די שְׂטָאָלָעָנָע אַנְטְּעָנָע.
איַר צִיטָעָר דָּרְינְגָּט אָרְבִּין צַו מֵיר אַיְן שְׂטִילְן הוּוֹן.

מֵיָּן יִיְּנָגָל, צְוּגָּעָנִיגָּט צַו רָאְדִּיאָ, הָעָרָת די טָעָנָעָר.
ער אַיְזָה בָּאָצְוּבָּעָרָת אָוָן אַיְזָה אָוּזָאנְטוּר פָּאָרְקָאָכְט .
די אַוְיָגָן בְּלִיְּצָן אַוְיָף, עָר אַיְזָה מְקָנָה מְעָנָעָר :
וּוֹעֵן וּוֹעֵט אַ גְּרוֹיְסָעָר עָר שְׂוִין אַוְיָסְוּאָקְסָן, וּוֹעֵן דָּאָר ?

אַ, וּוֹאָרָט, מֵיָּן יִיְּנָגָל, וּוֹאָרָט (עַמְּ צִיטָעָרָת די אַנְטְּעָנָע).
וֹאָסָה הָאָסָה וַיֵּךְ פָּאָרְטְּרָאָכְט , וֹאָסָה וּוֹעַקְטָה דִּין יִיְּנָגָן מוֹת ?
דָּעָר הַיְּמָל דָּנוֹנָרָת, קְרָאָכְט (די וּוֹלָט אַיְזָה אָן אָרְעָנָע).
אין אַנְגָּרוּפָה פָּוּן דָּעָם מָוֶר די עָרְד גִּיְּתָה אַפְּ מִיתָּ בְּלוּט.

אַ, וּוֹאָרָט, מֵיָּן יִיְּנָגָל, וּוֹאָרָט. אַ, וּוֹאָרָט נָאָךְ צַו אַ וּוּיְלָעַ.
עַמְּ יָאָגָט דָּעָר עַרְאָפְּלָאָג, עַמְּ קְרִיכְט דָּעָר טָאָנָק אַיְזָה טָאָל.
די צִיטָּמָה, זַי שְׂטִוִיטָה נִישְׁתָּמָה, קִינְד (וּוֹי שְׂטָעָלָט מָעוֹן אַפְּ
דָּאָם אַיְילָן ?).
דוֹ וּוֹאָקָסָט אַוְיָף אַיְזָה אַ דָּוָר פָּוּן אַיְיָזָן אָוָן פָּוּן שְׂטָאָל.

דאם אלטער אכבער, היה, נאָר זאג צו דעם : אַדִּיע.
דעם שיימל פון אַמְּאל רַיִּים אוַיְסָעַט אָוֹן פָּאַרְטִּילִיק.
אוֹן אַיּוֹ דֵּיר גּוֹט, צַי שְׁלַעַכְתָּ, אוֹן זָגְנְסְטָו : נַיְזָן, צַי יָע,
עם ווֹאַקְסָן פִּירָאַמְּידָן — וּוְיִלְּיק, צַי נִישְׁטָה וּוְיִלְּיק.

דאָם לְעַבְּן קָאָכְטָה אוֹן בְּרוֹיזֶטֶן אוֹן פִּישְׁוֹפֶט, וּוּי אַמְּגָן.*
די וועגן זענען קְרוּם, פָּאַרְהוֹיְלָן אוֹן מְשֻׁוְּנָה.
וּוְאָם אַיּוֹ דֻּעָם מְלָךְ פְּרָעָהָם, צַי לְעַנְיִינָם סָאַרְקָאָפָּאָג,
אוֹן סְיַוְילְדָעָוָעָן נַאֲךְ אַלְץָ אַטְמִילָאָט אָוֹן דֵי הַוּנָעָן.

וּוּי אַלְטָ אַיּוֹ דָעַן דֵי וּוּלְטָ ? וּוּעָן וּוּעָטָ ? וּוּרְעָן פְּרִיבִּי ?
דָעַר בָּאַלְזָאַמִּירְטָעָר גִּינְסְטָ אַיּוֹ שְׁטִיקְנְדִּיק, בִּיוֹזּוּוִילִיק.
עם טְרָאָגֶנט אַטוּיטַ-גְּעַרְוָךְ פָּוּן מְוּמִיעָם אַלְטָ אָוֹן נַבִּי,
פָּוּן אלע מאזוואלייען, אָן דֻעָם מִינְדְּסְטָן חִילּוּק.

*) מג'יקער.

אין טאג פון גבורה

אין שטעטלער פון מײַן היימלאנד

און שטעהלעך פון מײַן היימלאנד רוייכערט נישט קיין קוימען
און ס'קארטשעט זיך די ער דארט אין צער און אין וויא.
און איבער שטייבער עלנטע און אומבאשיצטע היימען
עם הענגט דער בלוייער הימל און שפראנקלט רעגן-שפריי.

עם דעקט די נאכט די ער זו, ווי א שווארכצע לאטטע,
און ס'שמאכט אין שטייקעניש מײַן ברודער צווישן ווענט.
זיין ליעיב עקיילט בייז בלוט איז פון דער ביטש פון קאטען
און אנגסטט פון טויטיסורים אין זינע אונגן ברענט.

די טויטע שטילקיות ריבין אויפֿ נאָר עראָפלאנען,
און ווֹסְגִּיִּת אויף אַתְּפִּילָה, דאָרט אַבָּמְבָּעָה טרעפעט.
אין טאג פון פֿינַן אַזְעֵר אַיז דעַן אַטְּרִיסְטָט פֿאָרָאנָען?
צּוּם לְעַבּוּן פֿון קְדוּשִׁים מִינְן בָּרוּדָעָר זיך באָהעֶפֶט.

איבער וויסטע שטרעקעס, אונטער פער פון הימלען,
יאגט מײַן פאָלָק דער שׂוֹנוֹא דּוֹרְכוֹן גְּרוּוֵיל פון טָעָג.
ס'איַז פֿאָרוֹצָגָלֶט יְעָקָב, אָז אַ הִים יִשְׂרָאֵל,
אוֹן אָז סּוֹפַּעַם צִיטַזְעָךְ, שְׁלַעֲנְגָלֶט זִיךְ דּוֹר וּוֹעָג.

זאגערס פון מה-טוכום אוֹן פון והואָ-דָחוּם,
וואָ אַיְן רְוִיךְ אוֹן פֿלְאָסְמָעָן ס'זְוּעָרֶט מֵיַן הַיּוֹם צְעַשְׁטָעָרט.
שְׁוִין נִישְׁטָמֵת לְאָנָג גְּעַבְּלִיבָן בֵּיז צַו דּוֹר גָּוֹלָה,
קוּמוּן וּוֹעַט אַסּוֹפַּעַם זָמָם וּוְאנְדָלָעָן אַוִיפְעָדָר עָרָד.

ס'זְוּעָלֶן הענגען היַמְלָעָן שְׁטִילָדָן איַבער שְׁטִיבָעָר
אוֹן דּוֹר שְׁנִיטָעָר זָמְלָעָן וּוֹעַט דָּעַם שְׁנִית אַיְן פָּעָלָה.
אוֹן דּוֹר וּוְאָגָלָעָר וּוֹעַט זִיךְ צַו אַ בְּרָעָג דּוּרְשָׁלָאָגָן
אוֹן מִיטָּנִיעָם גְּלוֹיבָן בּוּיָעָן זִינְעָגָעָלֶט.

אין טאג פון גבורה

ס'איו יעדער טאג אַטָּאג פון גבורה
איין ווינטע שטטעלעך פון מײַן הייַם.

דאָרט שטייט מײַן ברודער איין יסוריָם
און פֿלאָנצעט באָגניען ניעָם כוֹיַם.

עם לוייפט דער פֿײַנד אָן, ווי אַשטוּרָעָם,
און רוייבט זיין האָב אָן גוּטָם, פֿאָרצְצָעָרט.

און ער, אונטער די הימלעָן כמָרוּעָן,
ער — בענטשְׁטַט די מענטשלעָקִיָּת אַוִיפֶּעֶד.

ער לוייבט דעם טָאג, איין וועמענָם שפּוֹרָן
אַשְׁטְרָאֵל פון זוּן אַיז אַיְינְגָּעוּעָבָט.

ס'איו יעדער טָאג אַטָּאג פון גבורה,
און גִּיסְטַּפְּטָה פון קְדוּשִׁים אַוִיפֶּעֶד אַיְם שׂוּעָבָט.

א, גאט פון אברהם, פון יצחק און יעקב,
אווי האט מיין מאמע מיט פרומע געדאנקען,
מיט ווערטער מיט וויבע, באשווידענע, שטילע,
געפלימטערט אין מאמשע זאגן אויר תפילה.

איך בין אין אין אומרו, מיין הארץ או פארבייטערט,
מיין גיטסט אין אַ קלעם אויז באשווידערט און דערשייטערט,
און כ'קאן נישט געפינגען קיון ווערטער קיון פרומע,
איך זאל, ווי מיין מאמע, מיט זוי צו דיר קומען.

כ'פארטאג נישט די פשטוות, די קלונג עניות,
דאס גלייבן אין אייביקער גרויסקייט און חשבות,
און כ'קאן נישט, ווי זי, דיך נאר לוייבן און דאנקען
אין ציטן פון שחיתות, פון יידישן צאנקען.

איך בין נישט קיון זאגער או קלאנגר, ווי איוב,
נאָר ס'יענען נישטאָ שויין קיון יידן און קיעוּ,
און כ'וואים, אָז דו היימט אויך אל רחום וחרנוּ
נאָר כ'האָב נישט געהערט דיעַן רחמנות דערמאָגען.

איך פיל נישט קיון ייאוש, אָפִילוּ קיון ניצוּז,
איך זיך נישט אין שיפלוֹת אלְין זיך באשצין,
נאָר כ'האָב צוּ דיר, אל מלָאָ רחמיּים, אַ טענה,
ווען ס'איּוּ נישט געליבן קיון ייד אין אוקראַינָע.

איך האָב נישט די פשטוות, פון הארץ די עניות,
דאס גלייבן אין אייביקער גרויסקייט און חשבות,
און כ'בֵּין דיך נישט משיג אַין מײַנע געדאנקען,
א, גאט, אָן אַברָהָםָן, אָן יצחק, אָן יעקב.

א

עם גיינען אין פיער און פלאם אויף מעת-לעתן
און ס'ויקלט אַ רוייך אומַם די געט-אָדִיבּֿן.
ב'וועל דורך נאך נקמה נישט אָנְהִיבּֿן לעשן,
ニישטנא גאָר קײַן טרייסט, וואָס זאל קאנען געפּֿינען.

דורך טויזנטער יַאֲרֹן מיר זענען געזעסן
אויף טיבּֿין אַן גראָענֵץ פּֿוֹן יעדער מדינה.
עם רינט אָונְדוּעָר בלוט אָרים פּֿוֹן לעבענס-געהָפּֿעָסֶן,
גאָר ס'וועט אָונְדוּעָר גִּיסְטַּפְּן דער וועלט נישט אָנְטְּרִיבּֿן.

mir וועלן נאך אויפּֿשטיין אַ גְּרוּסֶעֶן
עם וועט אָונְדוּעָר טְרוּוִים זיך נאך צִיּוֹן אַן שְׁפִּינְעָן.
mir וועלן נאך אויפּֿשטיין אַן ס'וועלן מעת-לעתן
זיך צִינְדָּן אַין שְׁנִין פּֿוֹן דער אַיְבִּיקָּעָר שְׁכִּינָה.

mir זענען געקוּמָעָן צו זיין נישטפּֿאָרגּֿעָסֶן.
mir זענען די אַיְבִּיקָּעָר, אַן נישט די שְׁנָאָה:
דורך טויזנטער יַאֲרֹן mir זענען געזעסן
אויף טיבּֿין אַן גראָענֵץ פּֿוֹן יעדער מדינה.

מיר וועלן נאך אויפשטיין פון אונטער רויינען
און בויען אויפסניע פונגס בראך און פאַרוויסטונג.
ס'זועט קומען דער טאג נאך אין שיין פון באָניינען
און צוישן די וואָלKENס די זונ ווועט אַ שפֿריין טוּן.

מיר וועלן נאך אויפשטיין פון אונטער רויינען,
נאך אונדזער געפֿיל ווועט מות צער געמיישט זיין.
פאָרשיילטן זאל ווערן די וויסטע מדינה,
וואָם האָט אונדזער האָרֶץ מיט דער שינאה פֿאַרמייסטייקט.

געבענטשט זאל די האָנט זיין, וואָם ווועט אַיר באַצְאַלְן
אַ צְאַלְונְג גערעכטָע פֿאָר אָומְעַנדְלָעַכְע לִידְן,
פאָר לעבְּנָס דערשטייקטָע, פֿאָרברענטָע, צעטאלְן,
פאָר חֲרוֹב גַּעֲוָאַרְעָנָע יְדִישָׁע עַדְהָם.

געבענטשט זאל די האָנט זיין, וואָם ווועט זי באַשְׁטְרָאָפָן
אַ שְׁטְרָאָפָן פֿאָרן בלוט אָון נְשָׁמָה-עִינְנוּוּם.
פאָר בראָך, וואָם אין דורות האָט אונדז גישט געטראָפָן,
פאָר פְּינִין, וואָם קִיּוֹן גְּלִיכְמָא אֵין גַּאֲרַ צָו אַיִם.

פאָר אונדזער קְדוּשִׁים, גַּעֲשַׁעַנְדְּטָע, פֿאָרלְעַנְדְּטָע,
פאָר קִינְדָּעָרָם אָומְהַיְלְפִּיקָּע בִּיטְעָרָע טְרָעָרָן –
די האָנט פָּונָס גּוֹאַל-חַדְם זָאָל זִי בְּרָעָנָען
און מָאָס פֿאָר אַ מָּאָס זָאָל גַּעֲגָבָן אַיר ווועָרָן.

דאם געשרוי פון די קינדער

דאם געשרוי פון פאָרפַֿנִּיקטָעַ קִינְדָּעַר,
וואַי פון הַבָּלָס פָּאָרְגָּאָסְעָנָעָם בְּלוֹטַ,
וואַל פָּאָרְפָּאָלְגָּן אַוִּיפָּ אַיִּיבִּיךְ דָּעַם שִׁינְדָּעַרַ,
דָּעַם פָּאָרְשָׁאָלְטָעָנָעָם שָׁוֹנָא, דָּעַם בְּרוֹטַ.

ס'רְיִסְטָמַט פון בִּיטָּעָרָן הָאָרֶץ זִיךְ אַ קְלָהָתַ,
נָאָר ס'גּוּמִיט וּוּעָרְטָ נִישְׁתָּמַט גִּרְיְנְגָּעָר דָּעָרְפָּוּן.
קְלִיְינָעַ גּוֹפִימְלָעַךְ, דִּינְיִינְקָעַ, שְׁמָאַלָּעַ,
אוַיְסְגּוּשְׁאָכְטָן אֵין לִיכְטָמַט פון דָּעַר זָוָן.

וּוְעָרְזָעַ מְאֻגְּנוּן פָּאָר אַיִּיךְ, טּוּבָן רִיְנָעַ,
פָּאָרְן צָאָפְּלָ אֵין לְעִצְטָעָר מִינּוֹתָ,
דָּעַר קָאָלְטָבְּלָוְטִיקָעָר מְעַרְדָּעָר, דָּעַר שָׁוֹנָא,
וואַל בָּאָצָאָלָן פָּאָר אָוְשָׁוְלְדִיקָעַ בְּלוֹטַ?

אַנְגְּבָטָן שְׁוּוּרָעַ אַוִּיפָּ פְּנוּמָלָעַ צָאָרָטָעַ,
צָוָק פון הַעַלְדוֹלָעַךְ אָוָן צִיטָעָר פון לִיפְּ.
ס'הָאָט דִּי קְוִילָן נִישְׁתָּמַט גַּעֲקָאָנָט זִיךְ דָּעְרוּוֹאָרָטָן
צָו דָּעְרָשְׁטִיקָן דָּעַם קִינְדָּעַרַשְׂן כְּלִיפְּ.

וּוְעָרְקָאָן פִּילָּן דָּעַם טְרוּיְעָרָ פון אַוִּיגְּן
אוֹן דָּעַם פְּלָאָטָעָר פון גְּלִידָעָר אֵין שְׁרָעָקָ?
ס'פָּאָלָט אֵין אַנְמָאָכָט דָּעַר קָאָפָע אַנְגָּעָבָוּגָן
פָּאָרְן בְּרָאָר אָוָן אָוָן עַנְדָּ, אָוָן אַ בְּרָעָגָ.

רִיְים זִיךְ קְרִיעָה פָּאָר קִינְדָּעַר גַּעֲטוּיטָעַ,
זְעִץ זִיךְ שְׁבָעָה פָּאָר קִינְדָּעַר פָּאָרְלָעָנְדָטַ.
צָו דָּעַם הַיְמָלָ דָּעַם שְׁטוּמָעַ זִיךְ שְׁפָרִיטָן
אוֹן אָוָן עַנְטָפָעָר פָּאָרְכְּרָאָכְעָנָעַ העַנְטָן.

איך רופ מיט מיטן גאנצן געביין
אין טיפן אומענדליךן טריויער –
אין טורעם פון העלפאנדיבין
האט גאט זיך אויפ אייביך פארמוניערט.

ער הייכט דארט א שטרענגער, אליין,
א טויבער צו אליע פארוואסן.
קיין תפילות צו אים נישט דערגין,
קיין סלייחות אין פינצעטערץ חצוטן.

ער לאזט קיין גערויישן נישט צו,
קיין טומל אין הימלשע ספערן,
אין שטיילקיות פארטאנ און און רג,
אין שיין פון לבנה און שטערן.

ער קוקט נישט אראפ צו דער ערדר,
פארזונקען אין אייגענעט דיעזין,
לאזט וועلت זי זאל ווערן צעשטערט
און הבלען – זאל הרגנענען קין.

ער טראכט נישט פון דווייר און האפט,
פון קינדער אויפ הפקר געלאוזן.
אים קימערט נישט מער זיין באשאף,
ווײ זאמדן פון ווינטן געללאזן.

ער גויט אין דער שטיילקיות ארום
און פרזווט, ווי א חזן, זיין שטום אוייס,
נאָר ס'הערן אים הימלען אוייס שטום,
ווײ ס'ווערט אים זיין זינגען נישט גמאַס.

וואָי נישטיך אומְנוּערדייך און קלִין
ער-הייכט איבער מענטשנэм יסוריים —
אַיִן טוֹרָעָם פֿוֹן הַלְּפָאנְדְּבֵין
בָּאַהֲלָת עַר אַלְיִין זַיְד פֿוֹן שְׁטוּרָעָם.

דעם ליכטיגן אנדענץ פון מײַן ברודער, זוד

מײַן האָרֶץ אִיז בִּיטְעָר, וֹוי דָּעֵר סִם,
אַין טְרוֹיוּעָר פָּאלְטַ מְבִינָן קָאָפֶ אַרְוָונְטָעָר.
אַין רְוִיךְ פָּוּן פִּיעָר אָוּן פָּוּן פְּלָאָטָם
זִיךְ שְׁפְּרִיְּטָן הָעֲנָטָ פָּוּן מְבִינָן בְּרִידָעָר.

נִישְׁתְּאָ אִין וּוּלְטַ נָּאָךְ אֶזְאָכְ פְּנִין,
נִישְׁתְּאָ קִיְּין מָאָס דָּעֵם בְּרָאָךְ צָו מְעַסְטָן.
סְ'חָאָט אָוְנוּזָעָר הַיּוּם פָּאַרְוּוִיסָט דָּעֵר פִּינְד
אוּן סְ'הִילְיִקְסְּטָעָ אִין אָוְנוּזָ גַּעַלְעַסְטָעָרָט.

אִיךְ הָעֵדָר פָּוּן קְדוּשִׁים דָּאָס גַּעַשְׁרִי
אִין פִּינְצְּטָעָרְנִישָׁ פָּוּן נָאָכְטַ אָזְ שְׁטָעָרָן.
מְבִינָן בְּרוֹדָעָר אַיְילְטַ אַוִּיפְּ זְיִינְרָ וּוּיָי,
בָּאַפְּרִינְיָנָגְ טְרָאָגָט אִין טָאָל פָּוּן טְרָעָרָן.

מְבִינָן בְּרוֹדָעָר אַיְילְטַ, דָּעֵר גּוֹאַלְ-הַדָּם,
זִין גּוֹף בְּלִיצְטַ אַוִּיפְּ אוּן פָּאָלְטַ אַנְיָדָעָר.
מְבִינָן האָרֶץ אִיז בִּיטְעָר, וֹוי דָּעֵר סִם,
גַּעַוְוִין צְעַטְרִיּוּסָלָט מְבִינָן גְּלִידָעָר.

מַנְיָן וּוֹאָרֶט, וּוֹעֵר בִּיטָּעָר, וּוִי פָּלָוָן.
מַנְיָן צָאָרְטָעָר לְשׁוֹן, שְׁפָרִיעַז מִוְתַּ צָאָרָן.
וּוִי רְוִוְיטָעָר רְוִיּוֹן-קָוָסָט אַיְן זָוָן
בָּאוּוֹאָקָסָן וּוֹעֵר מִוְתַּ שָׁאָרְפָּן דָּאָרָן.

אוֹן, וּוִי דָעֵר דָאָרָן, שְׁטָעָר זִיךְ אַיְין
אוֹן נִישְׁטָּה דָעָרְלָאָן מַזָּאָל דִיךְ פְּלִיקָן.
אוֹן שְׁנִינְיָד אַיְן יְעַנְעַםְמָס הַצָּרָץ זִיךְ אַיְין
וּוֹעֵר סְ'וּוֵיל דִּינָן אוֹיְפְּגָנְעָכְרוּזָן דָעָרְשְׁטִיקָן.

שְׁרָטִי אָוִים, מַנְיָן וּוֹאָרֶט, פֿוֹן טִיפָּן וּוִי
אוֹיְפָ אָוְמָקָום פֿוֹן מַנְיָן פָּאָלָק אַיְן פָּלָאָמָעָן.
אוֹן וּוּמְעַן פְּרָעָמֶד סְ'אַיְזָן דָּאָם גַּעֲשָׂרִי
זָאָל אִים דִּינָן בִּיטָּעָרְקִיְּטָן פָּאָרְסָמָעָן.

עם באָמְבָּלְט זיך אַין קָאָפ אַ לְּיַיד,
עם פָּלָאָנְטָעָרְט זיך אַ נְּגָנוֹן.
אַ קִינְד, אַ וּוִיג, אַ וּוִינְסָע צִיג
פָּוּן עַכְר אָוִיפָּגְעָשְׁטִיגָּן.

אַ וּוִינְסָע צִיג, אַוְן רָאָוְשִׁינְקָעָס
מייט מאָנְדָּלְעָן טְוּעָן פָּאָלָן.
אַ חְלוּם פָּוּן בְּרָאָשִׁית-וּוּלָט,
פָּוּן עַרְשְׁטָע טְרוּיט אַוְן אַ לְּפָ.

אַ צִגְעָלָע פָּוּן קִינְדָּרְלָאָנד,
וּוְאָס אַיוֹ גַּעֲגָנְגָעָן הָאָנְדָּלָעָן.
אוּוּעָקָנְגָּלָאָזָט זיך אַין דָּעָר וּוִיט,
גַּעֲנוּמָעָן זיך צָוָם וּוְאָנְדָּלָעָן.

אַוְן אַגְּנָעָטְרָאָפָן אוּפְּפָן וּוְעָג
הָאָטָט צִגְעָלָע אַין גִּיעָן
פָּוּן קְרִיְּצָוָגָן דִּי שְׁוּעוּדָד אַוְן שְׁפִיָּו
אַוְן תְּלִוּתָּה לְאָנְגָּעָן רִיעָן.

פָּוּן אַינְקָוְוִיזִיכְיָע דִּי צָעֵל
מייט וּשְׁאָוּעָרְדִּיקָע צְוּאָצָנְגָעָן,
פָּוּן תְּחָ וְתְּחָטָ דִּי לְאָמָעָן, הָעָק,
דִּי פְּרָעָנְטָעָס אַוְן דִּי שְׁטָאָנְגָעָן.

אַוְן נָאָז-קָאָמְעָרָם פָּוּן תְּשָׁ – תְּשָׁ"
מייט קוּיְמָעָנָס אַוְן מייט נְרָאָטָעָם,
אַוְן קִינְדָּרְיִישָׁע שִׁיבְּעָלָעָד
אַיְן אַשׁ פָּוּן מָאָמָעָם, טְמָאָטָעָם.

און ס'ציט זיך אט איזוי דאס ליאד
מייט טרויעריךן ניגון.
עם האט א צינגעלע א זוינט
א ווינגעלע געווינגן.

פָּאָעַט, נִישְׁתָּא אַיִל זֶיךְ מֵיט דִּין רֹופָא „א גוֹטוּע נָאָכָט, וּוּלְטָט“. דָּאָם פָּאָלָק אֵין פִּינְזָן אָוֹן צַעַר דִּין מוֹטִיכָה וּוֹאָרָט לְאָזָה חָעָרָן. זָאָג, וּוּ דָעַר נְבִיא זָאָגָט: עַם וּוּעַט דָעַר זָוָן נִשְׁתָּא שְׁטָעָרָן צַו אַוְיפְּגַנְיוֹן נָאָך אַמְּמָאָל אַיְבָּעָר דָעַם טָאָל צַעַהָעָלָט.

אֵין גַּעַטְאַ-פִּינְצְּטָעָרְנִישׁ נִישְׁתָּא קְלִינְגָט מֵיט שְׁטָאָלָז דָעַר טְרָאָט, רְשָׁעִים פָּוָן דָעַר וּוּלְטָט אַוְיפָּא אִירָעָשׁ שְׁוּעָלָן לְוַיְעָרָן. אָוֹן שְׁמוֹת שִׁימְלְדִיקָעָרְנוֹן נָאָר צַו טְרוּיָעָרָן, אָוֹן „אַיְכָה יִשְׁבָּה“ אִיזָּוּ נִשְׁתָּא אַוְנְדוּעָרָן צִיְּטָם גַּעֲבָאָט.

אַנְטָלוֹיָפָ-זְשָׁעָן נִשְׁתָּא צְרוּיקָעָר צַו דְּלָדָ-אָמוֹת אַלְטָט, צַו קְרוּמָעָר גַּעַסְלָעָר אָוֹן גַּעַהְוִיקָעָרְטָן לְאַטְמָעָרָן. אֵין חָרָם, חָשׂוֹן אָוֹן בַּיִּחְלְבָדִיקָעָר שְׁטָעָרָן. נָאָר חָשְׁכָות וּוּדְמָעָט זֶיךְ אָוֹן נָאָר דִּי וּוּלְטָט צַעַפְּאָלָט.

די וּוּלְטָט, די גְּרוּיְסָעָר וּוּלְטָט, אִיזָּוּ אַוְמָעְנְדָלְעָר אָן בְּרָעָג. אָוֹן קְוָמָעָן וּוּעַט דָעַר טָאָגָן די מְאַטְמָעָרְנִישׁ צַו לִינְדָן, די פִּינְצְּטָעָרְנִישׁ פָּוָן נָאָכָט אֵין הָעֲלִישָׁ פִּינְעָרָן צִינְדָן. אָוֹן אַוְנְדוּ דָעַם נִיְיעָס זִין בָּאוּבִיְין אָוֹן דָעַם וּוּעָג.

דָאָם אִיזָּוּ דִּין טְרִיסְטָט, פָּאָעַט: די רִישְׁעָוֹת גִּיְיט צַו גְּרוֹזָן, אָוֹן סְ'וּעָט אָ לְעָבָן נִיְּ אַוְיפָּחָרְבָּות זִין גַּעֲבָאָרָן. גִּים אָוִים דִּין בִּיטְעָרְנִישׁ אֵין פָּלָאָמָעָן-רִידָּפָּול צָאָרָן אָוֹן מִיטָּן גּוֹטָס פָּוָן וּוּלְטָט פָּאָרְשָׁנְגִּיד אָ נִיְיעָס בּוֹנָד.

אויף די פעלדער פון לובליין

א

הימל – צונטער-רויט.
ס'פֿאָרט אַין פֿעָלָד אַ בוּיד,
יִידְזָן פֿאָרָן קִיְּן לְוּבְּלִין.
וּווִי, וּווִי קּוּמֶט מַעַן צֹ אַהֲרֹן?

מ'פֿאָרט מֵיט וּוּבִיב אָוּן קִינְד,
טַלְוִית, תְּפִילִין-זָאָק,
אַיְבָּעָר בְּרִיאַתְן וּוּגַ
פֿוּן לְוּבְּלִינְגָּעָר טְרָאָקָט.

יִידְזָן אַין דָּעָר בּוּיד
טוּלְיַעַן זִיךְ, וּווִי שְׁאָף.
ס'לוּוּעָרט דִּי גַּעֲפָאָר
פֿוּן דָּעָר לְעַצְטָעָר שְׁעה.

ב

אין דער בoid איז שטייל
פון דער שרעך פון נאכט
און דעם האקז-קריז
אויפֿ דער פעלדער-פלאָך.

וידן אויסגעצערט
פון דעם לאַנגן וועג,
קיינדער אַפְגָעָשׂוֹאַכְט,
הענטלעָך אויסגעשטראָעַט.

געַלְעַ לְאַטְעַ שִׁינְגַּט,
מְגַנְ-דָּוד הַעֲלַט.
וְאַרְטֵ בֵּי קְוֹמָעַן וְעוּטַ
נוֹאֶל אוֹיפֿ דָּעַר וְעוּלַט.

וְוַיְפֵל אַיְזַ דָּעַר שִׁיעָזָר ?
וְוַיְ נַאַךְ לְאַנְגַּ גְּעוּוֹאַרְט ?
גְּלוֹיבָנַן אַוְן גְּעַדוֹלָד
און דָּעַרְגָּאָך — דָּעַר שְׁכָר.

ג

געלע לאטען שיינט,
מגן-דוד גלייט.
פינצטער אויז דער פיננד,
שטו-רעם אוי-פֿן ייד.

וילדער נאצ'י-דייטש
רייט אָרוּם אַוְיפֿ פֿערֶד.
יונגע אָוּן אַלְט אִין בּוּיד
פֿון דער זָאָרג באַשׁווערט.

איין דער מײַטן נאַכְט
וואָאָכְט די חיה-רעה.
ס'לויערט די געפֿאָר
פֿון דער לעַזְטָעָר שעָה.

האָקָן-קְרִיֵּין זַיְד ווַיְגַט,
רוֹיטָע מַאֲרָדָע בְּרֻעַנְתָּ.
בַּיקֶם אָוָן לְאַנְגָּע בִּיטַש
איַן פָּאָרְשָׁתִיְפְּטָע הָעַנְתָּ.

וַיְדַן זַיְצָן שְׂטִיל,
פְּנִימָעָר, וַיְיִקְרַיְתָּ.
אוֹיפָ צְעַהַיְצָטָע פָּעָרָד
די גַּעַשְׁטָאָפָא רִינְטָ.

תְּהִילִים זָאָגָט דָעָר יַיְד :
„וְאַסְפֵר מַעַשָּׂה יְהָ“.
סְלַוְיעָרֶת די גַעַפָּאָר
פָוָן דָעָר לְעַצְמָעָר שָׁעה.

ה

האָקְן-קְרִיּוֹץ זַיֵּךְ שְׁטְרוּקְטֶּן.
בּוֹיד — אַתְּ פְּרִיסָה-צַעַל.
גַּעֲלָעַ לְאַטְעַ שְׂיָינְטֶן.
מְגַנְ-דּוֹד הַעַלְטֶן.

די גַּעַשְׁטָטָפְּאָר רִינְטֶן
אַיְבָּעָר פֿעַלְדָּעָר-פֿלְאָסֶן,
יִזְׁדְּעָדָה יָאנְטֶן
אַיְן דָּעָר מִיטָּן נַאֲכָטֶן.

„יִסּוֹר יִסְרָנִי יְהָ“ —
סְ'אַיְן דָּעָר הַיְמָלָרְוִיטֶן.
גַּיבְנִישְׁטָט אַיְבָּעָר אָונְדוֹן
אַיְן דִּי הַעֲנֵטָט פֿוֹן טְוִיטֶן.

סְ'צִיּוֹת זַיֵּךְ לְאַנְגָּה, אָנוּ עַנְדָּן
דָּעָר לְוַבְּלִינְגָּעָר וּוּגָּה.
סְ'בְּלָאָזָט אַתְּ וּוִינְגָּט אָוּן פֿינְיפְּטֶן
קִינְד אַיְן שְׂוִים זַיֵּךְ וּוּקְטֶן.

,

ס'טראיסלט זיך די בויד,
אלע זענען ווואך.
הית אונדו פון געפֿאָר
אין דער בייזער נאכט.

בויד מיט יידזן יאנט.
די ספנה וואקסט.
ווי נאך וווײַט צו טאג?
פֿנִימֿעָר, ווי וואקסט.

פֿינְצְטָעָר-שְׁטָאָק די נאכט.
— שלאָפֶג אײַן, קינד, שלאָפֶג.
קוּק נישט אויף די לְיעִיט,
צִיטָעָר נישט, מְינַן שְׁאָפֶג.

ו

הינטער שטאט-לובליין
גרוב איז צונגנרייט.
אן א מסם די לענג,
אן א מסם די ברײיט.

ווער צו גראבן האט
אט די גרוב גענוויט?
אין דער מיטן נאכט,
אין געפֿאָר פון טויט?

ס'האָבן יידז-הענט
ברודער-גרוב געמאכט,
די געשטאטפֿאָ האט
וילד געשפֿעט, געלאכט.

אַפְגַעַשְׁטָעלַט דֵי בּוֹיד
בְנֵי דָעַר גְרוּב, בִּינֵים רָאנֶה.
פִינְצְטָעַרְעַ עֲרָדוֹן-שְׂוִים.
נָצְץ-מְעַרְדָעַר-הָאנֶה.

אַלְעַ יְיָדָן — אַרְוִוִים.
אַוִיסְגַעַשְׁטָעלַט אַיְן קְרִיבֵיז.
אוֹיְגַן קוֹקָן שְׁטוּם.
די גַעֲזִיכְטָעַר — וּוַיְיִם.

ס'חָאַט די שְׁוֹוָאַרְצָעַ עַרְד
אוֹפְגַעַעַפְנַט ס'מוֹיל.
אוֹנְדוֹזָעַר רֹופַע דָעַרְהָעַר,
שְׁמַעַי יִשְׂרָאֵל.

ט

הימל פלייצט מיט שין.
זון זיך שפילט מיט בראנד.
ווענד אין רחמים אָפַּ
די געשטאָפַּאָ-האנט.

ס'רוישט אין ווינט דער וויאָזֶן,
ווינט זיך יאנגט אין פעלד.
ווארט ביז קומען וועט
גואָל אויפַּ דער וועלט.

דינע ליפַּן, שטניף.
“מן האָמֵר קראתי יה”.
ס'לויערט די געפַּאָר
פֿון דער לעצטער שעה.

ענגער ווערט דער קרייניג.
„בשם יהוה כי אמילס.“
— ציטער נישט, מניין קינד,
שטיילער — שטיילער — שטיילער.

מאמע שטייט מיט דיר,
טאטע שטארקט דײַן מוט.
זאג: איך שרעק זיך נישט
וואס דער מענטיש מיר טומ.

זאג נאך ווארט בײַ ווארט:
— אני מאמין, כ'גלויב.
וועסט נישט לאזון מיך
ווערן אש און שטויוב.

שטיילער, שטיילער, קינד,
האלט דעם אטעם איבין.
זאג: ס'אייז גאט מיט מיר
קעגן גראטען פֿינְד.

שקיינה

צעפאלמןע דינגען

שקיעה

אלטקייט

ז' שמעקט מיט זויירטיג, מיט זאלבן און מיט שייל,
מיט חלב, טערפונגטין, פון נישט-דערשיילען נעכט,
און שלעפט געהויקערט ויז אין מעגלעבן געוימל
און טשאדייט פארן טויט מיט אסטע-הוסט און קראובצט.

א שועערער גורל-שטיין ביעם אנהיב פון נישט-זוערן,
א פינלאכער געפיל, ווען קערפער ווערט פארויסט —
און דא פארבליין איז איז קליאינטשיקער באגערן :
א שמעק טאבעקע און טוונ געשמייך א נים.

די אויערן פארשטיאטט מיט בוימלדייקם און וויכעט,
ארום דאס לעבן הילכת, ווי טעמאפע קלעפ אין וואנט,
אוון אויגן טרערן אויפ דעם אנווער פון די כוחות
אוון ס'שפיטל א סאלא אויים דער ברוסטקהסטן : "אנדאנט!"

זוי ווארטן אַנגענשטיינגענטע באשטענדיק אויף די קינדער,
וואס האבן זוי געלאָוט אויף דעם איגענען באראט.
און, ווי די שאָפּ פֿאָרלוֹוָן, זוי טוֹלְיעַן זיך און בִּינְדָן
צָו יַעֲדָן נַאֲנָטָן מַעֲנְטָשָׁן, וואס קומט צָו זַיְהַ פֿוֹן שְׁמָאָט.

זוי גֶּלְעָטָן פֿרְעָמָדָע האַנט מִיט צִיטְעָרִיקָע פֿינְגָּעָר
און קוֹקוֹן אַיְן די אָוִינְן אַרְיַין אַזְוֵי גַּעֲטָרְנִי,
וּוי סְ'וֹאָלָט זַיְהַ פֿוֹן אַיְעָדָן גַּעֲוָאָרָן עַפְעָם גַּרְינְגָּעָר,
וואס קומט צָו זַיְעָר טִיר צָו, צָיְנִוְתָּן זַיְהַ נַּאֲרָ פֿאָרְבִּי.

די קינדער, אָה, די קינדער... וּוי מַאֲדָנָע צָו דָעַר עַלְתָּעָר
זַיְהַ פֿילְן שְׂוִין נִישְׁטָמָעָר פֿוֹן אַיְגָּן לְבִיבָּךְ דָעַם בּוֹנָה.
זַיְהַ זְעָנָעָן וּוִיכְתָּט דָאָרָט עַרְגָּעָי, אַיְן אַנְדָּעָרָע גַּאֲרָ וּוּלְטָן,
און אַפְגָּעָשִׁידָט, באַזְוֹנְדָעָר זַיְהַ הַאַלְטָן זַיְהַ אַצְוָנָד.

עם כריפעט אוייס די שעה דער זיגעך, ווי א חולה,
און הוסת אוייס זיין טיק-טאך אין שטיין הויז פון זקניהם,
וואו ער וואלט צונגעקלט זיין ציטעריקע פלי
און לאנג פאָרלאָרֶן שוין דעם קלאנגע זיגעום, דעם רײַגעם.

א פיעיכטן וועטער קאן ער גאָר נישט איבערטראנגן,
דער אלטער דינער, ווי ער וואלט אליאין אויך צאנקען.
איהם דאָכט זיך : עפֿעַם מוט זיך אָפּ מיט זינען וואָגן
און גאָר נישט גלאָט איז איז זיין שפֿילקָאָסְטָן דעם קראָנקן.

ער לאָזֶט זיך הוידען קוים דעם לאָנגָן פֿערפֿעַנְדיָקָל
און שפֿריַיט די ווֹיִוָּרֶם אוייס מיט מי, ווי אָרְעָם שׂוּעָרָעָ.
ער האָט שוין נישט קיין קראָכט פון אַיְבָּיךְן זיך זיגען,
אט באָלְד, און ער פֿאָרְשָׁטוּמָט וועט גאָר אַינְגָּאנְצָן ווערטן.

עם ווינט דער גוף, דער אלטער, מיט אויסגעקרימטער פלייצע,
וואם בייגט זיך, ווי א בוינגן, פון לעבננס-שועדען יאך,
און זייקלט זיך איז טלית, און וויל און זיינגע קנייטשן
באחאלטן זיך, די חורבה, פון אונטערגאנגען און בראך.

עם ציעטרט שוואכער קערפער מיט אויסגעדרטער גולדער
און שלאגט מיט קליאנער פויסט זיך אין שמאלאר ברוסט: "על חטא"
ווי קערט מען אום די ציטטן, ווען מען זאל קאנגען ווידער
דערפילן פון אמאלאן דעם וויכן, צארטן גלעת?

אך, ווער האט נישט געזינדייקט דען אין די יונגע יארן,
און ווער דען טראכט פון הונגער אין טאג פון לעבננס-זעט?
אווי באקלאנט זיך קערפער, א הילפלאוזער, פאראלאן,
און שלאגט מיט קליאנער פויסט אין דארער ברוסט: "על חטא".

איינגעבעונגן, איינגעעהויקערט,
אויסנערקיירט פון שועערע יארן
וואי א בוים פון וואלד געדיכטן
אויסנעריטן און פאָרלאָרַן.

מייט א שטעקן פאָר א פירער
און א קיבעלכֿיקער פלייעץ
וואָקלט זיך די אַלטקייט, שליכט זיך
און מיט שטָאָק זיך האָלט אָן עזה:

— גיין אָהער, צי גיין אָהינצּו?
דאַ איז שטרוייכּל, דָאָרט — געפָאָרַן.
צייל די טרייטעלעך געמאָטָן,
זוי פָאָרְפִּין נישט אָן נָאָרַן.

שטעל די טרייטעלעך פָּאמָעָלָעָה,
זיך נישט באָפּן איז געווינטער.
אוּמָעָטוּם סְפָנָה לְוַיְעָרָת
אוֹיפּ דָעֵר עַלְטָעָר, וָעוֹר גּוֹטָם גִּינְט אַיר.

דא ריכט מען אפ תענויות מיט הפלות און מיט ברכות,
ביז ס'ביבס'ל עולס-הזה האט זיך נישט אפגעערט,
און או דער וויטער געטען באזואקסן שוין מיט מאך איז,
פארהאפט מען, עולס-הבא וועט דארטן זיין באשערט.

מען פאסט איעדז תענית מיט גלייבן און פוננה,
מען מאטערט און מען ליעטערט דעם קערפער אפגעושוואכט,
און נאך די אויגן גלוסטן און בעטן, עפעם מאגען
און ברענען מיט א פלאמל, געדעמאפטן פון דער נאכט.

או ס'קאן נישט די נשמה פארטראנגן שוין קיין ביתן
און ס'געט ארום א ציטער און ווארטט ארטין און קעלט,
אייז טוט מען נאכן תענית זיך ווינטשן צו געניסן,
בעת מען שטיוית אליאן שוין אויפֿ דער לעצטער שוועג.

א געדאנק מיט א געדאנק שלאנט זיך און ווערט פארלאָרָן.
א געפַּיל מיט א געפַּיל פֿאָרָט צוֹנוֹיףַּ זיך מִילְד אָון וַיְלָה.
ס'לוֹפַּן, פֿלאָנְטֶעָרָן זיך לַיְדִּיק אָפְּגַּעַלְעַבְּטָעַ טַעַג אָון יַאֲרָן,
אָון אֵין מִיטָּן רַיְסָט זיך אַיבָּעָר, אָון ס'וֹואָקְסָט אָוִים מְבוֹלְבָּל-בַּיְלָד.

ס'ברענט, דער קְרָאָנְקָעָר מָוח צִינְדָּט זיך, פֿלאָקְעָרָט אָוִיפַּ
אָון וְעוֹרָט פֿאָרְלָאַשָּׁן,
קְנוּילָן קְנִיקְלָעָן זיך אָון וְוִיקְלָעָן, שְׁפְּרִיְּתָן רַזְקָ פֿוֹן טַשְׁאָזָן דִּיקָן.
ס'וֹואָרגָט אֵין האָלְדוֹן, קְיֻין וְוָאָרָט נִישְׁטָט בִּינְדָּט זיך, ס'שְׁטָאָרְבָּט
דָּאָם הַאָרְצָן אָפַּ אֵין חַלְשָׁוֹת,
אָון דָּעַר גּוֹפַּ זיך דָּרְיוֹת אֵין מַאֲטָעָר, כָּאָטָש אַלְיָין זיך נָעַם דָּעַרְשָׁטִיק.

אָוּמוֹן, אָוּמוֹן. שְׁטוֹתָן שְׁטוֹוִיסָן זיך באַשְׁטָעַנְדִּיק אֵין דָעַם רַיְידָן.
נִישְׁטָט גַּעֲמִינְגָּרָט אָוִיפַּ אַ רְגָּעָ וְעוֹרָט דִּי נַגְּנָנְדִּיקָעָ פִּינְן.
וְעוּט אָמָּאל דָּעַר סְוֹפַּ שְׁוִין קְוֹמָעָן? וְעוּט שְׁוִין אָוִיפָּהָעָרָן דָּאָם לְנִידָּן?
עוּכְּרָ-בְּטַלְדִּיקָעָ עַלְטָעָר, עַוְּכְּרָ-בְּטַלְדִּיקָעָ זְיַין.

ס'קומט אַהֲעֵר דַעַר טוֹוִיט אָן אָוּמַעְטִיק, נִישְׁתְּ גַּעֲרָג,
וּוַיְ גַּעֲנַעַנְעַן וּוְאַלְטָ אָוִיפָּ עַמְעַצְנָם אַ רְוָף.
וּוְאַם קָאָן דָא שְׂוִין זְיַין אֹוְן וּוְאַם קָאָן דָא שְׂוִין וּוְעָרָן
פֿוֹן אָן אַפְגַּעַצְעַרְטָן, פֿוֹן אַ קְרָאַנְקָן גּוֹף?

אַפְגַּעַשׂ וּאַכְטָע אַבְרִים זְוִילָן זְיךָ צַעַשְ׀יוֹדָן,
אַפְגַּעַדְינְטָע פִּים שְׁטִיעָן מַעַר נִישְׁתְּ אַבְנָן.
ס'וּעָרֶת אָוְמָה יִמְלָעָר-שְׁוּעָר פֿוֹן פְּסָדְדִּיקָן רִידָן
אוֹן עַם שְׁוּעָבֶט דַעַר קָאָפֶ אֹוְם צְוִישָׁן זְיַין, נִישְׁתְּ זְיַין.

ס'זְוִיל דַעַר קָאָפֶ זְיךָ אַפְטָוָן פְּנוּעָם גּוֹף דַעַם גּוֹלָם,
פְּנוּעָם גּוֹף דַעַם קְרָאַנְקָן, וּוְאַם צַעַפְאַלְטָ וּוַיְ לִיְוָם.
אוֹן עַר זְוַכְטָ אַ שְׁאַרְפָּן מַעַסְעָר אָוִיפָּ צַו קְוִילָן,
וּוַיְ אַ בְּלִיעָן אַ שְׁנַיְיד טָוָן, אוֹן אַוּעָק אַלְיָן.

דא אומגעקייצט איז פײַן אויף יעדן בלויין פנים
מייט שטומען ציוכן, וואמ נישט אומסמיידן וועט קייןעם.
און יעדער אינזווינער באָנְגַּלְיִיבְּט איז, או ער קאן אים,
דעム איסלְיוּעָר, וואמ קומט אַהֲרָר, איז מושב זקנִים.

ער האט די טהרה-ברעט פֿאָרגְּרִ依ְת איז ווינקל שטילן,
ווײַ אַ דערמְאנְנוֹג פֿוֹן דעם נָאנְטָן בֵּית-הַקְּבָּרוֹת,
און זיך אָוּעָקְגַּעַזְעַט צו זאגַן הוֵיר דעם תְּהִילִים,
און — סְטֶרֶאנְט אַ נִּיגּוֹן זיך, ווַיְ פֿוֹן אַ פרוּמָעַן פְּרִוּשׁ.

און זקנִים שלעפָן זיך מייט וויבָע שְׂרִיט פֿוֹן שְׂמֻעָקְשִׁיך
און סְשָׁאָרְכָּן לִיפָּן, ווַיְ זַיְ ווֹאֶלְטָן רְגַעַם צִיּוֹן.
און איז דער טויבָעָר לוֹפְט אָן אַסְטָמָע-הַסְּטָט דָעָרוּעָקט זיך
און זיך פֿאָרגְּנִיְת איז אַנְמָאָכָט פֿוֹן אַ שְׁבָּרִי-פְּלִי.

ער קומט אמאָל אַהעֲרֵצָו אַיִן קְלִיֵּד פֿוֹן אַרְעֶם-בָּחוֹר,
וְאַם הַאֲטָמָאָלְיאַיְן קְיַיְן וּוַיְנְקָל נִישְׁתָּאַיִן דַּעַם אַלְתָּן הוֹיָן.
ער עַסְטַדָּא "טָעַג" אַיִן שְׂטִילְקִיּוֹת פֿוֹן גְּרוּיַעַן אַינְדָּעַרְוָאַכְּן
אוֹן קְרִינְט אַויְיךְ אַזְּנָה "עַלְיהָ" אַיִן מּוֹשְׁבַּ-זְקָנִים קְלִיְיָן.

"יעמוד החותן"... רופט אויף צו קריאה אים דער שמש,
אוֹן ער גִּימְטַע צו אוֹן שְׂטָעַלְט זַיְךְ אוֹן מַאֲכָט אַ בָּרְכָה הוֹיָן.
אוֹן סְלִיְיעַנְטַדְעַט דַּעַר בָּעַל-קוֹרָא מִיטָּו וּוַיְכָעֵר שְׁטִים, וּוְסָאמֻט,
נַאֲרָעָר בְּלִיכְבַּט שְׁטִיְין פָּאַרְשְׁטִיְינְעַרְטַמְּט פְּנִים שְׂטְרַעְנָג אַזְּנָה בְּלִיְיָן.

אוֹן, נַאֲרָ קְרִיאַת-הַתּוֹרָה, ער קוֹקְטַאֲרִין אַיִן סִידּוֹר,
אוֹן גַּלְעַט זַיְן בָּאָרְדָא אַזְּנָה פְּיָאוֹת אַזְּנָה וּוַיְגַט זַיְךְ אַזְּזִי בְּרוּם,
אוֹן — אָזְּנָה מִיטָּן דָּאָוּעָנָעָן אַ זְּקָנוֹ פָּאַלְטַאֲןְיָה,
זַיְן פְּנִים גִּימְטַע זַיְךְ דַּעַמְּאַלְטַאֲפִילְוָן נִישְׁתָּאַיִן קְיַיְן קְרוּם.

אין קלעט

פארשטעטלטערהייט, ער וואלגערט זיך איז עק פון פאליש,
איין שטוויב פון מושב-זקנימס גרווי-וואכעדייקער שוֹל.
ער איין דארט דורך די נעכט אויפֿ און הויסט אָפּ, ווֹי אַחלוֹשׁ,
און ווארט אָויפֿ ווֹאָס גַּדְוַלְדִּיך אָוּן עַפְעָם אָזְזֵי דָּוָל.

ער שפאנט אָרָום איין אָוּמָרָאַלְיִין אָוּם האַלְבָּעָר נַאֲכָט דָּאָרָט
און שטעלט זיך בְּיַי אַשְׁטַעַנְדָּעָר, ווֹי וואַלְטַ גַּעַחַרְטַ אַרְוֹפּ,
און וואַקְלַטַ זיך אַרְגָּעָ, איין קְלָעָם פון אַוְמַדְעַרְוָאַרטָן,
און גַּוִּיטַ צָוָם אַרְוֹן-קוֹדֶש אָוּן עַפְנָטַ ברִיאַת אִים אָוִיפּ.

עם צְאַנְקָט אַיְינְהַיְךְ אָוּן ווַיְגַט זיך דָּאָס פְּלַעַמְלַ פון נַר-הַמִּיד
און ס'שְׁפְּרִיְיטַן לְאַנְגָּעַ שְׁאַטְנָם אָוִיפּ ווּעַנְטַ זיך אַיְינְ דָּעַר קְרוּם.
און, פְּלוֹצָעָם, אַיְינְ דָּעַר שְׁטִילְקִיְיטַ, ער לוֹיפְטַ גִּינְ צָוָם עַמוֹּד,
און ס'רִיאַטַטַ די טַוְיכָע לְוַפְט אָוִיפּ גַּעוּווֹיַן אָוּן ווַיְלַדְעַר בְּרוּם.

ויזן, זיצן זקנות,
איינגעבעויגן קעפּ,
נייען עפּעם, נייען
לויז, מיט האלבע שטעה.

נייען, עפּעם נייען,
שפּרעען שפּרוכן שטיל.
קיינער זאל נישט דאָרָפּן,
וואַי מען דאָרָףּ זוי פִּיל.

ווקלשנורן, העמדלעך
נייט מען פֿאָר אַ קִינְד.
נאָר תכרייכים, בענדלעך
נייען זיך געשווינד.

די תכרייכים נייט מען
לויז, מיט גיכע שטעה.
ווײַיסע פראסטע קלויידער
האָלָטָן זיך אַן קְנָעָפּ.

ווײַיסע פראסטע קלויידער
בלאנקען, ווי דער שניוי.
מ'זאל זוי נישט באָדָרָפּן,
וואַי מען דאָרָףּ שווין זוי.

ס'אייז פראסט דער טויט און אייביך, אייביך און פול סודוז.

אט האט א מענטש געלעכט און, אט, אייז ער נישטאג.

עם אייז די קרוין פון לעבן די גראע קייט פון זידעם,

בייז ס'קומט און שלאנט די לעצטער, די סאמע לעצטער שעה.

פון אנהייב פולער זיין און פולער זיין, און גלויבן,

זו ענד — א תחום א טיפער, שטומ און בלינד און טויב.

פון ערדר און אש און שטוייב האט זיך א מענטש דערהויבן —

און אש מזוז ווערין אש, און שטוייב זיך קערט צו שטוייב.

... אונ, ווען ס'קומט דער וואגן און מען ברעננט די מיטה,
אונ מען ליגט אין ארון פראסט אַריין דעם מת,
קליבן זיך צונוייף די אלטע און געניטע,
ווארטנדיקע, מידע הימער פון מעת-לעת.

איינציקוינו מען גויט שטייל צו דעם אַפְגָעָעָגָעָן,
קיינער רעדט נישט, קיינעם אויג איז נישט פֿאַרטֿרֿעֶרטֿ.
אלע וועלז זיך בקרוב דארט באָגָעָעָן,
ס'אייז פֿאַרְ אלע דאר דער זעלבער וועג באָשערט.

שטייל עם רירט אין וועג אַריין זיך די לזיהה.
די באָגָלִיְיטֿרֿ מעטען לעצטע קליינע טרייט.
אונ איין קול נאָרְ רֵיסְטֿ זיך עפּעם אויסצושראַיְעָן
אונ איין שטומער לויפּט בליעיכט העגען, ווי אַ שנייט.

אין פראסטיין שניי

אין פראסטיין שניי אויפן בארגנ-אַרויף
עם ווינסן זיך טרעפ אין דער הייך, און אַ סוף.

דער בארגנ-שפיז אין נעל און שוער איז דער טראט
איין קאלטן זאָוווי און איין ווינסן באָראָט.

דאָם בלוייע געווועלכ האָט אַ פֿאָרְהָאנְגּ פֿאָרְשְׁטָעַלְטּ,
איין קיטל איין ווינסן ליגט אונטן דאָם פֿעלְה.

גִּינְגָּאַלְדָּעַנְעַ שְׁפִּוּלָעַד צְעַבְּלָעַנְדַּן דָּעַם שְׁנֵי,
עם שטיען די נאַדְלָעַן פֿוֹן פֿראָסְטּ אָון זאָוווי.

איין שנײַיקער חופה שפֿאַן דרייסט, זיך נישט שלעַפּ,
עם פֿירַן צומ הימל אַרויף זילבעָר-טְרָעַפּ.

די זילבעָרְגָּע טְרָעַפּ אָין דָּעַרְתִּיךְ, אָן אַ סְׁוּפּ,
איין פֿראָסְטּיָין שניי אויפֿן ווועג באָרגנ-אַרויף.

קריע אום אויף הארטן שטיין דיין גרויסן נאמען, מענטש,
עם זאלן אים פון צייט נישט אפויישן די טרייט.
דיין אורגנערין אין מארגניליכט געבעויזן, בענטש,
פון דער פֿאָרגּוּמְנְקִיּוֹת עם איז דיין גַּיְסֶט בְּאַהֲיוֹת.

ס'פֿאָרגּוּמְנְקִיּוֹת דעם אויסגעשרוי דער אייביקער געדאנגע,
נאָר ס'זערט נישט אלץ פֿאָרגּוּמְנְקִיּוֹת אין פֿנים פון דעם טויט.
אַ שטיל גַּדְעַכְעַנְיִשׁ פֿאָרגּוּמְנְקִיּוֹת אין רֵיר אָונְ קְלָאנְגּ,
אין ציטער פון דעם וואָרט, וואָס איז דִּיר אַנְגּוּטְרוּיט.

צעפאלענע רינגען

אַחרעמעלע מלמד

ווען אָוּרָעָמְעָלָעּ מלמד אוֹז גַּעֲקָומָעּ קִיּוֹן אַמְּעָרִיקָעּ
אוֹז בָּאָלָד דָּעָרְפִּילְטָ, אוֹז עָרָ אָוֹז אַרְבֵּין אַין אַ קְלָעָם,
הָאָט עָרָ גַּעֲנָומָעּ זָוָן אַ פְּרָנְסָה אַ גַּעֲהָרִיקָעּ
אוֹז אַוְיסְגָּעְכִּיטָּן דָּעָם נָאָמָעּ אָוּיפָ – מַעְדָּאָל אַיְבָּרָעָהָעָם.

אוֹז דָּעָרְנָאָר זִיךְ פָּאָרָעָנְטָפָעָרָטָ פָּאָר זַיִן וַיְיִבְשָׁרָהָן,
ווען עָרָ הָאָט מִוּט אַיר זַיְצְנִיךְ גַּעֲפָלָאָפָלָט אַיְן קִיךְ,
אוֹז זִיךְ גַּעֲנָרִיכְסָטָ, אוֹז עָרָ אָוֹז גַּרְיִנְעָר גַּעֲוָאָרָן,
אוֹז זִיךְ הָאָט גַּעֲקוּקָט אָוּיפָ זַיִינָעּ צָעָרִיםָעָנָעּ שִׁיךְ...

אָוּרָעָמְעָלָעּ, – הָאָט זִיךְ גַּעֲצְוִינָן אוֹז זִיךְ גַּעֲשְׁמִיכְלָטָ, –
פָּאָר וּוּרָן אָוֹז מַלְמָד קָוָמָט דִּיר נָאָךְ נִישְׁתָּחָוֶת קִיּוֹן מַעְדָּאָל...
צָוּ פְּרָנְסָה אָוֹז נָאָךְ וּוּיְיטָ, אוֹז וּוּזִיךְ דִּינָן שְׁכָל ?
דָּאָס בִּיכְטָן אָוֹז אָפְשָׁר אַ סְגּוֹלָה, נָאָךְ נִישְׁתָּחָוֶת קִיּוֹן פָּלָל.

– וּוֹאָסָ רְעַדְתָּ זִיךְ וּוֹאָסָ מִיְּנָטָ זִיךְ – הָאָט עָרָ אַיר אַפְּגָנְעָנְטָפָעָרָטָ,
אוֹז בָּעָתָ מְעָשָׂה גַּעֲרִיבָן אָוּיפָ זַיִן שְׁטָעָרָן דִּי בָּרָעָם, –
מִוּט אַיזְאָ נָאָמָעּ פִּילָט עָרָ זִיךְ שְׁמָטָרָקָ, וּוּ אַ לְעַמְפָעָרָטָ,
עָרָ הַיִּסְטָ דָאָךְ אִיצְטָ, וּוּ דָעָרָ פְּרָעָוִידָעָנָט : אַיִי – בְּרָעָ – חָעָם.

זִיךְ הָאָט נִישְׁתָּחָוֶת לִיב גַּעֲהָאָט דָּאָס בָּאַרְיִמְעָרִישָׁעָ רִיְדָן
אוֹז פָּוּן מַעָ – דָאָ – לָ דָעָם פָּאָלְשָׁן קְלָאנְגָן אוֹז טָאָרָאָטָם.
אוֹז עָרָ, אַ צְעָרוֹדָעָרְטָעָרָ, הָאָט גַּעֲפָלוֹיְדָעָרָט פָּסְדָּר
אוֹז אוֹן צָן אַוְיְפָהָעָר גַּעֲפִינְטָלָט מִוּט דִּי אָוְגָן, וּוּ אַ תָּמָם.

געקומען זענען זי אהערצ'ו אָרְעָם,
דערנְגְּרִיכְּטַ צֹ ווֹיְלְזַיְןַ נָאָךְ אֶסְטַ יִסְרָאֵם,
פָּנוֹ פּוֹלְאָרְ שִׁימָלְ שְׁפָעְ זָאתְ גַּעֲוָאָרְןְ
אוןְ פָּרוֹם גַּעֲדָאָנְקָטְ פָּאָרְ מַתְיָאָרְ זַיְןְ אַסְרָאֵם.

פָּנוֹ פּוֹעַלְעָרְםְ, הַעַנְדְּלָעָרְםְ אַוִּיסְגָּעוֹוָאָקָסְןְ גַּבְּיוֹרִיםְ,
בָּאוּצָטְ זַיְךְ בְּרִיאִיטְ אַיְןְ שְׁטָעָטְ צֹ נִיעָעָוָלְןְ.
דָּאָרָטְ הַיְּזָעָרְ אַוִּיסְגָּבוּיְטְ, צָעַפְנָטְ טִירָןְ
אוןְ פָּעַנְצָטָעְרְ צֹ דָעָרְ זַוְןְ אַיְןְ טִיפָּעְ טָאָלְןְ.

וּוְאָם הַאָטְ זַיְיָ נָאָךְ גַּעֲפָעַלְטְ ? אַיְןְ זַיְעָרְ חָלוּם
עַמְּ הַאָטְ עֲנִיוֹתְ זַיְיָ נִישְׁתְּ מַעְרְ דָּעָרְהָוִיבָןְ.
וּוְעַןְ סְ'וּעָרְטְ דָּאָםְ הַוִּזְ מִיטְ רִיבְקִיְתְ אַנְגָּשָׂוָאָלְןְ
דָעָרְ מַעְנְטָשְׁ בָּאָגָעָרְנְ נִעְמָטְ מַעַןְ זָאָלְ אִיםְ לְיָבָןְ.

אִיםְ זַיְנְגָעָןְ שְׁבָחִיםְ, זַיְיָ פָאָרְ מַעְשִׁיםְ טּוֹבִיםְ,
זַיְןְ נָאָמָעָןְ רִימָעָןְ, זַיְיָ אָןְ «עֹזֶר דְּלִיםְ».
עַרְ הַאָטְ דָאָךְ צָוְגָעָהָאָלְפְןְ עַפְעָםְ קְרוּבִיםְ
פָּנוֹ פּוֹלְגָעָוָאָרָעָנְ פְּרָנְסָהְ-קְוָאָלְןְ.

מַעַןְ זָאָלְ דָעָרְמָאָנָעָןְ נָאָךְ דָעָםְ נְדָבָןְ גְּרוּוֹסָןְ,
אוןְ עַמְּ נִישְׁתְּ אַיְבָעָרְלָאָזְןְ לְעַתִּידְ לְכָוָאָ,
אָזְ פְּךְ וְכָךְ פָּנוֹ רִיוּוחְ עַרְ טִילְתְ אַוִּיסְמָעָטְ,
אוןְ סְ'קָוָמְטְ דָעְרָפָאָרְ אִיםְ אַנְשָׁתָאָפְןְ מִיטְ בְּכָודְ.

דעָר שֻׂוּעָר הַיִסְטֶט שְׁרָגָא-פִּיוּוֹישׁ, דיַ שְׁוֹוִיגָּעָר — שְׁוִינְדֶּל-פְּרוּמָעַ,
דיַ שְׁנוּר — אַיר נְאַמְּנָעַן פִּינְגָּל אֲוּפָה, “בּוּירְדִּי” הַאַטְפָּרְגְּרִינְגְּעָרָט,
סְ'אַיזְ דּוֹשָׁעָק, אַיר מָצָן, — אַ בְּרִיאָה פָּוּן גָּאָר אַ נְיִיעָר תְּקוּמָה,
נְאָרְ פָּוּן דָּעַם יִדְיִישְׂ-יִיחָום צְעַפְּאַלְן זִיךְ דיַ רִינְגָּן.

דיַ אַלְטָע וּוֹיְנָעַן אָונְטָן, אָוּן אָוִיבָּן סְקִרְיְּפָעַן דִּילָן
אַיְן פִּיגָּלָם, אַנְגָּעַשְׁטָאָפְּטָעָר מִיטְ שְׁוֹעוּרָן מַעְבָּל, וּוֹיְנָנָגָן.
עַם גִּוְיִתְ אַרְוֹפָה דָּעַר וּוֹדֵעַ מִיטְ אַיְנִיקְלָעָד זִיךְ שְׁפִילָן
אָוּן קְנָעָלָן מִיטְ זַיְיִדִישְׂ, אָוּן — קְרִיגְטְּ גְּלִיכְ דיַ בָּאַלְוִינְגָּן.

— אַ “קִיטִּי” אַיְזָה אַ קְעַצְלָה, — אָוּן וּוֹיְכָעַ וּוּרְטָעָר קְוּמָעַן
אָוּן צְעַרְטָלָעַן קְלִינְגָּעָם אָוִיעָרָה מִיטְ קְלָאנְגָּ פָּוּן יִדְיִישְׂ-סּוֹאָרְבָּעָ(*).
— דָּעַר שְׂוּעָר זָאָל נְאָר נִישְׁטָטְ טּוֹמְלָעָן, — שְׁרִינְטָ אָוּסָ דיַ שְׁנוּר בָּאַנְמָעָן, —
עַטְיַץ וּוֹעַטְ נְאָךְ זָאָי דיַ אַסְפְּרָאָךְ פִּין עַנְגָּעָלִישְׂ פָּאַדְאָרְבָּן.

(*) עֲשָׂרִים וּאֶרֶבֶע — תּוֹרָה.

די מלפה-שבת – פארשפטעטיקטער פלה,
זוי קומט צו דער פרײַטיקצונגאכטיקער שוועל.
עם ברענען די ליעיכטער און שאטנסן צעפאלן,
און ס'יויגן זיך פלאעלעך שבתדייק-העל.

די ליכט האט אַ האט אָן אַ ציטער געציגן
און אָן שטיילער חפילה גײַט אויפֿ זײַער שניין.
עם בלײַיבט שטיין די מלפה פֿאַרשעט אָן פֿאַרווונגערט,
זוי קוקט אָן די פֿעַנטער אָן קומט נישט אַריין.

זוי בלײַיבט שטיין איין דרויסן, אלײַין אָונטער שטערן,
און טראָט נישט אַריבער דִי שטובייקע שוועל.
זוי וויל דאס געוזאנג „לכה דודו“ דערהערן,
וואען ס'ברענען די ליכט אַזוי שבתדייק-העל.

זו די געמיישטער חתונות בעי יידן אין אַמְּנָרִיקען

די מאמע האט געווואָלט אַ שנירעלע פערל
און דער זוֹן האט אַיר געבראָכט אַ בִּיטֶשֶׁל קראָלָן.
אוּ, נאָר קראָלָן.

די קראָלָן שפֿילָן מיט אַלְעָ פֿאָרְבָּן,
אוּפּ דער מאמעם שטערן קנייטשן זיך קאָרְבָּן.
אוּ, זיך קאָרְבָּן.

אַ שנירעלע פערל פֿאָסְט צוֹ גְּדָאָע האָר,
אוּפּ דער מאמען אַזָּאָ לְעֵבָן אָוּן אַזָּאָ יְאָר.
אוּ, אַזָּאָ יְאָר.

וּוְאָם אַ מאמען קָאָן זיך נאָר פֿאָרְוּוּלָן,
דעָם זוּנָם מְתֻנָּה זָאָל אַיר גַּעֲפָעָלָן.
אוּ, גַּעֲפָעָלָן.

איַן אַטְלָאָס אָוּן זיך זיך אוּסְגַּעַלְיִידָּט,
אַ מאמעם האָרְצָן ווַיַּל אַ בִּיסְלָ פֿרְיָיד.
אוּ, אַ בִּיסְלָ פֿרְיָיד.

אַ גַּאנְץ לְעֵבָן גַּעֲוָאָרט אוּפּ אַ שנירעלע פערל,
און דער זוֹן האט אַיר געבראָכט אַ בִּיטֶשֶׁל קראָלָן.
אוּ, אַ בִּיטֶשֶׁל קראָלָן.

פארגעטען שטייען שטיבער פארזונקענע אין שוועגן,
ווען קינדער פון די היימען ארוים זיך נעמען ציען.
פון אינעווויניק ווּרדייש עם אטעט שוער די דאגה
און ס'שליען שלינג און שלאנג זיך די שאטנס אין דער שקיעה.

די לויידיקיט אין פענצעטער בלינצט שטומערהייט צום דרייפן
און שפיגלט אפ אין גלאז דעם נאקט פון די זאלן.
אט ערשות האט דא גערוישט זיך פון שטיפערישן ברוייז
און מיטאמאַל געוואָרן איז שטיל נאך די געשאלן.

געענדיקט זיך דער יומטוב, עם איז אוווק די יונגנט,
די שטאמ-געסט און די סתט-געסט, די פרוילעכע און העלע.
און מיט א גרויסער בענקשאפט געטראַיַּע אוגן לוגן
נאך שפֿוֹרְן אויסגעלאַשְׁן איז אויפגעראַטְן עַלְמֵת.

קליאינינקע מענטשעלעך

קליאינינקע מענטשעלעך
מייט קליאינע השגהלאָך
זויידמענען זיך אינעם לאנד.
ס'טאנצן איזן קראונצעלעך
קאָרלְיַקְלְעָה, נֶגְנְעָלָה,
היטער פון וויל און פון שטאנד.

קליאינינקע מענטשעלעך
מייט קליאינע השגהלאָך
האנדלען אָגָאנַצְן מָעַת-לְעָתָה.
נייען זיך שפֿעַנְצִירְלְעָה,
זופּן פון לאָגְנְעָלָה,
לעבן, ווי גָּאַט אֵין אַדְעָם.

קליאינינקע מענטשעלעך
מייט קליאינע השגהלאָך
צַיְלָן גַּדְאַנְקְעָלָה אָוִים.
טראנָן אָוָם בענטשעלְרְלְעָה,
זָגָן זיך זֶגְנְעָלָה,
גרוּים, ווי אָפְלוּ אַיז דִּי גְרוּם.

קליאינינקע מענטשעלעך
מייט קליאינע השגהלאָך
פארזַּוְיכְּטִיךְ שְׁטַעַלְן די טְרִיטַּט.
גייען, ווי גַּעַנְדוּעָלָה,
שְׁטַאַפְּן די מַאֲגַנְדְּלָה,
גָּאַט זַּיְבְּאַשְׁיַּן אַזְנְבָּהִיט.

קליאינינקע מענטשעלעך
מייט קליאינע השגהעלעך
מאכון זיך געטעלעך רק.
קליאינע, וויי ווענצעלעך.
שרעטעלעך. נאגעלאך.
שנת תש"ג, לפ"ק.

צ'יט-שפיגל

אין מיטן ווועג

(סאנטאל-רייניג)

צִיִּיט-שְׁפֵיל

צִיִּיט-שְׁפֵיל

אזווי פיל אומכנייטן געזען שוין
און שפיל פון צייט אין „אום“ צי „גראָד“,
אזווי פיל מענטשן און אוממענטשן
אין שווונג פון לעבנמ-קאראָהאָד.

געלאָפ – אויפ ביז דעם קאָפ צו שפאלטן,
נאָך חי-שעה דאס ווילד-געיג,
און קיינער וויל זיך נישט פאָר האָלטן
אויף גלייכן, צי אויפ קראֹמען וועג.

און ס'דריאָט אזווי זיך אָן אויפחער
די ראָד מיט אימפעט און געברום.
און ס'שוינדלען פנימער פון לוייפער
פון „אום“ צו „גראָד“ און „גראָד“ צו „אום“.

ニישטא אונטער דער זוּן קיון ניעם,
קhalbַת האָט אַמְּאָל געזנט.
און אַיך — אַיך זוּן נאָר נישט קיון ראיות
און בין מקבל יעדן טאג.

און וועט די צוּיט מײַן נישט פֿאָרטיזִילַן
און שענ��ען מיר פֿוֹן אוּר גענאנָד,
וועל אוּיך אַיך האָבָן צוּ דערצִילַן
פֿוֹן אַיְיכִיקִיט דעם סָוד.

ייאוש, עצבות, אלע ספקות
ווארף אווועק און שטעל א תיקו.

אלע קשיות און פארוואסן
וועט פארענטפערן דער עתיד.

וואי דער ים-גרונט פול מיט פערל,
וואי דער הימל פול מיט שטערן,

טוט די צוקונפט שימערירן
אין דער וווײט מיט אל-קאלירן.

וואי פון א קינד איז ליב איר שמיכל,
וואי באגנינען ראוזער רוייל.

גוט איז אין איר פנים קוקן,
אויפֿ דײַן קשיַא – חערן : קוּנוֹ.

וואָס אַיז דעם מענטשנэм לעבען
אַין צְבִיט אָוּן אַין דעם רְוִים?
פָּוּן אַיְבָּוּקִיָּת אַ טְּרָאָפָּן
אַין שְׁטָעָנְדִּיקָן בָּאוּעָגָן.

אַ הַאֲלָבָן קְרֵיְז אַדוֹרְכֶגֶעֱקְרִיבִּזֶת
אַין שְׁנַעַל-גַּעֲלוּיָּת פָּוּן טְרוּוִים,
אָוּן נָאָך אַ הַעַלְפָט בְּלִיעְכְּת אַיְבָּעָר
צַו חַלּוּמָעָן אָוּן וּוּגָן.

א רמו

א לעבן לאנג געזוכט דעם אמת
אוון געפונגען נאָר אָ רמוֹן,
נאָר אָ שְׁפֵלִיטָעָר, אָ דּוּרְמָאָגָנוֹנָג,
פֿוֹן דעם אמת נאָר די אַנוֹנָג.

כ'חאָב געוזאנט מײַן „מודה אני”

יעדז טאג פון מײַנע טעג.

און תרומות און אָן טענות

וועל פֿאָרענדיין מײַן וועג.

שטיל וועט זיין מײַן לְעִצְמָעָר ווֹידָיִ,

וואַי מײַן תפילה אוּז געווּן,

ווען אָראָפּ וועל פון יָאָרֵיךְ אַיךְ,

וואַי ס'יוֹאָלֶט גָּאָרְנִישָׁט נִישָׁט גַּעֲשָׁעָן.

און טענות

שטיל, און טענות און באשווידן
פון דעם ערדיישן יאריך
וועל איך, ווען באשערט, זיך שוויידן
מייט מײַן לעצטן טרוים און לֵיד.

ב'וועל אזועק, ווי נישט געווען דא –
כ'וויס, ס'וועט בליבין נאָר אָ קלאָנג
פון מײַן קערן זיך און ווענדן,
פון מײַן יידישן געוזאנג.

סימנים, צירופים און ציינטם,
צעויזיטע אויף וועגן אין שפאנגען –
דערמאנונג פון דראנג צו דערגריכן,
פון חלום דעם וויטן די אונונג.

עם האבן די פים מביינע געטראטען
אט-דא און אט-דארט פון לאנגאנגען.
אין שיין פון דער זון און אין שאטען,
דורך נעצט און אין ליכט פון לבנה.

דורך וועלדרשער טיפ זיך געבראָבן,
דורך זאמדן פון מדבר און לעבער,
געקלעטערט אויף בערג אין די מאָן
און נאָכנעיאָנט אַיגענען עכָא.

„אַהָא ! “ – אויפֿן קול האב געשרייגן,
„אַהָא ! “ – און צו אים האב געווונדט זיך
און ס'האָט זיך דער אַיבִּיקָעֶר ניגון
אין אומכִּיט פון צִוְּיט נישט גענדערט.

און שטענדייך אין וועג זיך געקליבּן
אין דראנג צו דערגין און דערגריכן,
און ס'זענען צעוויזיטע געבלֵיבּן
סימנים, צירופים און ציינטם.

אין מיטן וועג

(סאנטז'יריניג)

א

עם איזו דער שרײַט געמאכט. הייב אָן מײַט פֿרײַדִיקִיט,
וואָי פֿרְילִינְג, וואָס מײַט ווֹינְטֶער רָאנְגְּלַט זִיךְ פֿאָרְעָקְשֶׁנְט.

עם פֿרְעָמְטָלְט נָאָך אָונְ שְׁנִיּוֹת, וּוּ עַם ווֹעַט דָּאָרְפָּן ווֹאָקְסָן,
אוֹן, זֵע — שְׁוִין פְּלִימְט אָונְ פְּלִיְצְטָט פֿוֹן עֲרַשְׁטָן שְׁטָאָרְקָן בַּיְמָן.

אוֹיף פְּלִיגְלָעָן קּוֹמֶט דָּעַר ווֹינְטֶ פֿוֹן דְּרוֹמְדִיקְעָר ווַיְיַעַט
אוֹן טְרָאָגָט אִין פְּאָלָעָם זְרִיעָה פֿאָר דִּי נִיעַ פֿלָאָקְסָן.
אוֹן פֿרִישָׁע פֿרְילִינְג-גְּרוֹסָן נָאָך רָעַנְדִּיקָע שְׁלָאָקְסָן
עם גַּעַמְט דָּעַר פֿוַיְעָר אָפְ אִין פֿאָלָד פֿוֹן יְעַדְעָר וַיְיַעַט.

דאָס אִיזוֹ דָּעַר לְעַבְּנָס-גָּאנְג, פֿוֹן ווֹעַמְעָן צְגַעַטְרָאָכָט?
וּוְעַר הָאָט אִים מײַט פֿוַיְקָאָנְטִיקָע פֿאָרְשְׁרִיבָן אוֹתְהִוִּות?
וּוְסְ'אָנְדָעָרְשָׁט זִיךְ דִּי צִיעַט אָונְ טָאג אִיז גּוּכָּר נָאָכָט,
אָזְוִי ווֹאָקְסָט ווַיְדַעַר אִוְּסָט דָּעַר אִיְבִּיקְעָר בְּרָאָשִׁית.

וּוְעַר סְ'רָעְדָּט דָּעַם „אַלְפָ“ אָוִים, ווֹעַט עַנְדִּיקָן מִיט „תְּיוֹ“.
עַם הָאָט אִין לְעַבְּנָן אַלְעַז זִיְּן אַנְהִיָּב אָונְ זִיְּן סּוֹף.

עם האט אין לעבן אלען זיין אנהיב און זיין סוף,
און נאָר דער חכם איז דערפּון זיך נישט מייאש.
דער שכּל לערנט אים : נישט זיך דיינן מון מביש,
און פֿיזאנט צו אים דאס האָרץ : אויפּ לאָנגע יאָרֶן האָט.

דער פרילינג האט זיין בעז, דער זומער — זיין שם-טוב,
און קינדעָר שפּרינגען אום איז פְּרִילְעַכּוּם חֲבָרוֹת.
עם ציט דעם מענטש אַהֲרָן, ווּ לעבעדיַק און פְּרִי איז
און ווּ עַמְּ אַיְזֵן דִּי שִׁינְקִיּוֹת אוֹסְגַּעַשְׁפַּּרְיוֹת לְרוֹבּ.

דאָס אַיְזֵן דער שטאמּ-געועז, ווּאָס גְּרִיכְכּת אַיְזֵן אַיְבִּיכְיּוּת.
עם אַיְזֵן קִיּוֹן קְרָאָפּט נִישְׁטָא, ווּאָס זָאָל אִים קָאנָען טוישן.
מייט אלען אַוְן אלעַם קוּמָט אַ שִׁנְיָוִי פָּאָר, נָאָר צִוְּוֹת
איַז אַוְמְפָאָרְעַנְדָּרְלָעֵךְ אַיְן שְׁטִילְקִיּוֹת אַוְן גַּעֲרוֹוישָׂן.

אן עדות אַיְזֵן דער מענטש בֵּין סֻופּ פּוֹן זַיְנָע טָעָג,
קיַיְן אַנדְעָר בְּרִירָה בְּלִיכְבָּט פָּאָר אִים נִשְׁטָא אַיְזֵן ווּעָג.

קיין אנדער ברירה בלייבט פאָר אים נישט אַין זיין וועג,
עם העלפֿט נישט דער קאָפּריו אָון אויך נישט די עקשנות,
פאָרשטיין עם נעמט דער מענטש דעם זינען פון סבלנות,
ערשת ווען מיט יאָרֶן זאָט ער ווערט אָון מיט געיעג.

דער יונגעט אומבאָקאנט געדולד אַין, ווי די שרעע,
זוי גרט זיך אָן מיט מומט צו בײַקומען ספּנות,
זוי אַיעילט אָן אויפּהער זיך אָון גרייט אַיז אויףּ קרבּנות,
און נאָר ווען שטורעמאָט אַים זיך, נײַט דער ברען אָוואָע.

עם אַיז די יונגעט שיין אָון אַיז אַיר דרייסטקייט – גְּרוּוּם,
און פֿאָר דעם לעבען אַיז אָ בענטשונג זוי אָון צירונג.
זוי צינדט זיך אָן געשווינד אָון פֿיעַרט גִּינְך זיך אַים.
דאָס אַיז אַיר גְּנוּסָט אָון גְּסָטָה, אַיר האָפּטְּטִיקִיָּת אָון בחירה.

דער יונגעט-דריסטקייט צאָל מיט לויונגעוזנגען אָפּ.
די ריעפּע עַלטער דאָרָפּ באַשטענדיך האַלְטָן קָאָפּ.

די ריעיפע עלטער דארף באשטענדיך האלטן קאָפ
און נישט פֿאַרְשִׁיףּוֹרֶט ווועָרֶן פֿוֹן אַן אַיְינְפָּאַל גַּלְאַטְּן.
אַ ווֹנְגַּן לְאַשְׁעָקֵל ווּעַט סְלוֹיְפָּן נִישְׁט פֿאַרְשְׁאָטְן,
וועָן עָר אַוְּהַ לְאַנְגָּעַ פִּים צְעַלְאָזְטַן זַיְךְ אַין גַּאֲלָאָפְּ.

מייט אלט אַיז אַנדערש. אַין פֿאַרְשְׁפָּעְטִיקְטָן האָפְּ-הָאָפְּ
וי שטעלט זַיְךְ אַוְּסַט צְוּ שְׁפָּאַט אַון ווּרט גִּיד אַיְסְגָּעָמְטָעָרט.
די רַיְפְּקִוִּיט רַעַדְת בְּאַדְאָכְט אַון כּוֹחָות נִישְׁט צְעַפְּטָרָט.
נָאָר בְּלוֹיזָע פֿלְאָפְּלָעָרְיוֹי עַם האַלְטָן נִישְׁט גַּאֲרְנִישְׁט אָפְּ.

עַם אַיז דָּאָס ווּאָרֶט אַ טּוֹב, ווּאָס פְּלִיט גַּעֲהִית אַרוֹויָּם,
אוֹן שְׁטִילְעַ פֿלְאָטְעָרְנוֹשׁ עַם טּוֹט דָּאָס אַוְּגָ פֿאַרְכָּאָפְּ.
דָּעַר יְוָגָנְטָס לְעַבְּן אַיז אַיְוְפְּגָעָשָׂוִים אַון בְּרוֹיז,
זַי נְעַמְּט דָּעַם אַיְינָן ווּרְטָרָט עַרְשָׁת אַוְּסְפִּירָן אַון טָפָּן.

עַם זָאָל פֿאַרְפְּרָעָמְדָט נִישְׁט ווּרְן פֿוֹן זַיְן ווּאָרְעָם שָׂוִים,
דָּאָס ווּאָרֶט אַין אַיבְּעָרְטָרָכְט לְאַז אַפְּגָעָהִיט אַרוֹויָּם.

דאם ווארט אין איבערטראקט לאז אָפֶגעהיט אַרוּים,
פֿון גְּרוּים יְשֻׁוב-הַדּוּת אֲטוֹבָה קָאָן נָאָר קְוּמָעָן.
מייט ברוכשטיינער פֿאַרְזִיּוּט עַם אֵיז דָּעָר וּועְגַּצְוָה
אויפֿ יְעַדְן שְׂטָעָל פֿון פּוּם אֵיז גְּרִיאַט צְוָרִיק אֲשָׁטוּים.

אין זוכַן שְׂטָעַנְדִּיקָן עַם וּאַקְסָט דָּעָר מַעֲנְטָשׁ שְׂטָאָרָק אָוּים
אוֹן אַלְעַ שְׂטָעַרְוָנְגָעָן בָּאַמִּית זִיךְ בִּינְצּוּקְוּמָעָן.
עַם קָאָן נִישְׁטָמָן יְעַנְעָם גַּעֲנָג אָוֹן וּוּעָנָן קְרוּמָעָן,
וּועְרַס' פֿירְטַט קִיּוֹן יוֹשֵׁר נִישְׁטָמָן אַרְבִּין אֵין אַיִּגְנָה הוּא.

אויפֿ שְׂאַרְפָּן וּועְגַּצְעִשִּׁיד, צְוַיְשָׁן גּוֹטָם אָוֹן שְׁלַעַכְתָּם,
דאַם וּאַרְטַט קָאַפְּאָכְל אֵיז נָאָךְ דָּעָם גַּעֲדָנָק פֿאַרְלָעַנְדָן.
וּועְרַ קִיּוֹן מָאָל נִישְׁטָמָן צָוָם אַמְתָה הַאָטָט פֿון וּאַרְטַט גַּעֲלַעַכְתָּמָן,
דָּעָר וּוּיסְטַט נִישְׁטָמָן וּוֹה, פֿאַרְוּאָר, צָו קָעָרָן זִיךְ אָוֹן וּוּנְדָן.

דָּעָר מִיּוֹן אֵיז אַיִּן דָּעָם תָּוֹךְ, וּוֹי ס' דָּאַרְפַּט זִין תָּוֹךְ אַיִּן מִיּוֹן.
דָּעָם אַמְתָה, וּוֹאָסָם אַיִּן דִּיר, זִיךְ לְעָרָן צָו דָּעַרְגָּוִין.

דעס אמת, וואטס אין דיר, זיך לערין צו דערגינן,
ער זאל נישט בליעבן פרעמד און סודותדייק פארשלאָסן.
ער איזו דער ענטפער אויפט אומצאליקע פאַרוואָסן
און מונטערט אויפט ס'געמיט צומאָל אויך דורך געווין.

עם איזו דאס האָרֶץ אַתְּ תהוֹם, וואט שועער איזו צו פֿאַרְשְׁטִין,
עם וואָקט אַין טִיף פֿון אַים אַ לְעַכְעֵדְקָעָר לשָׁן.
די אַומְפֿאַרְשְׁטָעַנְדַּעַכְיִיט אַיזו גּוֹלְמִידִיך צַעֲפְּלָאָסָן
און ס'הּעַלְפָט אַיר נִישְׁט אַרְוִים פֿון רַיְּדַ-פֿאַרְפְּלִיאָץ דַּעַר חָן.

וועג, אָבעָר, אַין זִין דַּוְּעַם וּוּעָרֶט דַּעַר תהוֹם גַּעַשְׁטָעָרט,
רייסט אויפֿ זִיךְ, ווי אַ בְּלִיאַן, די פֿינְצְטָעָרְנִישׁ מִוְתִּיבָּר.
אווי אַין לְיִטְעָרָנוּגּ דַּאָס וּוְאָרט גַּעֲבּוֹרָן וּוּעָרֶט
און דּוֹרְכְּשְׁטָרָאָלְן עַמְּנַט די וּאָרְפְּהָרָפְּ-עַיְן.

דאָס וּוְאָרט גַּעַלְיִיטָעָרטָע צַו אַוְפְּנַעַמְעָן זַיְגְּרִיטִיט,
עם לְעַכְט אַין טִיף פֿון דִּיר די גַּאֲרוֹנָגּ נַאֲךְ דַּעַר פֿרִיד.

עם לאבעט אין טיפ פון דיר די גאָרונג נאָך דער פרײַד,
וּאָם ווערט בֵּיז לְעִצְמָן פֿוֹנְקֿ נִישְׁתְּ קִיְּן מָאָל אַוְיְסְגָּעָלָאָשָׁן.
די האָפָעָנוֹנְג צו זעּוּ פֿוֹן נָאָעָנְטֿ די יְבָשָׁה
עם טְלִיעַת עֲרָגְעַזְוּוֹ אַיְן מִוְּתִים שְׂטִילְעָרָהִיט.

די זוּן אַיְן פִּינְעָרְדִּיקְעָר רָאָד צְעַפְּלָאָקְעָרָט גַּוִּימַט,
נאָך אַיְרֿ די שְׁאָטָּנָם שְׁטָרָעָקָן אוּסִים פֿוֹן לְעִנְגֿ די מָאָסָן.
פֿוֹן אַלְטָן שְׁטִיגְגָּעָר ווערט דָּעָר נִיעָר אַוְיְסְגָּעָלָאָסָן,
אוֹן האָרְטָעָר קָעָרָן יְוָנָגָע שְׁפָרָאָצָוָן הָאָלָט פָּאָרְגְּרִיאַיט.

געבענטשט פֿוֹן זוּן אַיְזַּאְזַּא, וּאָם פְּרוֹכְפָּעָרָט זִיךְ אַיְן מְעָרָט.
דָּאָם גְּרָאָז, דָּעָר בּוּיָּם, דָּעָר מְעַנְטָש, אוֹן — בֵּיז דָּעָם קְלָעָנְסָטָן וּוְאָרָעָם.
סְ'וּעָרָט וּוְיִכְבָּרָדָם גַּעֲמִיט פֿוֹן פָּאָרְגְּנָעָפִיל גַּעֲנָעָרָט
אוֹן סְ'שְׁטָרָאָמָט אָרוּים די פרײַד, וּוּ שְׁאָל פֿוֹן פָּאָסְטָעָר-הָאָרָן.

דָּאָם לְעָבָן צו בְּצָוֹנוֹנָעָן צו דִּיבְּן חֻוב גַּעַחְעָרָט.
ニִשְׁתְּ וּוּ אַגְּסָט צו זִיְּן גַּעֲקוּמָעָן בִּיסְטַ אַוְיַּף עָרָד.

ニישט ווי א גאסט צו זיין געקוּמען ביסט אויפֿ ערַד,
נאר גין דורך שטוויכ און זאמדן צו די וווײַטְעַ שטערַע,
און אין די מדברדיַקָּע ווֹאנְדָעָרָנוּן וועָרָן,
ערַשְׂטַ וועָרָן, וואָס אַין אַנְהַיִּיב האָסְט אלַיִּין באָגָעָרט.

דאָס אַיּו אַ לְּאָגָעָר וועָג, גַּעַשְׁלַעַגְלַט אַזְּן צַעַשְׁטַעַרטַ,
עם שטרויכְלַעַן זיךְ די פִּים אַזְּן טַרְוִיט זיךְ שַׁטְּעַלְן שְׁוּעַרְעַ.
דעָר מַעַנְטֵש אַיּו אַיְנוּינְקִיּוֹת אַיּוֹ עַלוֹל סְפָקוֹת מַעַרְן
און האָט נִישְׂט אַיּו אַ נוּיט פָּוּן וועָמָעַן זיין גַּעַהְעַרטַ.

עם אַיּו אַזְּוִי, אַזְּוִי, פָּוּן לְאָגָג אָן, פָּוּן גַּאֲר לְאָגָג,
קיִין שְׁטִיגָּעָר אַנְדָּעָרָן נִישְׂטַ אַפָּאָר דָּעָר אַלְּיַינְקִיּוֹטַ.
איַן ווַיַּסְטַ פָּוּן מַדְבֵּר פָּאָלֶט דָּאָס ווָאָרֶט אַזְּן ווַיַּדְעַרְקְלַאָגָג,
און אַיּוֹ הַתְּבוּדָדָות אַיּוֹ בְּלִיּוֹ אַיּוֹ אַוִּיסְקְלִיב — שְׁטַרְעַנְגְּקִיּוֹטַ.

אַט די דָּעַרְקַּעַנְטַעַנְישׂ פָּאָרְשְׁרִיבַּ אַזְּן פָּאָרְגַּעַדְעַנְקַּ.
איַן מִיט וועָג צו די שַׁטְּעַרְן קָאָן נִישְׂט זיין דיַר עַגְגַּ.

אין מיט וועג צו די שטערן קאן נישט זיין דיר ענג.
ס'אייז אַנְגָּעָוּעָנְדָּט דער גאנָג צו אַיְגָּעָנְעָר בְּאֶפְרִינְגָּג.
בִּיסְט אַנְגָּעָקְוָמָעָן דַּוְרָךְ דָּעַם יִסְ-סֻפֵּךְ צו גַּעֲדִיבְּעָן.
און נישט גַּעֲוָאָרָן פָּוֹן דִּין בְּרָעָג אַרְאָפְגָּעָשׂוּעָנְקָט.

וואָוָאָקְסָט דער בּוּיְם אַרוּיָס פָּוֹן גְּרָאָזְיָקָן גַּעֲדָרָעָנָג,
אָזּוּי שְׁטִיכָתְּ מַעֲנְטִישָׁ אַרוּיָף אָזּוּן טְרָאָגָט צו זִין צְוַשְׁטִיכָה.
צַו וּעָרָן פְּרָעָן חַיְסָט הַאָכָּן וּוְיָלָן אַוְמְגָעָהָיָה,
אָזּוּן זִיךְ פָּאָרְגָּלְיִיבָּט צַו זִין, אַלְיָוּן צַו זִין שְׁטָרָעָנָג.

וּאָסָם נַעֲנָטָעָר די שְׁטָעָרָן-שְׁנִין — קִיּוֹן שְׁפָוָר פָּוֹן שְׁטָעָר,
אוּיָס שְׁיוֹדוּעָנָג, מַחְזָוָתְּ צַוְּ לְעַתְּדִ-לְבָבָא.
בְּאַלְדָּעָנְדִיקָּט זִיךְ דָּעָר וּעָג, נַיְשָׁטָא קִיּוֹן זָרָגָן מַעָר,
גַּאֲךְ מַדְבָּר-וּאַנְדָּעָרָנוֹג עַם קוּמָט אָן די מַרְפָּבָה.

דְּעַרְפְּלִין וּוּעַטְּ לְסֻופֵּ, וּאָסָם הַיִּסְטָא צַו זִין בְּאֶפְרִינְטָמָט,
דְּעַרְוּוִיםָן זִיךְ דָּעַם תָּוֹן, דְּעַרְגְּיָין צַו זִין בְּאַטְּיִיט.

דערווויסן זיך דעם תורה, דערגניען צו זיין בנטיעיט,
או בייסט אויפֿ ערַד געַקְומָעַן נאָר אַ צִיּוֹת צו זוּבְּילָן,
דערגרייכֶן אַיִן דֵין צַיֵּל אַלְץ מַעַר אָנוֹן מַעַר לְמַעַלָּה
אָנוֹן גַּיִן דַעֲרָנָךְ אַהֲןָן, אַהֲןָן, נַאֲר וּוַיִּיט, גַּאֲר וּוַיִּיט.

דאָרט, ווֹו די פָאוּעָן אוּפֿ די זַוְלְבָּעָר-זַוְאַלְקָנָס רַיִיט,
וֹו סַפְּירֶת פָּוּן פְּרוֹזְדוֹר צו דֻם גַּלְאָנָן פָּוּן הַוִּיכָּעָן זַיִלָּן
דאָרט, ווֹו פָאָרָעָנְטַפְּעָרֶת זַעַנְעָן אַלְעָן הַאָרְבָּעָן שָׁאָלוֹת
אָנוֹן שְׁטִילְקִיּוֹת הַעֲרָשָׂת אָנוֹן רֹוּ פָוּן סָוד פָוּן אַיִּיבְּקִיּוֹת.

שי ווַיִּלְמַט, צַי נִישְׁתַּ – עַמְּ הַאלָּט בִּים אַנְהִיבָּ פָוּן דֻם סָופָּה –
בִּיםְטַ דּוֹרְכְגַעְגָּאנְגָּעָן שְׁטָעָט, מִיטַּ מַעַנְטַשָּׁן זַיךְ בָּאָגְעָנָט.
מִיטַּ זַוְן נַאֲךְ אַלְץ נִישְׁתַּ אַנְגְּעוּזְטִיקָט, זַאגָן: פִּי טָוב.
סְאיָזַ נַאֲעַנְתַּ שְׁוִין דַעַר בְּרָעָג, וּוְאָסַ לִיגָטָ פָוּן דִיר אַנְטְקָעָגָן.

סְאיָזַ גּוֹט, וּוְאָסַ הַאָסְטַ אַסְטַ גַעַטְרָאָכְט, גַעַפְּיִילְט, גַעַלְעַבְט
אָנוֹן אַיִן דֻם גַרְוִוִים-גַעְוּזָבָדְן פָאָרָב אַרְיִינְגְּנוּזְוּזָבָט.

און אין דעם גרויס-געועכ דיבין פארב אריינגעוועבעט.
וואס קאן דען דער בז-אדם מעערער נאך פארלאנגען?
ニישט צו פארגנסן זיין איז דא דורךגעאנגען,
און וויסן, ס'וועט זיין גויסט נישט וווען אויסגעועפעט.

ニישט ווי און אדלאער גראנג איז הייך דער מענטש עם שועבט.
ס'אייז צווישן וואר און טריום זיין בחירה אויפגעהאנגען.
ער גיט אומ אויפ משקולת, ווי איז צירק אויפ שטאנגען,
אט פאלט ער, און שוין שטניגט און ווערט נישט אויסגעועפעט.

ער הייכט אליען און לופט, ער ווינט זיך אומגעשטערט,
פון אייבערקראפט באהערشم, עם וואקסט אוייז זיין באגערן,
אט נאך א וויג און נאך, און ער פארלאזוט די ערדה,
און באלאד א תושב ווועט ער וווען צווישן שטערן.

זיין בליך פון לאנג איז צו דעם הימל צוגעשיםידט.
אין וויטקייט, צום איז-סוף עם ציט דעם מענטש און ציט.

און ווינטקייט, צום איז-סוף עם ציט דעם מענטש און ציט.
פון וואנגען איז געקומען, אהין צורייך וויל גרייכן.
ニישט מזל פון דעם טאג, נאָר דזיערדיקע הייכן
און שינו אַם רופַן, אַן ער שטרעבעט צו זיעער מיט.

עם וואָרט אַרײַן אַין שרעק די מורה פון פֿאָרשנוייט
און ס'אָמערט אַוּס דער מענטש פון יעדן אָפְשַׁטָּאָרְבְּ-צִיּוֹן
נאָר בלוייז פון דעם געדאָנק, אָז וועט אָמֶל זיין זוכָה
גענעגען צו דעם לֵיכָט, ווּערט רַויָּק זִין גַּעֲמִיט.

דער מענטש אַין, ווי אַ קִינְד, פֿאָרְנוּמוּן מִיט זִין שְׁפִיל.
ער בויט אַוִיפָּטְרַעְמָם, ווי ער וואָלט גַּעֲכִינְקָלְטָ רַויְפָּן.
נאָר, ווען עַס שְׁטָעַלְטָ זִיךְ אָפְ זִין שְׁוֹונְגָג, ווי שְׁפְרוֹנָג פון גְּרִיל,
דער שְׁרַעַקְטָ ער זִיךְ אַן ווֵיל פון זִיךְ אַלְיוֹן אַנְטְּלוֹוִוָן.

אַין שְׁטָעַנְדִּיקָן גַּעַלְוִיפָּט עַס לְעַבְטָ זִיךְ אַוּס דָּאָם קִינְד.
ニישט אַנדְעַרְש אַין דער מענטש, ווּאָם יָאָגָט זִיךְ ווי דער ווינְט.

ニישט אנדערש איז דער מענטש, וואס יאנט זיך ווי דער ווינט,
ער וווערט, אבער, פון גלייכן וועג אראפגעשלען.
אין קרייז אנסופיקן די זוּ נאָר טוֹט זיך טראָן,
און אלֶע אַוִיפַּ עֲרֵד אַיז צְיִיטוּנִילִיך אָוּן עַם פֿאָרְשׂוּנִידַט.

אָ, וואָס-זְשַׁע קְלָאנְט דָּעַר מְעַנְּטֵשׁ? די שְׁפִינְרָאָד שְׁפִינְט גַּעַשׂוֹנִידַ
און ערגעץ אין דער הייך צעהאנגען זענען וואָן.
אוֹיפַּ זַיִ גַּעַוּנִין ווּוְרַט אַיז שְׁקִיעָה אָוּן אַיז טָאנְן
דָּעַר פְּלוּס אָוּן אַפְּפָלוּס, הַיְכָב אָוּן פָּאָל, דָּעַר לְעַש אָוּן צִינְדַּ.

אַ שְׁטוּב אַיז נאָר אַ שְׁטוּב, וואָס אַיז דָּעַר לוֹפְּט זיך דְּרִיכִיט,
אַ זְעַמְּלָ בְּנֵי דָעַם ווּוְרַט אַפְּגַעַוּאַשְׁטַ פָּוּן כְּוֹאַלְיעַם.
און סְמָאָנְט דָּאָס שְׁטוּבְּעַלְעַ קִיּוֹן חַשְׁבּוֹן נִישְׁט פֿאָרְגְּרוּיט,
און סְמָאָכְט דָּאָס זְעַמְּדָעַלְעַ אַיז אַפְּגַעַגְגַּ נִישְׁט קִיּוֹן יְעֻלּוֹת.

די שְׁטוּמַ, אַיז טִיף פָּוּן דִּיר, מִיט צּוֹטְרוּעַן פֿאָרְנַעַם.
דָעַם קוֹל דְּמָמָה דְּקָה מִיט אַ יָּאָמָעַר נִישְׁט פֿאָרְשַׁעַם.

דעם קול דממה דקה מיט א יאמער נישט פארשעט.
וואס זיין וועט, וווען אויפ שטערן וועסט נישט וועלן גאנפֿן?
ביסט גאנר א קליאינער טיל פון אלען, וואס אוין באשא芬,
און נישט בלויו דו אליען געפינסט זיך איז א קלעט.

געענדיקט איז דער וועג, בארויך זיך און געם
פאל זיך אליען א חשבון מאכּן איז די טרא芬.
ביסט צונגעקומען צו א שטיילן ברעה און האפֿן.
הײַב אויף דעם קאָפּ, גלעט אוים די קנייטשן איבער ברעם.

און ווענד די בליקן דיבנע איצט אהיין, אהיין,
וואו צוישן ערעד און הימל פלייצט מיט שיין מיט בלויער.
פון יענער זיט פאָראָז איז נײַער זיין און זיין,
און אונטער שטערן איז צעעפֿנט ברײַטער טויער.

געגען זיך צו אים און שטיעיג אָרוֹיףּ, אָרוֹיףּ.
נווער ס'היבט מיט „אלפּ“ אָן, פֿאָרענדיקט מיטן „תְּיוּ“.

קורצ'ע ביאגראפאיעס

אלקאנבעי, שלמה בן משה הלוּי — געב. און ביטן יארצעונט. פון 1617-ן יאָרה. אָרט אָז גענוייע דְּצַטֵּע נישט באָקאנט). באָרִימְטֶער מְהֻבָּר פֿוֹן פִּוּט „לְכָה דּוֹדִי“. חָאָס מַעַן זָאָגָט צוֹ קְבִּלָּת אַיבָּעָר דַּעֲרָגָנְצָעָר יִדְּשָׁעָר וְעַלְמָה. אָוִיסָּעָר דַּעַם אָגָּנָה גַּעֲשִׁירִבָּן אוּיר אָנדְּעָרָע לִידְעָר אָז פֿוֹיטִים. אָ טִילְפָּזָן זַיְ וְעַנְעַן אָרְבִּין אַין דִּי סְפָּרְדִּישָׁע מַחְזּוּרִים אָז אָ טִילְ גַּעֲבְּלִיבָּן אַין תַּחַבִּיד. פֿאָרְפָּאָסְט אָ בְּאָדִינְטֶנְדִּיקָע צָאָל מִיטְשִׁישָׁע חָרָקָע, וְאָס זָעָנָען אוּיךְ גַּעֲבְּלִיבָּן נִשְׁתָּאָגְדָּרוּקָט. אַין זַיְן פֿרִיסְטֶער יָוְגָנָט מְהֻבָּר גַּעַחְעָן דַּעַם סְפָּר „מִנוֹת הַלוּי“ (גענעריבָּן אָז 1529), גַּעַדְרוּקָט זָום עַרְשָׁתָן מַאְלָן חָעָנָעָץ, 1545 חָוָר חִזְיָוָת אָרוּסָגְּרוּסָע יִדְּיוּת אָז תַּלְמוֹד אָרָן רְבִנְיָשָׁר לִיטְעָרָאָטוֹר, אָוּרָק בְּקִיאָות אַין יִדְּשָׁעָר פִּילָּאָזְאָפָּע פֿוֹן מִיטְלָאָלָטָע. זַיְן וּוּלְטָבָּאָגָּנוּם וּוּרְטָאָבָּעָגָּעָבָּן אַין זַיְן סְפָּר „אִילָת אַהֲבָמִים“ (1552). נִפְטָר גַּעַתָּאָרָן אַין טִיפָּן עַלְטָעָר, נִאָר 1590 אַין צְפָת.

דעְזְוִידָאָש, אלְיזָהּוּ בָּן מִשְׁהָ — געב. לערך 1550 אַין צְפָת. תלְמִיד פֿוֹן רְבִי מִשְׁהָ קָאָרְדָּאָמִירָע אָז אוּרָק פֿוֹן רְבִי יְצָחָק לְוָרָיא. מְהֻבָּר פֿוֹן סְפָּר „רְאָשָׁת חִכְמָה“, וְאָס עַד האָט פֿאָרְעָנְדִּיקָט שְׁרִיבָּן יְחִי אָדָר, 1575. גַּעַדְרוּקָט זָום עַרְשָׁתָן מַאְלָן אַין חָעָנָעָץ, 1578, אָזונָהָן דְּעַרְגָּאָר אָסְרָאָל, אוּרָק מִיטָּי יִדְּשָׁעָר אַיבָּעָזָעָזָגָן. אָרוּסָגְּרוּסָע בָּן מִשְׁהָ דִּעְזְוִידָאָש אַין גַּעַשְׁפָּן גַּעַתָּאָרָן אָגְדוּסָע לִיטְעָרָאָטוֹר. עַס האָבָן וְעַגְּן אִים גַּעֲנָרִיבָּן אָזְעָלְכָעָפָר שְׁרָשָׁרָה, חַי שְׁמָאוֹלִיסְפָּר פֿינָן, יִשְׂרָאֵל צִנְבָּרָם, דִּי בִּיבְּלָאָגְרָפָן פֿוֹן דַּעַר עַלְטָעָרָעָר יִדְּשָׁעָר לִיטְעָרָאָטוֹר, פְּרָאָגָמָשָׁה שְׁטִינְשְׁנִינְדִּיעָר אָז זַיְן. פֿירָשָׁה. „רְאָשָׁת חִכְמָה“ אַין אָסְמָסְרִיסָפָר, גַּעַטְיִילָט אַין פִּינָּךְ חַלְקִים („שְׁעָרִים“) : יְרָאָה, אַהֲבָה, תְּשׁוּבָה, קְדוּשָׁה, עֲנוֹה (הַכְּנָהָה). דִּעְזְוִידָאָש סְפָר אַין אַיבָּעָגְעָוָעָט גַּעַתָּאָרָן אַין שְׁפָאַנִּישָׁ אָז דַּעַר הַעֲבָרָעִישָׁר טַעַקְסָט אַין גַּעַדְרוּקָט גַּעַתָּאָרָן אַינוּגְדוּזָעָר אַמְּאָלִיקָע גְּרוּסָע דָּרוֹי קְעִירִיָּעָן פֿוֹן אַמְּסְטָעָרְדָּאָם, פְּרָאָגָמָשָׁה קְרָאָקָע אָזונָהָן קָאָנְסְטָאָנְטִינְאָפָּאָל. מַעַן האָט אָפִילָו אָרוּסָגְּרוּסָעָבָן קְצָוְרִים פֿוֹן דַּעַם סְפָר, פְּדִי עַס זָאָל גַּעַלְיִיעָנָט אָז גַּעַלְעָרָנָט וְעַרְן. אָלְיזָהּוּ דִּעְזְוִידָאָש האָט וְיָרָק פֿאָרְאִינְטְּרָעָסִירָט מִיטָּדָע פֿוֹילִישָׁן יִדְּנוֹתָם אָז אַונְטָעָרְגָּעָנוּמָעָן אַסְיָה אַין דִּי גְּרוּסָע יִדְּשָׁעָרָפָילִישָׁע צַעְנְטָרָעָן. סִיאָז נִשְׁתָּאָפָרְבִּילָּבָּן קִיְּן שָׁוָם דָּאָקוּמָעָנָט פֿוֹן זַיְן דִּיְזָעָ אָז אַיְגְּרוּדָוקָן. מַעַן וּוּיְסָט נָאָה, אָז עַד אַיְן פֿוֹילָן נִשְׁתָּאָ

פארבליבן. עיר איז צוריינגעומען קיין ארכישראָל און נפטר געווארן אין חבוראַן. 1588. (יוסף מלנער — "צ'יניסטיישע שטימע", פֿאָרְטִין, 13 נאָת. 1953).

ז'יטַאל, חיימּ בֶּן יוֹסֵף — געַב. 1543 אין איטאָלייע, געקומען אלס יינגל מיט זיין ערטרן קיין צפת. תלמיד פון רבי משה אלשיך אין ניגלה און פון רבּ יצחק לְוִרְיאָ (אר"ז) אין קבלה. האָט אַגְּנְעָשְׁרִיבְּן זַיְן אוֹטְאָבָּאָגְּרָאָפְּיעַ אַונְטְּרָעָן נַאֲמָעָן "שְׁבָחִי רִ' חִימַם" ("ספר החזיוונות"), וואָס איז געדראָקָט געווארן אַס מְאַל דָּעַר תְּלִימִיד מַוְהָקָט פון אַרְיָ' אָן האָט אַין זַיְן וַיְתַאֲלָ". חיימּ ז'יטַאל אַיז געווען דער תְּלִימִיד מַוְהָקָט פון אַרְיָ' אָן האָט אַין זַיְן סְפּוּרִים אַנְטוּקְלָט דִּי שִׁיטה פָּוֹן זַיְן רְבִּי. זַיְן הַוִּיפְּטָסְפָּר אַיז דער "סְפּר עַזְּחִים", זַיְן סְחוּרָת גַּבְּרָאָכְט דִּי שִׁיטה פָּוֹן אַרְיָ' אָן סְחוּרָת גַּעַמְאָכְט פִּירוֹשִׁים אוּפְּנָה. חווֹן דִּי אַפְּגַּעַדְרוֹקְטָעַ סְפּוּרִים זַעַנְעָן גַּעַבְלִיבָּן אַס כתְּבִים פָּוֹן חִימּ חִיטַאָל, וְאָס זַעַנְעָן נִישְׁתַּפְּרָעָנְטָלְעָכְט גַּעַוָּאָרָן. נִפְטָר גַּעַוָּאָרָן אין דְּמָשָׁק, 1620.

לוֹרִיא אַשְׁפְּנוֹז, יִצְחָק בֶּן שְׁלָמָה — דער אַרְיָ' (אַשְׁפְּנוֹז, רבּ יצחק אוֹן אַרְדְּנוֹנוֹ רבּ יִצְחָק) הַקּוֹדֶש — געַב. 1534 (רְצָ"ד) אין יְרוּשָׁלָם, בָּאַרְטְּמָטָעַ מִקְׁבָּלָה, פָּאַטְעָרָר פָּוֹן דער קְבָּלה מִעְשִׁית — פְּרָאַקְּטִישָׁעָר קְבָּלה. זַיְן שִׁיטה האָט פָּאַרְשְׁרָבְּן זַיְן הַוִּיפְּטָתְּלִימִיה, חִימּ וְזִיטַאָל, וְאָס האָט פָּאַרְעָפְּנְטָלְעָכְט דָּעַם רְבִּינָס לְעָרָע אַין סְפּר "עַזְּחִים", וְוַיְ אַוְרֵךְ אַין : "שְׁמוֹנָה שְׁעִירִים", "דָּרָךְ אַמְתָּה", "כְּחֻנּוֹת הַאֲרָדִי" וְלַל" אַוְרֵךְ "מְעַנְּיוֹן הַחֲכָמָה". עַס אַיז אַוְרֵךְ דָּרְשָׁנִיעָן אַס סְפּר "שְׁבָחִי הַאֲרָדִי" מַט וְנוֹנְדָעָרִים-פִּירוּרִים וְעוֹגָן זַיְן לְעָכָן אַזְנָה הַתְּגָלוֹת. דער אַרְיָ' האָט מַחְבָּר גַּעַוָּעָן פִּירוּשִׁים אַוְרֵךְ דִּי שְׁחָעָרְטָעָנְטָעָן פָּוֹן זַוְהָר אַין : "כְּתַבְּיַה הַאֲרָדִי", וְאָס חַעֲרָן דָּעַרְמָאנְט דָּוָרָךְ דִּי מִקְׁבָּלִים (דער שְׁטָעָלָן פָּוֹן זַוְהָר אַין : "כְּתַבְּיַה הַאֲרָדִי", "אַסְדָּר לְסָעָדָתָא" אַזְנָה הַיכְלָא), מִיסְתְּשִׁישָׁן אַזְנָה-סְפּרָה, וְאָס זַעַנְעָן אַרְיְינְגְּנְעָנוּמָן גַּעַוָּאָרָן אַין סִידְרוּמִים נִסְחָסְפָּרָה. דער אַרְיָ' האָט גַּעַלְעָרָט קְבָּלה מִט דִּי אַגְּנְעָזְעָנְסָטָעָן חִירְבָּרִים אַזְנָה תְּלִימִידִים, וְוַיְ חִימּ וְזִיטַאָל, אַלְיהָוּ דִּעְעָדָה, שְׁלָמָה אַלְקָאָבָעָן אַיז אַס סְדָךְ אַנְדָעָרָה. נִפְטָר גַּעַוָּאָרָן הַיְאָבָּה, של"ב (1572) אַיז אַפְּתָה.

פּוֹלְפָּן, שְׁלָמָה — געַב. אַין לִיסְאָבָּאָן, פָּאַרְטְּוָגָל, לעָרָך 1500, פָּוֹן עַלְעָטָרָזָן, גַּעהַיִסְן דִּיְעָגָל פִּירָעָס. נַאֲךְ דער אוֹפְּטָרָעָטָוָגָ פָּוֹן דוד הַרְאָבוֹנִי אַין לִיסְאָבָּאָן (1525) מִט דער בְּשָׂוִהָה פָּוֹן גָּאָולָה, זַרְקָמְגִּיר גַּעַוָּעָן אַזְנָה אַזְנָה מְרָלָבָּן. פָּאַרְגָּעָלִיגָּט רָאוּבָּנִין זַיְן הַילָּפָּה, נַאֲוִי יְעָנָרָה האָט זַיְן צְרוּקִיגָּעוֹזָן, מַחְמָת מַוְלָּבָּן אַיז גַּעַוָּעָן זַיְן אַזְגְּעָזְעָנְגָרָר מַאֲרָצָן. אַוְרֵךְ רָאוּבָּנִיס עַצְמָה אַפְּגָעָפָּאָרָן קִיְּין סְאַלְאָנִיקָּי, טְעָרְקִי. דָּאָרֶט גַּעַלְעָרָט קְבָּלה בֵּין רְבִּי יְסָסָף סִיבָּאָק. אַיז אַדְרִיאָנוֹאָפָּאָל זַיְן בָּאַגְּעָנָט מִט יְוֹסֵף קָאָרוֹן, אַוְרֵךְ וְעַמְעָן עַר האָט גַּעַהָאָט אַס גְּרוּסָע השְׁפָעָה מִט זַיְן קְבָּלה דְּרָשָׂוֹת. שְׁכַּעַנְרָוּ גַּעַקְוּמָעָן קִיְּין צְפָת. נַאֲךְ דער יְדִיעָה, אַזְנָה אַיז פָּאַרְנוּמָעָן גַּעַתְּאָרָן דָּוְרָכָן קִיְּין עַד קָאָרְל דער פִּינְפְּטָעָה אַיְילָט עַד זַיְן אַהֲנִין (1529), גַּלְיְיְבָנְדִּיק, אַזְנָה גַּעַקְוּמָעָן דער סְוִף צַו דער "מִמְּשְׁלָתָ אֲדוֹם" (רוּם) אַזְנָה גַּעַנְעָט צַו בִּיאָת הַמִּשְׁיחָה.

ער האלט דארט דרשות און ווערט פאראדיעטיקט ביי דער אינקוויזיציע. ואנדערט אויס אין 1530 קיין ווענציאן, הו ער באגונגען זיך ווידער מיט רואובניין. פאראט מיט אים קיין רעננסבורג, דיטשלאנד, צום קייזער קרל אין שליחות צו באפריען ארץישראל פון טערקיין. דער קייזער נעמט זיין פאָר מאָראָגען און גיט זיין איבער צו דער אינקוויזיציע. שלמה מולכו האט פאָראָפֿאָסְט דעם *סִפְר הַמִּפְאָר*, אין חעלכּוּ ער זוגט און משיח נבאות (געדרוקט אין סָלָאָגִיָּקִי, *רְפָ"א*, 1529). מולכו איי פָּאָרְבְּרָעָנֶט גַּוֹּאוֹרָן על קידוש השם אין מאָנטווע, איטאליע, אין ר'ב, 1532.

נאָגָאָרָא (נאָדוֹשָׁאָרָא), יִשְׂרָאֵל בָּן מֹשֶׁה — גָּבָּע. לערך 16-ער יארן פון 16-יטן יארה. אין דער יוגנט געפֿירט אין אָמוּרוּיךְ לעבען פון אַחֲנָדוּרְזִינְגֶּר. דער לְעַצְמָטוּרְפּוֹן די גְּרוּסְטָן יִדְיָשָׁע פָּאָעָטָן פון דער גָּאָלְדְּעָנָרְפּוֹן עַפְּאָכָע אַיְן שְׁפָאָגְּנִיעַ. גַּעַחַעַן בָּאָקָאָנוֹת מִיטָּאָרָאָבְּיָשָׁע פָּאָעָזְּעַי אַוְן פָּאָעָטָה, פָּאָרְבְּרָאָכָט אַסְטָט אַיְן זְיִיעָרְסְּבִּיהָה, פֵּיל גַּעַטְוֹנָקָעָן. בָּעֵת די וְאַנְדָּעָרְץִין זְיִיר בָּאָקָאָנוֹת מִיטָּאָרָאָבְּיָשָׁע, פָּאָעָזְּעַי אַיְינְגְּעָפְּרִיטָט דעם מְעֻטָּרְפּוֹן די אָרָאָבְּיָשָׁע, שְׁפָאָגְּנִיעַ, פון אַרְיָעָט. אין זְיִין פָּאָעָזְּעַי אַיְינְגְּעָפְּרִיטָט דעם מְעֻטָּרְפּוֹן די אָרָאָבְּיָשָׁע, אַטְּאָלְיָעָנִישָׁע אַוְן נְיִיגְּרִיכְיָשָׁע פָּאָעָטָן. וַיְיַעַן לִידְעָרְגָּעָן אַזְטָט עַר צְוָעָפְּאָסְטָט צֹו דער מְיַאלְקִידָּעָי, רְשָׁטְמָעָן אַיְן מְאָטְמָיוֹן פָּוֹן דער פָּאָלְקְסְפָּאָזְעָיָי, אַגְּוַעַנְדָּקִי, אין יְעַדְוָן פָּאָל, גַּעַנוֹי דָּאָס בָּאָטְרָעָפְּנִידְקָעָפּוֹן פָּרָעָמְדָר-שְׁפָרָאָכְּיָקָעָפּוֹן, וְאָס הַאַזְטָט אִים גַּעַדְינָט פָּאָר אַיְן מְוֹסְטָעָר. חִימָם ווִיטָּאָל אַיְן אַרְוִיסְגָּעָרְטָאָטָה, צְוִישָׁן אַנְדָּעָרָעָה, קָעָנוֹן אַסְטָט דעם נּוֹסָה. דער אַרְיָה הַאַזְטָט זְיִיךְ אַבְּעָר דְּעָרְמִיט נִישְׁתְּגָרְעָנָט אַזְטָאָרָק גַּעַהְאָלָטָן פָּוֹן נַגְּאָרָאָס שְׁוּרִים, דער עִיקָּרְפּוֹן זְיִין מְזָמוֹר *הַיְהּ רָבָּן עַולְם וְעַלְמָיָא*, חָזָקְשׁוּרְטָן פְּרִיְּטִיקְצָוָנָאָקָטָס אַיְן יְעַדְוָן יִדְיָשָׁן הַוִּין. נַגְּאָרָאָז הַאַזְטָט גַּעַשְׁרִיבָן זְמִירָות אַוְן פְּיוֹתִים אַיְן העֲבָרִישָׁע אַזְטָאָמִישָׁע, אַיְן חַעַלְכָּעָעָס קָוָמָט צּוּם אַוְיסְדָּרוֹק זְיִין בעַקְנָשָׁאָפָּט צֹו גָּאָלוֹה. אַוְיךְ — וּוּלְטַלְעַכְעָא אַזְטָאָמִיתָן, וְאָס טִילְיָן זְיִיךְ אַוְיסְמִיט זְיִיעָרְפָּאָלְקָהָפּוֹן טִמְלָעְכִּיקִיט אַזְטָאָמִיתָן אַיְן אַיְנָהִידְוָעָלָעָמִתָּחָן. די רְעַלְגִּיעָזָע *זְמִירָות יִשְׂרָאֵל* זְעַנְעָן צּוּם עַרְשָׁתָן מָאָל דְּעַרְשִׁינָעָן אַיְן צְפָת, 1586. זְיִינָע *שִׁירֵי חֹוֵל* זְעַנְעָן פָּאָרְבְּלִיבָן אַיְן כְּתִבְיָיָן (דער העֲבָרִישָׁע שְׁרִיבָּר, יְזָמָרָה הַאַזְטָט אַרְיִינְגְּעָבָּעָן אַלְעָעָס *זְמִירָות יִשְׂרָאֵל* אַיְן תְּלָאָבָּיב, תְּשָׁאָ) וְיִאָס סְךָ אַנְדָּעָרָעָז זְיִינָע ווּרְקָעָר. אַיְן יִידְיָשָׁע הַאַזְטָט. יְ. זְ. שְׁוֹאָרָץ פָּאָרָה עַפְּנָטָלְעַכְט אַיְבָּעְרוּצָוָנָעָן פָּוֹן זְיִינָע 15 לִידְעָר אַיְן דָּעָר אַנְטָאָלְאָגִיעָע *הַעֲבָרִישָׁע פְּאָזְוּעָע*, נְיוֹ-יְאָרָק, 1942; מְרוֹדָכַי יְאָפָעָ — 3 לִידְעָר אַיְן זְיִין *אַנְטָאָלְאָגִיעָע* פָּוֹן דָּעָר אַיְן נְפָטָר גַּוֹּאוֹרָן אַיְן עַזָּה, העֲבָרִישָׁע פְּאָזְוּעָע, נְיוֹ-יְאָרָק, 1948. ישראל נַגְּאָרָאָז אַיְן נְפָטָר גַּוֹּאוֹרָן אַיְן עַזָּה, לערך 1628.

קָאָדָאָזְוּרָעָ, מֹשֶׁה בָּן יְעָקָב (רְמִיָּק) — גָּבָּע. לערך 1522 (אַרְט אַמְבָּקָאָנוֹט).

לוּיטָן פָּאָמְלִיעָזְאָמָעָן, אַיְן מָעָן זְיִיךְ מְשָׁעָר, אַיְן זְיִינָע עַלְטָעָרָן הַאַבָּן גַּעַשְׁתָּאָמָס פָּוֹן דָּעָר שְׁטָאָט קָאָרְדָּאָחוֹעָ אַיְן שְׁפָאָגְּנִיעַ. באַדְּיִינְדוּקְסְּטָר טְעַרְעַטְיִיקָּעָר אַזְטָאָר אַיְן באַגְּרִינְדָּעָר אַיְן דָּעָר קְבָּלה, זְיִין שִׁיטָּה, חָזָק אַיְן גַּעַחַעַן אַטְּעַרְעַטְיִישְׁ-פְּלִיאָזְאָפִישָׁע, באַזְוֹנוֹדָעָר אַיְן דָּעָר אוּסְבָּרִיטְעָרוֹנָג פָּוֹן דָּעָר לְעַרְעַחְנָג *אַיְ-סּוֹפֶּה* אַוְן *צִימָצּוּם* אַוְן דָּעָר פְּרָאָצָעָס, חַעַלְכָּן די סְפִּירָה גַּיְעָן דָּוָר אַיְן וְוָגָן פָּוֹן זְיִיעָר אַגְּנָטִיכְלָוָגָה, הַאַזְטָט עַר אַיְבָּעְרוּלָאָזָט אַיְן זְיִינָע סְפִּירָה: *פְּרָדָס רְמוֹנִים*, זְיִינָע לְעַבְנְסְ-וּרְקָעָר, *אַלְוָמָה רְבָתִי*, *שְׁעוּרְ קְוָמָה*.

און "אור נערב". אוד — "אור יקר" — א פירוש אויפן זהה (גבילבן אין כתבייד). זיינע געדאנקען וועגן די מיסטיישן און פאנטיעיסטייש טענדענ贊ן זעגען — א יאָרֶה הונדרט פֿאָר שפֿינְאָזֶן — פֿאָרְסְּהַכְּלֵט אִין זִין זָג : "הָאֹולָה כָּל נְמָצָא וְאַיִן כָּל נְמָצָא הָאֹולָה" ("גָּאָט אִין אַלְּזַי, אֲבָעֵר נִישְׁתָּאָלְזַי אִין גָּאָט"). אִין דַּעַם הַסְּפָר אַוְיפָּן טויסט פֿוֹן זִין דְּבִין, הָאָט דַּעַר אָרְדִּי זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט : "מְשָׁה וְתָרְתוֹת אַמְתָה". זִין רְבִי, יוֹסֵף קָאָרוּ, הָאָט גַּעֲזָנָט בַּיִן זִין קָבָר : "דַּעַר וּרְעַת בַּאֲתָלָן דַּעַר אָרוֹן פֿוֹן דַּעַר תּוֹרָה". דַּעַר רְמִיךְ אַיְן נִפְטָר גַּעֲזָרָן אַיְן צְפָת, כְּבִי תְּמוּנוֹן, ש"ל, 1570.

לאָרוֹן, יוֹסֵף בָּן אַפְּרִים — גַּעַב. אַיְן טָאַלְעָא, שְׁפָאַנְיָע, אַגְּגֻעַעַנְסְּטָרָר פּוֹסְק, חָרִיף אַיְן עַוְker הרִים, באַקָּאנְט, אַוְיךְ מִיטְן טִיל, "מְרוֹן בֵּית יְוֹסָף". מַחְבָּר פֿוֹן די פֿוֹנְדְּאָמְעָנְטָאָלְטָע סְפָרִים "בֵּית יוֹסָף" אַיְן "שְׁוֹלְחוֹן עָרְוּךְ", אַוְיךְ — "מְגִידִּים מִשְׁרִים" — רְעִילְגְּעַיְום-מִיסְטִישָׁר טָאַגְבָּוָר. עַס וּרְעַת דָּעַרְצִילָּט, אָז צָו אַיְם פְּלַעַטְמָן אַיְן גַּעַשְׁטָאָלָט פֿוֹן אַיְן "מְגִידִּים" פֿוֹן הַיְמָל די מְשָׁנָה אַיְן מְגַלָּה זִין סְדוֹתָה אַוְיךְ דָּעַרְצִילָּן גְּבִיאָות. יוֹסֵף קָאָרוּ אַיְזַי גַּעַשְׁעָן אַיְם גְּרוּסְעָר אַנְהָגָנְגָעָר פֿוֹן שְׁלָמָה מּוֹלְכָט, מִיטְחָעָמָן עַר זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט אַיְן אַדְרִיאָנְפָּאָל. באַגְּיִיסְטָרָטָר פֿוֹן מּוֹלְכָט קְבָּלָה-דְּרוֹשָׁה, הָאָט עַר זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט אַיְן קְבָּלָה אַיְן דָּרְכְּגָעַדְרָוְנְגָעָן גַּעַוְאָרָן מִיטְחָעָמָן טְרוּיְמָעָן פֿוֹן זִין דָוָר. אַיְן זִין "מְגִידִּים מִשְׁרִים" וְחַיִּיתָעָט עַר אַרוּסִיָּה אַיְן צָו מְולָכוֹן אַיְן רַוְפְּטָא אַיְם אָז : "שְׁלָמָה אַהֲבוֹבִי", "שְׁלָמָה יִדְּדִי", "שְׁלָמָה חֲבִיבִי". דַּעַר עַרְשָׁטָר טִיל פֿוֹן "מְגִידִּים מִשְׁרִים" אַיְן דַּעְרְשִׁינְעָן אַיְן לְבוּלִיאָן, 1646. די צְוּוּיָּטָע (עַרְשָׁטָר פֿוֹלְשְׁטָנוֹנְדִּיקְעָן) אַוְיסְגָּאָבָע — אַיְן וּוּנְעָצִיעַן, 1654. יוֹסֵף קָאָרוּ אַיְן נִפְטָר גַּעֲזָרָן אַיְן צְפָת, יְגָן נִיסְן, שְׁלִיחָה, 1575.

לאָוָּגָנִי, דָוָד — גַּעַב. לעַדְך. 1490. אַגְּגֻעַעַנְסְּטָר קִין וּוּנְעָצִיעַן 1524 (רְפָ"ד) אַיְן טְוִי רְפָ"ה — קִין רְוִימָט. עַר הָאָט דָעַרְצִילָּט, אָז עַר שְׁטָאָמָט פֿוֹן דַעַר יִדְּיִשְׁעָר מְדוּינָה חָבּוֹר, אַיְן אַרְאָבִיעַ, וּוּסְטְּזְוִינְגָעָן די בְּנֵי רָאוּבָן, גָּד אַיְן דַעַר הַאלְבָעָר שְׁבָט מְנוּשָׁה, אָז זִין בְּרוּדָעָר, יוֹסֵף, אַיְזַי דַעַר מְלָךְ אֲבָעָר דַעַם שְׁבָט רָאוּבָן, זִין בְּרוּדָעָר זָאָל אַיְם הָאָבָן גַּעַשְׁקָט מִיטְחָעָמָן צָו די קְרִיסְטָלְעָכָע פֿעַלְקָעָר אַיְן אַיְרָאָפָעַ צָי בָּאַקְוּמָעָן גַּעַוְועָר פֿאָר דַעַר יִדְּיִשְׁעָר מְלוֹכָה אַוְיפָּט צָו פֿירָן מְלָחָמָה מִיטְטָרְקָעִי, כְּדִי אַפְּצָוּנְגָעָן אַרְץְיִשְׂרָאֵל. עַר הָאָט אַוְיסְעָמָטָן זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט צָו טְוַעַפְּן מִיטְיִינָן כְּדִי עַס וְאַל אַיְם נִישְׁתְּשָׁעָרָן אַיְן זִין שְׁלִיחָות. שְׁלָמָה מְלוֹכָו אַיְזַי צָו אַיְם גַּעַקְוּמָעָן אַיְן לְסָאָבָאָזָו אַיְם נִישְׁתְּשָׁעָרָן אַיְן זִין שְׁלִיחָות. שְׁלָמָה מְלוֹכָו אַיְזַי צָו אַיְם גַּעַקְוּמָעָן אַיְן לְסָאָבָאָזָו פֿוֹן זִין שְׁלִיחָות, וְזָאָרְךְ דַעַם, וְזָאָרְךְ דַעַר הָאָט זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט, אַיְן רָאוּבָן הָאָט גַּעַבְּרָאָכָט די בְּשָׁוָרָה (1925), נִאָרְךְ דַעַם, וְזָאָרְךְ דַעַר קְיִינְעָר הָאָט זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט, נִאָרְךְ דַעַר רָאוּבָן פֿוֹן קְיִינְעָר הָאָט עַר זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט זִין הַילָּחָה, קְיִינְעָר דַעַם גַּעַר גָּוֹלָה. עַר הָאָט אַיְם פֿאָרְגָּעְלִיְּגָט זִין הַילָּחָה, נִאָרְךְ דַעַר רָאוּבָן זִין אַיְן אַנְהָיָבָן צְוּרִיקְגָּעוּזִין. שְׁפָעָטָר הָאָט עַר זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט זִין הַילָּחָה, פֿוֹן זִין שְׁפָעָטָר זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט קִין רְעִגְנְסְבּוֹרָג, דִּיטְּשָׁלָאָגָה, זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט דַעַם קְיִינְעָר קָאָרְלָד דַעַם פֿינְפְּטָן אַיְן זִיךְרָאָזְעָדְרִיקְט. רָאוּבָן אַיְם גַּעַשְׁטָאָרְבָּן אַיְן אַיְם תְּפִיסָה אַיְן שְׁפָאַנְיָעָן, נִאָכְן יָאָר 1935.

נאטיאצן אוון טיעיטשן

איינטסוף — דער העכטער בעגריף פון געלטלעכקייט אוון אומענדעלעכקייט, פון וועלכן עס איין אנטשטאגען די וועלט.

אַדְעַן — דער נאמען פון ירושלים בעי די מקובלים.

גִּימָטְרִיאָה — גראכיש: געאמעטעריע. אין דער תלמודישער ליטעראטור רעכגענען בכלל, אויך דאס אויסרכעגען וויפל די אותיות פון אַ ווארט באטרעפֿן אין ציפערן. די מקובלים האבן זעיר אַפְּט גענוצט גימטריאם, חי מיסטייש פֿאַרְבִּינְדְּגָעָן פון אותיות אוון ווילטער פֿאַרְ קְּבָלָה-צָחָקָן.

גִּילְיָהָל — צפונייטיל פון ארץישראל. אין דער געשיכטע פון יידן אוון פון ארץישראל האט דער גיל געשפלט אַ גְּרוּיֵּסֶר רָאַלְעַ. אין 16-יטן יאָרה. איין צפת, די הויפט-שטאט פון גִּילְיָהָל, געהען דער צענתר פון די מקובלים.

זָהָר — נאמען פון ספר וועגן קבללה געשרבין אין אַראָמִישׁ. לויט דער טראדייצ'ע פון די מקובלים האט דעם זוהר מהבר געהען דער תנא רביה שמעון בן יוחאי אין ארץישראל (אין 2-יטן יאָרה). רביה משה ויליאון אין שפאניע האט געפונען דעם פֿתְּבִּיאֵד אוון אַים פֿאַרְעָפְּנְטָלְעָכָט אַנְהִיאִיב 14-יטן יאָרה. דער זוהר אוין צום ערשותן מאָל געדראָקָט געווארן אין קְּרָעָמָנָא אוון מאָנְטוּאָ, אַיטָּלְעָיָם, אין 1559 (צְחִי מָלָא אין איין יאָר).

חַבּוֹר — מידבר אין אַראָבָּעָ, וו עס האבן געווֹיגַט די בּוּנִי רָאוּבָּן, גַּד אוֹן דער האלבער שבט מנשה אוון ווּ ואָנוּבִּיס בּוּדְדָּעָ יְוָסָפָּט איין געהען דער מלָך.

חַבְמָת הַפְּרָדָם — אין די קבלה-ספרים ווערט טילמאל די קבלה אַנגְגָּרְפָּטָן חכמת הפרדים. מען באַראָכָט אויך דאס ווּארט ווי רָאַשְׁיִתְבּוֹת פון : פְּשָׁת, רָמָה, דָּרוֹשׁ, סָוִד, די פִּיר מְעַטְּפָדָעָם, לויט וְעַלְכָּעָמָעָן קָאָן אַיְנוּטִיטְשָׁן די פְּסָוקִים אוֹן די מִזְחָות פון דער תורה.

יַאֲסָלְמָן פּוֹן רְאַסְהִיּוֹם — יוֹסֵף בָּן גְּרוּשָׁן, גַּעַב. 1480 אין מיטלבערגההים (עליאס). פרנס ומנהיג אוון שטולן. יאַסְלָמָן האט זיך אַפְּגָעָגָעָן אַ סָּר דָּוָרָ זַיְן גָּאנְצָן לעבן מיט דער פֿאַרְטִּידִיקָּוָג פון די רָעַכְתָּ פון די יִינְהָ, מיט באָפְּרִיעָן זַיְן פון הויכע שטְּנִיעָרָן אוֹן אוּיסְבָּעָסְעָרָן זַיְעָרָע בְּאַצְיוֹנָגָעָן מיט דער אַרְוּמִיקָּעָר סְבִּיבָה. ער איין געהען שטְּאָרָק אַנְגָּעָנוּמָעָן בְּיִם קִיְּיעָר מַאֲקָסְמִילִיאָן אוֹן באַזְוְנָדָעָר בְּיִם קִיְּיעָר

קארל דעם פינפטן. האט אינטערווענירט בעת יידז'-אַרְוִיסְשִׁיקְּרוֹגָעָן פון עליזס און אנדרען מקומות און אַרְוִיסְגָּעָרְקָאָגָן פֿאָר זַיִּס פֶּפְּצְּעִילָּעָ פֶּרְחִילְּגִּיעָס. זַיִּין וַיְרֻקָּנוּג האט זַיִּד אַוְיסְגַּעַשְׁפְּרִיטִיס אַיבָּעָר גַּאנְזִי דִּיטְּשָׁלָּאָגָן אָוּן אַיְּיךְ אַנְדָּרָעָ לְעַדְעָר, וּוּ יַיְּנוּ האָבָּן גַּעֲזָוִינְט. אַזְוֵי האט עַר אַוְיסְגַּעַפְּוּעָלָט דִּי בַּאַפְּרִיאַיְּוָגָן פָּוּן יַיְּדָן אִין אָן עַלְיתִּידָמָּה פְּרָאָגָעָס אִין סְלָאָזְקִיָּעָ (פּוֹיְינְגָן). האט אַגְּנָעָרְבִּיכָּן אִין אַפְּאָלָאָגְּעָטִישָׁן סְפָּר "דָּרָךְ הַקוֹּדֶשׁ" (1531). גַּעַשְׁט.

ירושלם — ירושלים. אִין תַּנְיָךְ אִינוֹ אָמָעָטוֹם יְרוּשָׁלָם גַּעַשְׁרְבִּין אִין אָ "יְוָדָה"
נאָךְ דָּעָר "לְמַדָּה", אַוְסְטָעָר 6 מָאָלָּה.

כּוֹלוֹן חַיּוֹב, כּוֹלוֹן זְפָאַי — דור שְׁפָלוֹן זְפָאַי, דור שְׁפָלוֹן חַיּוֹב, אָךְ דָּוָר,
וְאָס אִין אַינְגָּאנְצָן רַיִּין, אָךְ דָּוָר חָסָס אִין אַינְגָּאנְצָן שְׁוּלְדִּיק.
לְיִלְוָהָג — שְׁדִיםְמְלָבָה אִין פְּאַלְקָסְגָּלוּבָן, וְאָס פְּאַרְשְׁטָעָלָט זַרְקָאָר אָשְׁיְגָעָן
פְּרוּי אָוּן פְּאַרְפִּירְטָטָן מְעַנְגָּרָר צָוִינְדָּה. דָּסָס וְאָוְרטָט שְׁטָאמָט פָּוּן "לִילָּה", נַאֲכָתָה, וּוּלְילָה
הַעֲרָשָׁת בִּינְאָכָת. פְּאַרְאָנִי אָמִינְגָּנוּגָן, אָזְ דָּעָר נַאֲמָעָן לִילָּה שְׁטָאמָט פָּוּן דָּעָר אַלְטָה
בְּבָלְשָׁר מִיטָּאָלָגְיָיָעָ.

מאָנְטָעוּ — שְׁטָאמָט אִין אַיְּטָאַלְיָעָ, וּוּ מְעַן האָט אִין 16-יְתָן יָאָרָה. פְּאַרְבְּרָעָנָט
שְׁלָמָה מְולָכָוּן עַל קִידּוּשׁ הַשָּׁם.

מאָנְטָינְגָּא, יַעֲקָב, דָּר — גַּעַב. 1490. גַּעַקְומָעָן מִיטָּדִי עַלְטָעָרָן אָלָס קִינְד
קִינְד צְפּוֹן-אַיְּטָאַלְיָעָ מִיטָּדִי יִדְעָשָׁע פְּלִיטִים נַאֲכָן גִּירוּשְׁ-שְׁפָאָגָעָן. האָט שְׁטוּדִירָט
מְעַדְצָין אָוּן פְּילָאָזְפִּיעָ, זַרְקָאָר בָּאוּצָעָט אִין בָּאלָגָנְיָעָ אָוּן זַרְקָאָר פְּאַרְנוּמָעָן מִיטָּאַבְּרוּזָעָט דִּי
וְיִנְשָׁאָפְּטָלָעָכָעָ וּוּרְקָ פָּוּן העֲרָבָה אִין לְאַטְיָינִישָׁ. צְוִישָׁן זַיִּין אַבְּרָגְעָזָעָט דִּי
הַקְּדָמָה פָּוּן רַמְבָּ"מְ אָזְמָס פְּרָקָק "אָבוֹת" (1926). אִין 1528 האָט דָּעָר שְׁטָאָטְרָאָטָט פְּרוּ
וְעַנְעַצְיָעָ אִים בַּאַפְּרִיטָט, וּוּ אָדָאָקָטָאָר, פָּוּן טְרָאָגָן דִּי יַיְּדָן-לְאָטָטָה. יַעֲקָב מאָנְטָינְגָּא האָט
מִיטָּאַמְּלִיבָּלְעָכָר שְׁוֹנָה גַּעֲרָדָט שְׁלָמָה מְולָכָוּן, נַאֲךְ זַיִּין קְוּמָעָן קִינְד וְעַנְעַצְיָעָ
אָוּן אִים גַּעַמְסָרָט פְּאָרָר דָּעָר אַינְקְווּיזִיצְיָעָ, פָּוּן וּוּלְכָעָר מְולָכָוּן אִין מִיטָּגְרָוִיסְטָרָמִי
לְכַתְּחִילָה אַרְוִיסְגָּרָאָטָעָוָת גַּעַוָּרוֹזָן. מאָנְטָינְגָּא אִין גַּעַשְׁט.

מאָרָאָגָעָן — אָנוֹסִים. יַיִּזְן, וְאָס וְעַנְעַן גַּעַצְוּזָגָעָן גַּעַחְאָרָן צָו שְׁמָדָן זַרְקָ אָוּן
אִין גַּעַהִים וְעַנְעַן זַיִּין גַּעַבְּלִיבָן גַּעַטְרִיבָן זַיִּיר אָמוֹנוֹ. אִין אָךְ גַּרְוִיסְטָרָר צָלָטְרָעָפָט מְעַדָּן
זַיִּין דָּעָר יִדְעָשָׁר גַּעַשְׁכִּטָּעָ וַיִּנְטָ 1491 אִין שְׁפָאָגָעָן, וְעַנְעַן עַס וְעַנְעַן דָּאָרָט פְּאָרָה
גַּעַקְומָעָן גַּרְוִיסְטָר שְׁחִיטָה אַוְיָחָד יַיִּזְן אָוּן אָסְטָרָהָן גַּעַוָּאָרָן פָּוּן לְאָנָּדָן.
מַגְּיִיד מִירְשִׁירִים — רַעַלְיִיגְּזָ-מִיסְטִישָׁעָר טָאָגְבָּוּר, וְאָטָס יוֹסֵף קָאָרוּ האָט אַגְּנָעָי
הַוִּיבָּן שְׁרִיְּבָן אִין נִיְּקָאָפָּאָל, טָעָרְקִיּּוּן. דָּעָר עַדְשָׁטָר טְיִיל פָּוּן דָּעָם בּוּדָא אִיזְ דָּעָרְשִׁינְעָן
אִין לוּבְּלִין, 1646, דָּעָר צְוִוִּיטָעָר — אִין וְעַנְעַצְיָעָ, 1654.

מִינְגְּזִינְגָּעָר — לִיבְּעַ-זְוִינְגָּעָר, פָּאָעָט. פְּלָעָגָט אַוְיסְזְוִינְגָּעָן זַיִּינְעָ לִידְעָר אַוְיָחָד
פְּאַרְזָאָמְלָוְנָגָס-פְּלָעְצָעָר, אִין גַּאֲסָן פָּאָרָן וּלְמָ, אִין פְּאַלְאָגָן פְּאָרָקִינְגָּן אִין פִּירְשָׁטָן
אִין פְּאָרָד גַּעַלְבָּטָעָ פְּרָוִיעָן.

מוֹידָוָן — יְשָׁוֹב אִין גַּלְיל הַעֲלִיוֹן, נִישְׁתְּ חִיטָט פָּוּן דָּעָר שְׁטָאמָט צְפָת, וּוּ עַכְּ

געפינט זיך, לoit דער מסורה, דער קבר פון רב שמען בן יהאי, דער מחבר פון ספר "זזהר".

מעבר יבוק — דער איבערפֿאָר פון יבוק. בראשית ל'ב כ"ג: "און ער (יעקב) איז אויַּפְּגַעַשְׂטָנָעַן אֵין יַעֲנֶר נַאֲכָת אָוֹן הַאָט גַּעֲנוּמָעַן זַיִנָּעַ צַוְּיִי וַיְיַבְּעֶר אָוֹן זַיִנָּעַ צַחְיִי דִּינְסְּטָן, אָוֹן זַיִנָּעַ עַלְפָּ קִינְדָּעָר, אָוֹן ער איז אַרְבְּעַרְגַּעַפְּאָרָן דָּעַם אַרְבְּעַרְגַּעַפְּאָרָן יַבְּוק" (יהואש).

משיח בן יוסף, **משיח בן דוד** — איז דער גمرا (סופה נ"ב) ווערט געוזאנט, איז עס חעלן זיין צוחי משיחים, אײַנְעֶר — משיח בן יוסף, וואָס וועט פֿרִיז די מלחהה פון גוב ומגוג אונז וועט אומקומוּן, אונז דער צחַיְיטָר — משיח בן דוד, וואָס וועט קומען דערנָאָר אונז ברענָגָען די גאָולָה. דאס גלייבָן איז משיח איז אויד פֿאַרְבּוֹנוֹן מִיטָּן גַּלוּבָן, איז דוד המלך וועט זיין דער משיח (דוד מלך ישראל אל חוויקים). **מרן בית יוסף** — טיטל פון רב יוסף קראָו, מחבר פון די פֿוֹנְגָּאַמְּעַנְטָאַלָּע סְפִּירָם "בֵּית יוֹסֵף" און "שָׁוֹלְחָן עָרוֹר".

גוטריכּוֹן — פֿאַרְקִירְצָוָנָה, ראשיתות, סיסטעם פון "גַּעַשְׂוִינְדְּ-שְׁרִיבָּן", צו מאָכוֹן פון עטַלְעַכְעַ וְוּרְטַעְר אֵין מָאָרָט. איז דער קבלָה האָט גוטריכּוֹן געהאָט אַ גְּרוֹיסְטָע בְּאַדְיִיטָוֹג אָוֹן עס זעַנְעַן אֵין אַ סְּךָ וְוּרְטַעְר אַרְיִינְגְּעַטְּשָׁט גַּעַוְאָרָן רְמוּמָן, ווי למְשָׁלֵל, "אַלְוָלָה" — "אַנְּיָ לְדוּדִי וְדוּדִי לִי", א.א.ת.

גִּיגָּלָדָה, נִימְתָּר — ניגלה, דאס אַפְּגָעָן, דער היַפְּרָאָר פון נִיסְטָהָר — דאס פֿאוּבָּאַרְגָּעָנָע, די קבלָה טִילָּט אֵין די פֿוּרְוִישָׁם אוּפָּיךְ דער תורה אֵין נִיגָּה אָוֹן נִיסְטָהָר. ד.ה., דעם איינְפָאָכוֹן פְּשָׁת אָוֹן זַיָּן, אָוֹן דעם באַהֲאַלְעַנְעָם טִיעַש אָוֹן מִין.

סּוֹטְחָנָע — דאס קלְיִיד פון קָאַטוּלִישָׁע מָנוֹאָכוֹן אָוֹן גִּינְסְטַלְעַכְעַ.

סְמִינָלָה, סְמִינְדְּמָעָם, ס"מ — דער העכְּסָטָר פון אַלְעַלְעַטְּ מְלָאָכִים אֵין הַיָּמָל, דער שָׁר פון עַשְׁוָן, וואָס אֵין מְקַטְּרָג אוּפִי יְיֻזָּן. ווערט באַטְּרָאָכָט אֵין דער קבלָה ווי דער קָחָלָל פון טָוָמָה אָוֹן עַבְּדָה-זָרָה. די קבלָה האָלָט, אָוֹ משִׁיחָ וועט נִישָׁת קָאנָעָן קָוּמָעָן בֵּין סְמָאָל וועט נִישָׁת נִשְׁאָגָט וְעַרְעָן. פֿאַרְאָן אֵין מְנָהָג נִישָׁת צוֹ דְּרַמְּאָנוֹן דעם נָאָמָעָן סְמָאָל בְּפִירְשָׁה, נָאָר אֵין רָאַשִּׁיתָבוֹת : סְמָךְ-מָעָם, ס"מ.

סְפִּרְמָזָאָר — קְבָּלָה-סְפִּרְמָזָאָר, פֿאַרְפָּאָסָט פון רבִי שלמה מָלוֹכוֹ (סָאַלְאַנְיקִי), אֵין וועַלְכָן עַר זַאֲגָט אֵין מְשִׁיחָ. דאס סְפִּרְמָזָאָר אֵין אַיְרָה-מְצִיאָות, גַּעַפְּנָס זַיךְ, לוֹוִיט שָׁמָה פֿיעַטְרוֹשָׁקָה, נָאָר אֵין 1 אַדְעָר 2 עַקְגָּן. אֵין דער בִּבְּלִיאָטָעָק פון יְדִישָׁן טַעַלְאָגִישָׁן סְעַמְּגִיאָר, וַיְוַיְאָרָק.

סְפִּרְיָה — אַיְנָעָר פון די עַלְטָסָטָע סְפִּירָם אֵין דער יְיִדְישָׁר מִיסְטִיק, זָאָל

הָאָבָן פֿאַרְפָּאָסָט גַּעַחָאָרָן אֵין דער צַיִיט פון תְּלָמוֹד, נִישָׁת שְׁפַעְטָעָר פון 6-טָן יְאָרָה. **עַשְׂרֵה סְפִּירָות** — גַּעַטְלָעַכְעַ אַיְסְטְּרָאַלְגָּוָנָעָן : אֵ — כָּתָר / בֵּ — חַכְמָה / גֵּ — בִּינָה / דֵּ — חַסְדָּה / הֵ — גְּבוּרָה / וֵ — תִּפְאָרָת / זֵ — נְצָחָה / חֵ — הוֹד /

ט — יסוד / י — מלכות /. אין דער קבלה וערט אָנגענוּמוּן, או פון דער געטלעכקייט, פון איזסית, דער אומענעלעכקייט, זענען אויסגעשטראַלט געהארן די ספרות, די געטלעכע עמאָנאַצְיִים.

פרלֿיט — גָּרְטָן. דָּא — דער מיסטיישער גָּרְטָן פָּוֹן גָּטְזְדָּעָרְקָעָטָעָנִישׁ, דער הויפטיסוד פָּוֹן דער קְבָּלה, וְאֵס וְעֶרֶת אַוִּיר אָנְגָּעָרוֹפָּן "חַכְמַת הַפְּרָסָם". דָּאָס וְאָרט פֶּרֶד ס בְּאַשְׁטִיט לְוִיט דער קְבָּלה פָּוֹן די וּוּרְטָעָר : פְּשָׁת, רָמָן, דְּרוּשָׁן, סּוּה, וְאֵס זענען די פִּיר מעטהָדָעָס צו טִיטְשָׁן פְּסָקִים פָּוֹן דער תורה.

פרְּדָם רְמֻזְנִים — קְבָּלה-סְפָּר פָּוֹן רְבִי מְשָׁה קָרְדָּזְוִירָע, וְוּרְהַאֲט בָּגְרִירִיּוּט זַעַן פִּילָּאָזְפִּישׁ שִׂיטה אַין קְבָּלה.

צִידּוֹת, צִירּוֹפִים — מִיסְטִישׁ פָּאָרְבִּינְדוֹגָעָן פָּוֹן אַוְתִּיחָה אַוְן וּוּרְטָעָר פָּאָר קְבָּלה-צְחוּקָן.

צְמַת — הויפט-שְׁטָטָס אַין גָּלֵל הַעֲלִילָן, צְעַנְטוּרָה פָּוֹן תּוֹרָה אַוְן קְבָּלה. אַין 61-טַן זָאָרָה. הַאֲט וִיך דָאָרָט גַּעַשְׁפָּן אֵגְרָוּסְעָר יְוִישְׁעָר יְשָׁוֹב נָאָכָן גִּירְוּשְׁ-שְׁפָּנְגָּעָן וְוּרְהַאֲטָה אַבְּזָעַצְטָן דִּי מְקוּבָּלִים מִיְּנָן אַרְיִי אַוְן די לְוּדָמִים מִיְּנָן דָּא יְוִסְּפָּה קָאָרוּ בְּרָאָס. אַיְנוּ פָּוֹן די מְעַרְקוּידְרִיקִיטָן פָּוֹן דער שְׁטָטָס צְמַת אַיִּזְעָדְהָוָם די אַלְטָע שָׁוֹל פָּוֹן אַרְיִי. נִישְׁתָּוּ וְוִיתָּה פָּוֹן צְפָת גַּעֲפִינְגָּז וִיך מִירָוּן מִיְּנָן קְבָּר פָּוֹן רִי שְׁמַעוּן בָּן יְוָתָאָי.

קָאָרָל דָּעַר 5-שָׁעָר — (1558) — דִּיעַטְשָׁר קִיְּזָעָר, וְאֵס הַאֲט גַּעַרְשָׁנָט נִינְדָּעָלָאנְד, פָּאָרְחָאָלְטָעָט מִיט שְׁפָּנְגָּעָן אַוְן דָּעַרְנָאָךְ גַּעֲרְקִינְט גַּעַוְהָאָרָן אַין דִּיטְשָׁלָאָנְד אַלְס אִימְפְּרָאָטָאָר (1519). הַאֲט גַּעֲפִירָט 4 וּגְרִיבִיכָּעָם מִיט פְּרָאָנְקִידִיהָ אַיְנוּ מִיט טָעָרְקִי אַוְן אַיְנְגָּעָנוּמוּן טָרְנוּסִי. אַין דִּיטְשָׁלָאָנְד הַאֲט עָרְ וִיך קַעְגְּנָגְעָשְׁטָעָלָט מִיט אַלְעָ כְּבוֹהָה קַעְגָּן דָּעַר עַפְּאָרְמָאָצְעָ (פָּוֹן לוֹטָעָר), נָאָר אַן דָּעַרְפָּאָלָג. הַאֲט וִיך אַפְּגָּוּזָגָט פָּוֹן טָרָאָן אַין 1556. גַּעַוְעָן אֵשָׁוָנָאִישָׁרָאֵל.

קְבָּלה — טְרָאָדִיצְיִים. אַין דָּעַר מְשָׁנָה אַוְן גְּמָרָה — יְדָעָ רְעִילְגִּיעָוָז טְרָאָדִיצְיִים, דִּי לְעָרָע פָּוֹן מִיסְטִיק בֵּין יְיָדָן. אַין די אַלְטָע צִיְּטָן הַאֲט מַעַן די דָאָזְקָעָל עָרָע בָּאַטְרָאָכָט אַלְס יְסָד אַוְן זַי נִישְׁתָּוּ אַוְיְגָּעָשְׁרִיבָּן, נָאָר אַיְבָּרְגָּעָבָּן בָּעַלְ-פָּהָ.

קָוִין, קָוִין חִוּמִים — דָּעַר סּוּה, דָּעַר סּוּף פָּוֹן די טָעָם, דָּעַר סּוּף פָּוֹן גָּלוּת, די צִיטָּה, חַעַן מְשִׁיחָה וּוּטָּקָמָעָן.

דָּמוֹן — אַנְדִּיעָט, אַלְעָגָאָרִיעָ, אַין טִיל קְבָּלה-סְפָּרִים וְעֶרֶת דָּאָס וְאָרט בָּאַגְּנוֹצָט אַוִּיר פָּאָר קְבָּלה-גַּעַדְאָנָקָעָן.

שְׁמַעְיָה וְאַבְּטָלוּן — שְׁמַעְיָה, נְשִׁיאָ פָּוֹן סְנָהָדָרִין אַין דָּעַר צִיטָּה פָּוֹן בֵּית שני אַרְבָּי פָּוֹן הַלְּ אַוְן שְׁמָאי, וְעֶרֶת דָּרְמָאָנָט אַיְנָאַיְנוּמָט זַעַן חַבָּר אַבְּטָלוּן, רָאָשָׁ פָּוֹן בֵּית דִּי, זַיִּה אַבְּכָן גַּעֲפִירָט אֵישְׁבָה אַין יְרוּשָׁלָם בְּעֵת דָּעַר הַעֲרָשָׁאָפָט פָּוֹן די לְעַצְעַטָּע יְדִישָׁע פִּירְשְׁטָן פָּוֹן דָּעַר חַשְׁמָנוֹאִים-דִּינָּאָסְטִיעָן.

שְׁבָר וּוּגָּנָשׁ — לְוִין אַוְן שְׁטָרָאָה. אַיְינָעָר פָּוֹן די הוּפְטִיסְוּדָהָ פָּוֹן דָּעַר יְדִישָׁע אַמּוֹנוֹה.

תִּיקְוָן — פָּאָרְבָּעָסְעָרָוָגָּג. אַנְגָּעָנוּמָעָגָּד טָרְמָאָן אַין דָּעַר קְבָּלה פָּאָר אַוְיְסְבָּעָסְעָרָוָגָּד די נִשְׁמָה.

אין האלט :

I

ז'יט	אין טאל אַג . . . . .
9	

齊יכנס און צירופים

12	אותיות . . . . .
13	לשׂוֹן־זָהָר . . . . .
14	קְבָּלה . . . . .
15	齊יכנס און צירופים . . . . .

16	רבִי מֵשָׁה קָאָרְדָּאָוִירָע . . . . .
----	---

דעָר אַרְךָוּ

18	די עַרְשְׁטָע דְּרִשָּׁה . . . . .
19	דעָר אַרְךָוּ צָו רַ' חִימָס וּוַיטָּאָל אַג . . . . .
25	דעָר אַרְךָוּ אָונְ זִינְעַן תַּלְמִידִים אַג . . . . .
29	דעָר אַרְךָוּ בִּיחִידָות אַג . . . . .

רבִי שֶׁלְמָה אַלְקָאָבָעָן

36	אוַיַּף פָּעַלְדָּעָר פָּוּן גָּלִיל . . . . .
38	לְכָה דּוּי . . . . .
40	ישְׂרָאֵל נָגָן/אָרָג אַג . . . . .
43	רבִי אַלְיהָוּ דַעַ-וּוַיְדָאָש . . . . .
45	שֶׁלְמָה מַולְכָו אַי . . . . .
62	רבִי יוֹסָף קָאָרוּ אָונְ שֶׁלְמָה מַולְכָו אַב . . . . .
64	רבִי יוֹסָף קָאָרוּ אָונְ דּוּר מְגִיד . . . . .
65	אַלְיהָוּ הַנְּבִיא . . . . .

II

א

פָּוּן וּוֹאָר מִינְן לִיד

73	פָּוּן וּוֹאָר מִינְן לִיד . . . . .
74	אין דּוּר פְּרִי . . . . .
75	דִּינָע לִיכְטָן . . . . .
76	אין פְּלִיאָצְעַנִּישׁ פָּוּן וּוֹן . . . . .

דערחאָכָנָג
ספִּירָה
פְּרִילִינְג
אַין וּאַלְד
קָאַרְבָּן אֶ-גָּן
דֵּעַר יֹם
אָזָוָן מִיט אַ רְעָגָן
אָזָן דַּיְ עֲרַשְׁטָע טָעָג
אַגָּאַל אָוָן וּשְׁאַוּעָר
חַשּׁוֹן אֶ-דָּר
הַמְּבָדֵל
92 . . . .

מיין ליכטיקער טורעם

מיין ליכטיקער טורעם
איַר גְּלִיב
אַמְּרָא אַבְּיִי
מיין טָאַטְנָס נִיגּוֹן
מוֹזְיִישַׁ
יִדִּישַׁ-מְרַכְּבָה
פָּרַץ שְׂרַעַבְטַס אָוָיב נִישְׁטָט, נָאָךְ הַעֲכָרָה
99 . . . .

צום גְּרוּסָן סִיּוּם

אַיסְטְּ-בְּרָאָדוֹויִי
איַן אַ האָרְבָּסְטִיקָן טָאגּ
צּוּם גְּרוּסָן סִיּוּם
גַּעַזְאָנָגּ נָאָךְ דַּיְ נַפְּתָרִים
מִיט פְּשָׁוֹטָעָ מִידּוֹת
100 . . . .
102 . . . .
104 . . . .
105 . . . .
106 . . . .

איַן גַּעַווֹרִיגּ

איַן גַּעַווֹרִיגּ
פָּאַרְגָּאָפָט
איַן לְאַמְּטָעָרְן-לִילְכָּט
נְסָ אַוְמְגָעָרִיכְטָעָר
איַן לְבָנָה-שְׁיִין
גַּעַזְאָכָט
איַן אַיְגָן סִידּוֹר
איַן שְׁטִימָנוֹגּ סְוִבְּטִילָעָר
דֵּעַר פָּאָעָט אָוָן דֵּעַר פָּאָרְלָעָגָעָר
דיַ גְּרִיל אָוָן דָּאָס נִיסְל
צּוּ... . . . .
אלְטָעָר עַסְעָלִין
מָאַיְן יְבוֹא עֹזְרִי ?
אַלְעָ לִידְעָר . . .
איַן אַנְטִיקְזְּ-גַּעַתְּעָלָבּ
טְעַקְעָלָעָר . . .
שְׂרָה בַּת מְוּבִים אֶ-זָּן . . .
130—124 . . . .

גָּלְעַקָּעֵר אֹן קִיּוֹטֶן

133	נוֹיִאָרָק
135	גָּלְעַקָּעֵר אֹן קִיּוֹטֶן
136	רוִיטָעָר מָאָן
137	אָן שָׁפָטָן פָּוּן טְרוּעָם
138	אָן הַילְגָּרָאָן
139	אָן גַּעֲפָלָעָכֶט פָּוּן דְּרָאָטָן
140	אַבְּעָר בְּרִיכָּן
141	שְׂטִינְגָּרָעָנָה פָּאַלָּאָצָן

פִּינְצְּטָעָרָע חַצּוֹתָן

142	פָּוּן סְבִּיר בֵּין קָאָלָאָרָאָדָע
143	וּוִי דִי שָׁאָף . . . .
144	שִׁינָאָה . . . .
145	אָן שְׁטוּרָעָמָוִינְט . . . .
146	J'accuse!
147	צָו מַיִּין יִנְגָּל . . . .
148	פָּוּן אַלְעָמָאוֹזָלִיעָן . . . .

אַיִן טָעָג פָּוּן גַּבּוֹרָה

149	אַיִן שְׁטַעַטְלָעֶךְ פָּוּן מַיִּין הַיִּמְלָאָנֶד
150	אַיִבָּעָר וּוִסְטָעָר שְׁטַרְעָקָעָס
151	אַיִן טָעָג פָּוּן גַּבּוֹרָה
152	אָ, גָּאָטָ פָּוּן אַבְּרוֹהָם
153	אַיִן פְּיִיעָר אֹן פְּלָאָם אַ-בָּ
155	דָּאָס גַּעַשְׁרִי פָּוּן דִי קִינְדָּעָר
156	אַיִדְרָהָרָה . . . .
158	דָּעָר גּוֹאָלָהָדָם . . . .
159	פָּוּן טִיפָּן וּוִי . . . .
160	חַיִּיס צִיגּוּלָעָן . . . .
162	צָו יַעֲקֹב גָּלְעַטְשִׁינִים עַג גּוֹטָע נַאֲכָתָה וּוּלְטָה

אָוִוִּיפְטָ דִי פָּעַלְדָּעָר פָּוּן לְוּבְּלִין אַ-יִ

172—163

שְׂקִיעָה

175	אַלְטְּקִיְּטָה . . . .
176	אוֹרֵךְ אַיְגָּעָנוּם בָּאָרָאָט
177	דָּעָר זִיגּוּעָר . . . .
178	אַיִן טְלִית . . . .
179	הַוְּקָעָרָס . . . .
180	וּוֹנְטָשָׁן . . . .

צעפאלענע רינגען

191	.	.	.	.	.	.	.	אחוֹרָעַמְלָעַ מַלְמָד
192	.	.	.	.	.	.	.	אֵין וּוֹיִלְיָזֵן
193	.	.	.	.	.	.	.	צַעֲפָלָעַנְעַ רִינְגָּעַן
194	.	.	.	.	.	.	.	לְכָה דָּוִיד
195	.	.	.	.	.	.	.	פֿערָל אָוּן קְרָעָלֶן
196	.	.	.	.	.	.	.	אֵין שְׁחִינְגָּן
197	.	.	.	.	.	.	.	קְלִילִיְגָּנָעַ מַעֲנְטָשָׁלְעַן

丁

אָמֵן - שְׁמַע יְהוָה

201	.	.	.	.	.	.	.	צ'יט-שפיל
202	.	.	.	.	.	.	.	גונאָד
203	.	.	.	.	.	.	.	קיַין
204	.	.	.	.	.	.	האלְבָרְ קְרִין	
205	.	.	.	.	.	.	אַ רְמֹן	
206	.	.	.	.	.	.	מוֹדָה אֲנֵי	
207	.	.	.	.	.	.	אוֹן טֻעַנּוֹת	
208	.	.	.	.	.	.	אוֹיד וּוְעָגֵן	

אֵין מִתְנָוֶג (סְאַנוּעַטְנְ-רִינְג)

324 קורצ'ע ביאנראפיעס . . . . .

גָּאַטְּצִין אָנוּ טִוִּיטְשֶׁן : :

ביבער פון עזרא קארמאן

ל י ד ע ר

שקייעה — ליזער. פֿאַרְלָאָגּ ל. מ. שטיין, שיקאגו, 1932.

אנטַאַלְאָגִיעַם

אין פֿיַעַרְדִּיקְעַן דּוֹעֵר — זומלונג פון רעוואַלְצִיאָנְגֶּרֶר לִירִיךְ אַין דַעַר נִיעָר
יִידְישָׁר דִיכְטוֹנוֹגַ פֿוֹן אָקוֹרָאַנְיַע. "מְלוֹכוֹת-פֿאַרְלָאָגּ", קִיּוּן, 1921.

ברענַענדִיקָע בְּרִיךְן — אַנְטַאַלְאָגִיעַם, צְהִיטָע פֿאַרְגְּרוּסְעֶרְטָע אַוְימְלָאָגַע טַוּן דַעַר
זַומְלָוְנָג "אַין פֿיַעַרְדִּיקְעַן דּוֹעֵר". "יִידְישָׁר לִיטְעָרָאַרְיִישָׁר פֿאַרְלָאָגּ", בערלִין, 1923.

יִודְיּוּשׁ דִיכְטָעָרִינְט — אַנְטַאַלְאָגִיעַם, לִיזְעָר פֿוֹן דִיכְטָעָרִינְט אַין דַעַר אַלְטִי
יִידְישָׁר אַוּן דַעַר נִיעָר לִיטְעָרָאַטְוָה. פֿאַרְלָאָגּ ל. מ. שטיין, שיקאגו, 1928.

אַיְבָּרֶז עַצְוָנָגָעַן

היינְגִיךְ חַיְינָע — ליזער. "קְוּנוֹסְט-פֿאַרְלָאָגּ", קִיּוּן, 1917.

העַרְבָּמָאַן חַיְינָמָאַנְט — פֿאַרְלָוִירְעַנְט הַאֲפָעָנוֹנָגָה. זְדַאמְעַ, פֿאַרְלָאָגּ
"קוֹלוֹטָרְדִּילְגָעַ", קִיּוּן, 1920. צוֹוִיתָע אַוְיפְּלָאָגַע — פֿאַרְלָאָגּ "דַעַר טְוּרָם", זָאַרְשָׁע, 1922
ל. דִוִיטְשָׁ — יִדְן אַין דַעַר רַוְמִישָׁר דְעֻווָּאַלְוָצְיַע. זְבָרוֹנוֹת. "יִידְישָׁר
לִיטְעָרָאַרְיִישָׁר פֿאַרְלָאָגּ", בערלִין, 1923.

סְעַרְגָּיִי יַעֲסָעָנִין — ליזער אַוּן פֿאַעֲמָעַם. דָעַרְאַאַיט, 1946.

אין פַּאֲרְלָגֶג י. ל. פַּרְצִיבִּיבְּלִיאָטְעָק
זָנָעָן בֵּין הַיּוֹנָת דָּעָרְשִׁינָעָן פָּאַלְגְּנָדָע בִּיכָּעָד;

- ג. זְרָבְּבָל: בְּלַעֲטָעָר פּוֹן אַ לְעָבָן (2 בענדער)
- מְעַנְדָּל מְאָן: נְאַכְט אַיבָּעָד גְּלוּשִׁינָאָך
- אַבְּרָהָם סְוִצְקָנוּעָר: אַין מְדָבָר סִינִי
- יְשָׁרָאֵל טָאַבָּאָק מְאָן: מִיְּנָע אַיבָּעָל עַבְּרָוָנָגָע
- ש. בְּעַרְלִוּסְקִי: בְּלִידָע אָונָן דָּעָרְצִילְגָּוָגָע
- י. פָּאַפִּי טְרָנוּקָאָנוֹ: הַיְּמִישָׁע אָונָן נָעָנְטָע
- מְעַנְדָּל מְאָן: בֵּי דָעָר וּוּיטָל
- יְוָסָף דְּאַזְעָן: גַּעֲלִיבָּעָנָע שְׁרִיפָטָן (הַעֲבָרְעִישׂ)
- ק. צְעַדְנוּקִי: דָּאָס הוֹיז פּוֹן דִּי לְיַאלְקָנָע
- יְוָסָף בִּירְשָׁטִיָּוָן: אָוִיף שְׁמָאָלָע טְרָאָטוֹאָרָו (הַעֲבָרְעִישׂ)
- אַפְּרִיס שְׁרִיְּעָד: קְוָנָסָט אָונָן טְעָנָטָעָר (הַעֲבָרְעִישׂ)
- מְלָךְ נְוִי — נִיְּשָׁטָאָדָט: דָּאָס וּרְשָׁטָע אָונָן דָּאָס צָעָנְטָע יָאָר מְדִינָת־יִשְׂרָאֵל
- יְצָחָק לְעָוָן: אַין גְּנָרָאָנָל — גַּעֲלִיבָּעָנָע שְׁרִיפָטָן
- מְרַדְכִּי יִפְּחָה: שְׁלָוָס אַשׁ אַיְוָן זִין לְעַצְטָעָר הַיִּם
- יְחִיאָאֵל הַאֲפָעָר: צְעַנְיָרָאֵל דִּיכְטָעָר
- ה. לִיְּוָוִיק: אָוִיף צָאָרִישָׁנָר קָאָטָאָרגָע
- נְחָמָן דְּרוֹזְדָּבוֹב: אַחַד הַעַט
- פְּרָץ גְּרָאָנָאָטָשְׁטִיָּוָן: מְעַנְטָשָׁן פּוֹן נְעַכְּטָן
- י. לְשָׁצְ' יִנְסָקִי: דָּאָס פְּנִים פּוֹן גְּלוּת־יִזְדָּנוּתָוָם (הַעֲבָרְעִישׂ)
- יְעַקְבָּב פָּאָט: שְׁמוּעָן מִיטָּיְדִּישָׁע שְׁרִיבָּעָר (הַעֲבָרְעִישׂ)

